

Persian Texts Relating to Zoroastrianism.

صد در نشر و صد در بندیش

SADDAR NASR

AND

SADDAR BUNDEHESH.

EDITED BY

ERVAD BAMANJI NASARVANJI DHABHAR, M.A.

Lecturer in Avesta and Pahlavi,

Mulla Feroze Madressa.

PUBLISHED BY

THE TRUSTEES OF THE PARSEE

PUNCHAYET FUNDS AND

PROPERTIES.

1909.

OL 37918.3

OL 37918.3

Trustees of the Parsee Panchayat
Funds and Properties

Bombay:

PRINTED AT THE

BRITISH INDIA PRESS, BYCULLA.

PRESENTED
BY THE TRUSTEES OF THE PARSEE PANCHAYAT
FOR THE PUBLICATION FROM THE SIR BAMBAY
SECRETARY TRANSLATION DEPT.

PREFACE.

*Office of the Trustees of the Parsee Panchayat
Funds and Properties.*

THE Trustees of the Parsee Panchayat Funds and Properties have made arrangements to get the texts of Sanskrit writings on the subject of the Parsee religion and the texts of the unpublished Pahlavi, Pazend and Persian literature prepared and published. The work of preparing the texts of the two Saddars published in this Volume was entrusted to Ervad Bamanji Nasarvanji Dhabhar, M. A. The Trustees offer their best thanks to Ervad Dhabhar for the careful way in which he has done his work.

BOMBAY, } JIVANJI JAMSHEDJI MODI,
22nd October, 1909. } Secretary.

21/10/10
28

INTRODUCTION.

The Rivāyats which are written in Pahlavi and in Persian are records of religious laws and doctrines, customs, legends and traditions of the Parsees. Persian Rivāyats are of two kinds, (i) old Rivāyats; and (ii) new or greater Rivāyats. In the old Rivāyats are included the Saddars and compositions of a like nature. New or greater Rivāyats are collections of the answers given by the priests of Persia to the questions proposed to them by their co-religionists in India, and hence different groups of answers are generally named after those who were expressly sent to Persia for obtaining religious information on moot and obscure points, e. g., the Rivāyat of Nariman Hoshang, the Rivāyat of Kaus Kamdin, &c.⁽¹⁾ This latter class of Rivāyats occupy a period of nearly 300 years dating from 1478 A. C. when Nariman Hoshang of Bharutch brought letters to India from Sharfābād and Turkābād in Persia, down to the year 1773 A. C. when Mulla Rustam Kaus Jalāl brought, from Yazd and Kermán, the *Ithoter* Rivāyat embodying the answers to 78 questions proposed by the Parsees of India to the priests of Iran.⁽²⁾ This "revival of Parsee literature in India proceeded from Karmán, where the learned tradition always was kept more free from foreign influence and dates at the earliest from the end of the thirteenth century.

(1) *Vide* the preface to the Gujarati Rivāyat of Dastur Darab Hamajyar, published in 1896 A. C., by Ervad Rustamji Jamaspji Dastur Meherji Rana.

(2) *Vide* the *Parsi Prakāsh*, Part I, pp. 6-17, 39, 50; Part X, p. 339 and p. 843 by Bomanji Byramji Patel, and Grundriss der Ir. Ph: Die Pahlavi-Litteratur;—The Rivāyats, pp. 125-127, by Dr. E. W. West. *Vide* also K. R. Cama Memorial Volume, pp. 173-174, edited by Shams-ul-Ulama Jivanji Jamshedji Modi, B. A.

In its subsequent development it may be divided into three parts, which partake, on the whole, of a more scientific and learned character, in our sense of the terms, than the former periods. . . . The second division of these Parsee writings composed in Persian, exhibits a sort of Talmudic literature, the Rivāyat, digests of the religious rules for the casuistry of common life, dogmatical and legendary treatises, the Shāyist-Nāshāyist, the Saddar, 'Ulamāi Islām, Jāmāspnāma, &c. Not long after were composed the poetical redactions, of these and older works, *e. g.*, of the Ardāi-Virāf and the Saddar-i-Nazm, and original poetical compositions, such as the Zartushtnāma and Kissai Sanjān."⁽¹⁾

We have seen that the Saddar is a Rivāyat. The word
The Saddar. Saddar signifies a hundred gates or chapters. One hundred principal subjects, religious and moral, are incorporated in the Saddars : hence the name. In the Saddar-i-Nazm or metrical Saddar, a poetical redaction of the Saddar Nasr or prose Saddar, the Zoroastrian religion is compared to a city having one hundred gates, each leading to wisdom. The author says therein that whoever finds his way through any of these gates into the city is freed from sin and that in the city of the religion founded by Zarathushtra, the way to salvation can be found only through these hundred gates."⁽²⁾

(1) *Vide* "Contributions to the Knowledge of Parsee Literature", by Dr. E. Sachau, in the Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, Vol. IV. (new series), 1870.

(2) *Cf.*, the following lines from the introduction to the Saddar Nazm :—

زرانشت شهری بنا کرده است .: درو صد در از غیب وا کرده است
بهر در که یابی در آن شهر را .: بیابی بهشت و روی از گناه
زرانشت بنگر چه دین پرور است .: که در شهر دینش ره از صد در است

This importance claimed for the Saddar by its author was continued for generations in India in the absence of any correct study of the Avesta and Pahlavi. Before the foundation of correct Avestan scholarship, the rudiments of Zoroastrianism were often taught to his disciples by a priest from the Saddar, aptly called "an excellent text-book of Parsism".⁽¹⁾ Again so much weight was attached to the Saddars by the Parsee priests of India that, in the compilation of the original Rivāyats we find them justifying the answers to the religious questions, more often than not, by long quotations from them."⁽²⁾

There are two metrical versions of the prose Saddar, now extant. One is the Saddar Nazm or metrical Saddar, and the other is what is generally known as the Saddar-i-Bahar-i-Tavil or the long-metre Saddar. The former was composed from the prose Saddar by Iran-shah⁽³⁾, son of Malek-shah

(1) Darmesteter : S. B. E., Vol. IV., Introduction, p. XVI.

(2) *Cf.*, for example, Dastur Darab Hormajyār's Rivāyat.

(3) *Cf.*, the following lines from the Introduction to the Saddar Nazm :—
بایران شه آن مرد مشهور بود .: ملک شاه را در جهان پور بود
"That man was known as Irān-shah ; Malek-shāh had a son in this world." Construing the first hemistich of this line in a different way, the late Dastoor Jamaspi M. Jamaspi Asa, in his preface to the Gujarati translation of the Saddar-i-Bahar-i-Tavil or long-metre Saddar, calls the author of the Saddar Nazm, Shah-Mard. Thus construed, the translation of the first hemistich would be :—"That Shah-Mard was known in Iran" (supposing آن to be placed between Shah and Mard for the exigencies of metre). Again, *cf.*, the following line from the postscript to the Saddar Nazm, where the author calls himself Mard-Shah :—

چنین نظم بودست از مرد شه .: ملک شاه بودش پدر با خرد

"Such is the poetic version of Mard-Shah ; the glorious Malek-Shah was his father." Dr. West thinks that this Mard-Shah was probably a brother of Irān-Shah, and that the former wrote down what the latter had composed. (Grundriss der Ir. Ph. ; Die Pahlavi-Litteratur, p. 123 § 113).

of Kerman in 864 A. Y.⁽¹⁾, i. e., A. H. 900⁽²⁾ or 1496 A. C., while the latter was composed by two laymen named Mulla Rustam Asfandyar of Khorassan and Mulla Behzad Rustam⁽³⁾ in 973 A. Y.⁽⁴⁾, i. e., 1605 A. C. Similar attempts at versification of original religious prose texts are not unknown to students of Persian Rivāyats. For example, the Zartusht Nameh, it is stated, was first composed in Persian prose from Pahlavi by Dastur Kaikaus bin Kaikhusro, and then versified by

(1) Cf., the following lines from the Introduction to the Saddar Nazm:—

همی از دری به صد و شصت و چهار .: اسفندارمده ماه ای کامگار
ششم روز آن روز خرداد بود .: کزین نظم جان و خرد شاد بود

(2) Cf. the following lines from the postscript to the Saddar Nazm:—

ده و چار بود از محترم که من .: شتر کرده تاریخ آن در سستخ

"It was on the 14th of Moharram that I made شتر the chronogram of the book." According to the *abjad* system, the consonants of the word شتر added together give A. H. 900.

(3) Cf., the following lines from the postscript to the 16th Chapter of the Saddar-i-Bahar-i-Tavil or long-metre Saddar:—

شانزده در را که گفته رستم اسفندیار
بعد ازان مارش گزیده رفتم است ازیں دیار
پس نصیب او چندیں بود دست در ملک جهان
باقیانش گفته است بهزاد رستم تو بدان

(4) Cf., the following lines from the postscript to the Saddar-i-Bahar-i-Tavil:—

از حساب یزدجردی نه صد و هفتاد و سه
نیک نیتش این سخنرا نو بدان ای روز به

This is the date of the book as found in one of the MSS. of it in the possession of Ervad Maneckji Rustomji Unvala. The late Dastur Jamaspji has given the year 900 A. Y. as the date of composition of the Saddar-i-Bahar-i-Tavil in the preface to his Gujarati translation of that work. Dr. West, on the authority of Dastur Jamaspji, gives 1531 A. D. as the Christian date of its composition. (*Vide* S. B. E. Vol. XXIV, Introduction, p. XXXVII and pp. 255, 256, note 3.) No MS. authority can be adduced for the verification of this latter date.

Dastur Zartosht Behram.⁽¹⁾ There is yet another Saddar called Saddar Bundelesh in Persian prose treating of the religious laws and customs and rites of the Parsees in nearly the same strain and written in much the same style as the Saddars described above.⁽²⁾

Dr. Hyde has given a Latin translation of the Saddar Nazm in his *Historia Religionis Veterum Persarum* (A. C. 1700), and a Gujarati translation of the Saddar-i-Bahar-i-Tavil was first published in Bombay in A. C. 1844 and again in A. C. 1881 by the late Dastur Dr. Jamaspji Minochehrji Jamasp Asa. Dr. Spiegel has incorporated six extracts⁽³⁾ from the Saddar Bundelesh with German translation in his *Die traditionelle Literatur der Parsen*, pp. 168-181 (A. C. 1860). That profound Pahlavi scholar, the late Dr. West, has furnished an English translation of the Saddar Nasr in S. B. E. Vol. XXIV (A. C. 1885).

Nothing is known from the Saddar Nasr or the prose Saddar about the author who composed it, nor do we find therein any mention of the age of its composition. But we find in the introduction to the Saddar-i-Bahar-i-Tavil or long-metre Saddar, referred to above, that the prose Saddar was composed by three learned Dasturs or high priests named Vardast,

(1) Cf., the following line from the postscript to the 16th Chapter of the Saddar-i-Bahar-i-Tavil:—

زرتشت نامه که کی کاوس کیخسرو بگفت
بعد ازان زرتشت بهرام نظم از دارا بست

(2) For the description and contents of the Saddar Bundelesh, *vide* below.

(3) The six extracts form Chapters 8, 9, 71, 73, 98-99 (upto § 3), and 100 (from § 18 to end) of our text of the Saddar Bundelesh.

Medyomāh and Syāvakhsh at the time of the Arab conquest. ⁽¹⁾ Anyhow, the composition of the prose Saddar must be anterior to 864 A. Y., the date of composition of the Saddar Nazm.

From the fact of the Persian word Bundelesh spelt indifferently in a Rivāyat MS. Bu 29, Saddar Bundelesh : its title, age, and author. Dr. West infers that the title Saddar Bundelesh is a misnomer and that the only plausible reading of the word is Sad Darband-i Hush,

(1) Cf., the following lines from the Introduction to the Saddar-i-Bahar-i-Tavil :—

چون نزدیکی بود ایام دور هاشمین
برگزیده نیک کرداران و دستوران دین
وردست بزرگ و میده یو صا اشو
با میاورشان سر دستور اشو پاسخ شزو
با صلاح یکدیگر از گفتن چیززی که بود
از کتاب پارسی بیرون نوشتن بهر سرود

Cf., also the following line from the Introduction to the Saddar Nazm :—
بزرگان زومنا و پازند و زنده : سرین مه درش را بیرون کرده اند

According to Dr. West, the author of the Saddar Nasr seems to have been Irān-Shāh Yazdiyār mentioned in § 6 of the introduction to our text of the Saddar Nasr. (Vide Grundriss der Ir. Ph: Die Pahlavi-Litteratur, p. 123, § 113.) Who this Irān Shāh son of Yazdiyār was, we cannot say with any certainty. We have seen above that one Irān-Shāh, son of Malek-Shāh, was the author of the Saddar Nazm. This Section 6 is found only in BS, and two other MSS. collated omit it. It seems to be merely an interpolation (vide our text of the Saddar Nasr and also S. B. E. Vol. XXIV, p. 2663, n. 2). One MS. of the Saddar Nasr, written in 1179 A. Y., No. 437 belonging to the Manekji Limji Hataria's Library, gives this section thus :—

اما بعد بدانند که این کتابیست از شایست و ناشایست که دستوران
و مویدان از دین و مازدیسنان از تفصیر [تفسیر] زند بیرون
آورده اند و بعد در نام نهاده اند تا بر مردمان آسان باشد و در آن وقت
خسرو شاه بن آدریاد مویدان مویده از خط پهلوی بخط دبیری نقل
کرده است و دیگر بهمن بن پایدار بکتاب مویدان مویده نقل نموده
و ایران شاه بن ایزدیار بن تشریبار بن آدریاد بخط دبیری آورده
است که دستوران و مویدان و دانایان از زنده و پازند و اوستا تفصیر
[تفسیر] کرده بودند

“the hundred door-bolts of the understanding.” ⁽¹⁾ But the reason why the book is called Saddar Bundelesh seems to be this that it has many subject-matters in common with the original Saddar Nasr and that, like the Pahlavi Bundelesh and unlike the Saddar Nasr, it opens with a description of the creation of the world and ends with a chapter on eschatology. The name of the author of the work has not been known; but its date can be ascertained from the fact that the oldest MS. of the Saddar Bundelesh is found in the Rivāyat of Kāmdin Khambayeti brought from Persia in 896 A. Y. This MS. is No. T 30 of the Navsari First Dastoor Meherji Rana Library, from which several copies seem latterly to have been made in India. ⁽²⁾ Thus the composition of the Saddar Bundelesh is intermediate between that of the Saddar Nasr and its poetical redaction, the Saddar Nazm, on the one hand, and that of another poetical redaction, the Saddar-i-Bahar-i-Tavil, on the other hand.

From sections 114, 115 of Grundriss der Ir. Ph.: Die Pahlavi-Litteratur, p. 123 (as described by Dr. West) and from S. B. E. Vol. V., p. LIX, note ⁽³⁾, we are led to infer that Saddar Bundelesh and Shāyast Nā-shāyast are two different treatises. But from an account of the Paris MSS. P 46, P 47 and of the MSS. Nos. 56, 116 ⁽⁴⁾ of the Ouseley collection in the Bodleian Library at Oxford, and again from the contents of the last two MSS. as given by Dr. West in section 15 (Grundriss: Die Pahlavi-Litteratur) we conclude without

(1) Vide S. B. E., Vol. XXIV., Introduction, p. XLV. and Grundriss der Ir. Ph: Die Pahlavi-Litteratur, p. 123 § 114.

(2) For a description of the MSS., see below.

(3) This note runs thus :—There is also a Persian treatise called Shāyast Nā-shāyast, which gives a good deal of information obtained from the Persian Rivāyats and copies of which are contained in the MSS. Nos. 56 and 116 of the Ouseley collection in the Bodleian Library at Oxford.

(4) For a description of these MSS., see Nos. 1952 and 1953 of the printed catalogue of MSS. of the Bodleian Library at Oxford.

hesitation that these MSS., one and all, contain the same treatise, call it by the name of Saddar Bundelesh or by that of Shāyast Nā-shāyast. The book was, perhaps, called Shāyast Nā-shāyast from its opening words, viz., این دفتر شایست ناشایست (1). This is again borne out from the colophon to a MS. of the Saddar Bundelesh, (2) belonging to Dastur Kaikhosru Jamaspji and written in 1180 A. Y., which runs thus:—تمام شد پند نامه دین Spiegel's conjecture was right when he said that the Shāyast Nā-shāyast was, perhaps, identical with the Saddar Bundelesh (3). The title Saddar Bundelesh seems to have been given latterly to the work by Dastur Darab Hormajyār, who has drawn largely upon it under this title in his Rivāyat or more probably by his father, Dastur Hormajyār Sanjana, both father and son, being *rāwīs* or compilers of Rivāyats. Dastur Burzor Kamdin, another *rāwī* or compiler of a Rivāyat, does not mention this work by its present name, although he has incorporated whole chapters from it in his Rivāyat. (4)

The contents of the Saddar Nasr are varied and miscellaneous. At one time the author expounds a beautiful maxim of morality; at another time we find him expatiating on the importance and performance of a religious ceremony. Sometimes even a trifling subject is taken up and is clothed in a religious garb. To explain his subjects the author has drawn largely on the Pahlavi commentary of the Avesta. The contents are:—Faith in religion, the best of all good works (1); abstinence from even a trifling sin (2); the advantages of in-

(1) The Saddar Nasr opens with the words این کتاب است در شایست و ناشایست

(2) For a description of this MS., see below.

(3) "Vielleicht ist es den Saddar Bundelesh identisch, den dieser beginnt mit den Worten این دفتر شایست ناشایست" — *Die traditionelle Literatur der Parsen*, p. 182.

(4) Vide Burzor Kamdin's Rivāyat.

dustry (3); not being hopeless of the forgiveness and compassion of Hormazd (4); performance of the Navazud and the Geti-kharid ceremonies (5); performance of six good works, viz., the celebration of the Gāhāmbārs, observing the days of the guardian spirits, ceremonies in honour of the souls of our relatives, recital of the Khorshed and Māh Nyāishes, and the celebration of the Rapithwin ceremony (6); reciting certain prayer after sneezing (7); submission to the authority of high priests (8); the sin of unnatural intercourse (9); the duty of wearing the sacred thread-girdle (10); the preservation of the house-fire (11); use of old and scanty clothing for covering the dead (12); performance of ceremonies in honour of the souls of our parents and relations (13); ceremonious interment of nail-parings (14); appreciation of the beauties of nature (15); fire to be kept continually burning when a woman is pregnant and also when a child is born (16); the proper cutting of a tooth-pick (17); marriage, a sacred duty; adoption (18); the merit and advantages of agriculture (19); liberality to the good and the worthy only (20); saying grace before and after meals (21); the merit of Jādangoi, i. e., the duty of supporting, and interceding for, the poor (22); keeping domestic animals in check from injuring others (23); giving Parāhum (Hōm-juice) to a newly born infant (24); fulfilment of promise (25); selection of a sage or a high-priest for one's proper guidance (26); enquiry, when a doubt arises, whether an action be good or bad (27) (1); proper teaching of the Avesta (28); liberality to the good and the worthy only (29); the sin of spilling water and of drinking it at night (30); the feeding of dogs and their proper treatment (31); the crowing of a hen and the unseasonable crowing of a cock (32); digging up a corpse buried under

(1) Voltaire who has held up to contempt the pride of theological disputants and in whose pages the ridicule of church and priests is undisguised is so enamoured of this beautiful precept that he mentions it no less than four times in one of his works. He says that it is the abstract of all morality and will cut short all the disputes of the casuists.

the ground (33); refraining from much slaughter of cattle and the unlawful slaughter of them (34); performance of ceremonial ablutions (35); necessity of Bareshnum (purification ceremony) for men and women and the qualifications of a Bareshnumgar (purifying priest) (36); proper observance of the Farvadegân (the days of the guardian spirits) (37); abstaining from drinking from a cup belonging to a person of another religion (38); the proper maintenance of the sacred fire and the attending priest (39); submission to the authority of parents and priests and abstaining from harassing them (40); proper precautions to be taken in case of menstruous women, and the prayers incumbent on them to be recited (41); the sin of Hamimâl, *e. g.*, slander, committing rape, &c. (42); the merit of killing noxious creatures (43); the sin of walking bare-footed (44); repentance for every sin (45); the proper age for tying on the Kusti (sacred thread-girdle) (46); performance of the Sarosh ceremony on the death of a child seven years' old (47); the duty of not filling a cooking-pot to overflowing, lest the fire should be extinguished (48); removal of the ashes of a fire (49); the performance of morning ablutions (50); the duty of educating children (51); performance of the *darun* (sacred cake) ceremony on the day Khordad of the month Farvardin (52); performance of the *darun* ceremony in honour of the angel Behram while out on a journey (53); adoption: the adoption of a son by one's serving wife (54); eating bread with Hormazd Vāj (prayer in honour of Hormazd) if one is unable to consecrate the sacred case at the Navazud ceremony (55); the sin of making water while standing, and precautions necessary for making water (56); the sin of killing a hedgehog (57); performance of the *zindeh ravân* (ceremony for the souls of the living) once in one's lifetime (58); obedience to their husband, the only Nyâish for women (59); faith in religion (60); disadvantages of falsehood (61); advantages of truth (62); the sin of adultery (63); abstinence from committing theft and robbery (64); practising thanksgiving unto God and

doing other good deeds (65); performance of the Davâjdeh Homâst ceremony for women (66); the sin of adultery (67); proper precautions to be observed by menstruous women (68); the sin of allowing sunshine to fall over a fire (69); precautions to be taken while carrying the dead (70); the sin of eating dead matter in the form of medicine (71); the sin of polluting water or fire with dead matter (72); abstaining for a year from using the produce of a cow, goat or fowl which has eaten dead matter (73); performance of morning ablutions (74); inspection and removal of any dead matter found in the water of irrigation (75); purification of a woman after child-birth (76); purification of a woman after still-birth (77); abstaining from eating meat for three days when death occurs in a family (78); advantages of liberality (79); the merit of reciting Ashem Vohu (the formula for righteousness) (80); procrastination (81); tying on the Kusti when rising from the bed (82); the sin of keeping fasts (83); prayer before sleeping (84); seeking advice of the wise and our relatives in every matter (85); the sin of killing a beaver (86); performance of the Sarosh ceremony for the first three days when death occurs in a family (87); the sin of using polluted wood (88); purification by Bareshnum of any one eating dead matter or polluting another with it (89); the sin of giving anything to sinners (90); the mode of purifying things polluted with dead matter (91); maintenance of the sacred fire and the attending priest (92); slander (93); reciprocation of benefits (94); prayers for the sun, moon and fire (95); improper mourning for the dead (96); treating the elders of religion with respect (97); correct teaching of the Avesta by the priests to laymen (98); teaching of Pahlavi only to the priests (99); the sin of molesting harmless persons (100).

The contents of the Saddar Bundelesh are miscellaneous and without any gradation or system. The first and the concluding portions treat of cosmography and eschatology, and the rest give chiefly a disquisition on morals and Zoroastrian

Contents of the Saddar Bundelesh.

legends, traditions and liturgy. The following are the contents:—Introduction—It is essential to know 'the proper and the improper' and to distinguish right from wrong. The creation of the world and the antagonism of Ahriman therein (1); the work of the seven archangels and their antagonists (2); revelation of the Mazdayasnian religion (3); acceptance of the religion by Vishtāsp on seeing the miracles of Zartusht (4); Zartusht, the best of God's creatures, superior even to the angels and archangels (5); every duty and good work should be done under the guidance of high priests (6); if the dead were to revisit this world, they would never commit sins (7); on the instability of the world (8); good works, and not the accumulation of wealth, will accompany us to the other world (9); why should the rich be more anxious about doing good and meritorious deeds than the poor (10); the punishment for every sin committed by the body is inflicted on the soul (11); what duties and good works done in this world please Auharmazd and the Amshāspends (12); the various grades of good works and sins (13); about courtezans (14); if a menstruous woman casts her glance on fire, water, and the barsam (sacred twigs), it is a sin (15); sun-light should not be allowed to fall on fire (16); Atash-Beherams (fire temples) should be erected in the places where there are Zoroastrians (17); when the world was created by God, fire showed its unwillingness to go there (18); fire should not be extinguished (19); the soul of Kershāsp (20); the preciousness of a righteous man and an Atash Beherām (21); if a man undertakes any good work in the name of an Amshāspend, he ought to bring it to an end to the best of his power (22); on the killing of noxious creatures (23); how the souls of the righteous and the wicked feel when the corpses are eaten away by dogs and birds (24); men should practise virtue now that only 3,000 years are left for the resurrection of the world (25); on the nourishment of cattle (26); on the value of Ashem Vohu (righteousness) (27); we should not put off till to-morrow what we can do to-day and should not

rely on our youth and wealth (28); children should not neglect their duty to their parents: parents have a share in the good works done by their children (29); a slave, once bought, should not be sold to a man of another religion (30); on the value of repentance for one's sins: the story of Jamshed (31); greater harm is done, by the deception of Ahriman, to one's soul than to one's riches or property (32); on the renunciation of friendship with a calumniator and a malefactor (33); chaste women: disobedient women: divorce (34); story of Hoshedar, Hoshedar Mâh and Soshyos (35); on Zartusht asking for immortality from Hormazd (36); the margarzân sins, *i. e.*, sins worthy of death (37); on commerce and laying out money at interest (38); one should extract, from his wife, a promise of participation in every duty and good work she performs (39); on the merit of the Ijashne ceremonial and Tars-i-Astudân (40); precautions to be observed by a menstruous woman (41); on the Geti-kharid and the Navazud (42); on Zindeh-ravân (43); for warding off any one disease, one should undertake to do a good work in the name of an Amshāspend (44); the commentary of Ashem Vohu and some other Avestic formulas (45); on the merit of consecrating the ceremonial of Ardavisur (46); on consecrating a Vendidâd for the removal of sins (47); what is Yazashne and why should it be performed (48); on the Sarosh ceremony and on consecrating clothes with the *darun* (sacred cakes) (49); the six Gâhâmbârs or season-festivals (50); the ceremony in honour of the souls of the departed, chiefly the Afringân (51); the ten days of Farvardegân (52); on reciting the Fravashi (prayer in honour of the guardian spirits) (53); when this world was created by God, man and fire and cattle showed their unwillingness to go there (54); on the performance of a Nyâish (55); on Mâh Nyâish (prayer for the moon) (56); on reciting Ormazd Yasht (57); on reciting the Sarosh Yasht (58); the meaning of saying grace before meals (59); on the tying on of the Kusti (sacred thread-girdle) (60); on marriage (61); on the merit of adoption (62); women should

lead a married life (63); daughters and sisters should be married at the proper age (64); on the sin of slander (65); on the consecration of Hamâdin (66); on the sin of adultery (67); on the sin of telling lies (68); women should obey their husbands, and children, their parents (69); on truthfulness (70); ill-gotten gain never prospers (71); on the Bareshnum ceremony (72); duties and good works should be done to extricate one's self from the punishment of hell (73); man's duties: proper care and precautions to be taken in using those things whose guardians are the seven Amshâspends (74), viz., the sky (75), light (76), the earth (77), water (78), fire (79), trees and plants (80), air (81), metals (82), cattle (83), man (84); on tying on the Kusti and performing a Nyâish (85); on the bringing up of children (86); every one, on reaching his proper age, should select an angel for his guidance, or a wise man as a friend, or one versed in religion for his high priest (87); precautions to be observed while making water (88); it is a sin to walk without the Kusti at the age of fifteen and it is also a sin to walk without shoes (89); one should never say anything without having previously heard about it from a trustworthy source: the sin of sorcery (90); he who has repented of his sins will not go to hell except one who has committed adultery (91); when going to bed, an account should be made up of the day's good works and sins (92); on the ceremonies in honour of the souls of the departed (93); on the participation in the Gâhambâr festival: on Zindeh ravan: on eating meals without saying grace: on the ceremonial of Tars-i-Astudân (94); on the ten days of Farvardegân (95); on the precautions to be observed by a menstruous woman (96); how morning ablutions are to be performed (97); the five invisible things in the body of man, viz., the vital spirit, the soul, conscience, intelligence and the guardian spirit (98); about the souls of the righteous and the wicked (99); on the soul of the person who has committed adultery (100). Conclusion:—on resurrection and future existence.

The following parallelisms will give us an idea of the close connection subsisting between the Saddar Nasr and the Pahlavi Shâyast-lâ-Shâyast and the Pahlavi Shâyast-lâ-Shâyast and the Saddar Nasr which is, in fact, a Persian Shâyast-lâ-Shâyast⁽¹⁾:—

Chapters of the Saddar.	Chapters of the Shâyast-lâ-Shâyast. (2)	Chapters of the Saddar.	Chapters of the Shâyast-lâ-Shâyast.
V	XII, 30	XXXV	XII, 21
VII	XII, 32	XXXVI	XII, 22-27
VIII	IX, 4; XII, 2	XLI	III, 33-35
X	X, 13	XLII	VIII, 14
XI	X, 3	XLIII	VIII, 19
XII	II, 95; XII, 4	XLIV	X, 12
XIV	XII, 6	XLV	VIII, 8-10
XVI	X, 4; XII, 11-12	XLVI	X, 13
XVII	X, 20; XII, 13	LI	X, 22; XII, 15
XVIII	X, 22; XII, 15	LIV	X, 21; XII, 14
XX	X, 23; XII, 16	LVI	X, 5
XXI	V, 4	LVII	X, 31
XXIV	X, 16	LXVI	XVI, 6
XXVII	X, 25, 27	LXVIII	III, 33-35
XXIX	X, 23; XII, 16	LXX	X, 10, 32, 33
XXX	X, 7; XII, 18, 19	LXXII	II, 76-78
XXXII	X, 30	LXXIII	II, 109-111
XXXIV	X, 8, 9	LXXVI	III, 15

(1) Shâyast-lâ-Shâyast means 'the proper and the improper.' The Saddar Nasr opens with the words "this is a book about the proper and the improper." The Saddar Bundeesh has the same beginning.

(2) The quotations are from Dr. West's translation of the Shâyast-lâ-Shâyast in S. B. E., Vol. V.

Chapters of the Saddar.	Chapters of the Shāyast-lā-Shāyast.	Chapters of the Saddar.	Chapters of the Shāyast-lā-Shāyast.
LXXVIII	XVII, 1-2	LXXXIX	II, 63-65, 105, 107
LXXX	IV, 14; X, 24	XCI	II, 112-117
LXXXII	IV, 10	XCII	VII, 9; XII, 3
LXXXIV	IV, 13-14; X, 24	XCV	VII, 3-5
LXXXV	X, 28	C	X, 17
LXXXVII	XVII, 3-4		

The following MSS. have been collated in the preparation of the text of the Saddar Nasr:—

(1) J 15, a manuscript in the possession of Dastur Kaikhusro Jamaspji Jamasp Asa. It is described by Dr. West in S. B. E., Vol. XXIV, Introduction, pp. xlii-xliii; (2) MU, a manuscript belonging to Ervad Maneckji Rustonji Unvala. The text in this MS. occupies 52 folios and is written 13 lines to the page. The MS. is not dated; (3) ES, a manuscript of the Navasari First Dastur Meherji Rana Library. It was copied by Dastur Erachji Sorabji Meherji Rana in 1229 A. Y. from a text of the Saddar Nasr written by Rustam Gushtasp Ardeshir in 1705 A. C. The original of this MS. ES has also been noticed by Dr. West in S. B. E., Vol. XXIV, Introduction, p. xliv. It has been only occasionally consulted, as 'it is generally more diffuse, without giving more information to the reader' (West: S. B. E., Vol. XXIV, Introduction, p. xliv).

In order to facilitate the reading of the text, it has been divided into paragraphs and sections as in the translation of it furnished by Dr. West in S. B. E., Vol. XXIV.

The oldest text of the Saddar Bundelesh is embodied in the Rivāyet of Kamdin Khambāyeti, brought from Persia in 896 A. Y. The original copy of this Rivāyet is in the first Dastur Meherji Rana Library at Navsari (No. T. 30) from which various copies seem to have been made in India. A layman, Kāmdin, otherwise known as Kāmā Asā, an inhabitant of Cambay, was sent to Persia with several questions on religious matters for their solution⁽¹⁾. He brought a Rivāyet, latterly known after him, from the priests of Iran, addressed to several priests and laymen of Navsari and Cambay, among whom were Ervad Rānā Jesang, Ervad Mehryār Dahyon, Ervad Chāndā Pāhlan, Ervad Behrām Pāhlan, Behdin Māneck Chāngā Behdin Asā Behrām, Behdin Dahyon Chāngā, of Navsari; and Ervad Shāpur Hirā, Ervad Asā Neryosang, Ervad Jivā Khorshed, Behdin Nākhvā Asā, Behdin Bahman Syāvakhsh, Behdin Kayāmuddin Asā, Behdin Syāvakhsh Chāndā, Behdin Limbhāi Kāmdin, of Cambay.

The contents of this Rivāyet are of a miscellaneous character. They are:—(1) *Pursesah pasokh*, i. e., questions on religious subjects, with answers, written in Avesta characters.

The colophon to this portion of the Rivāyet (folios 99-101) states that it was written by Shehryār Ardeshir Irach Rustam Irach in consultation or conference (ham-pursagih) with Giv Isfendyār Giv in the city of Yazd, for the Parsees of India, at the instance of Dastur Shehryār Rustam, on *roz* Dae-pa-Adar, *māh* Behman, in 896 A. Y.

(2) Commentary to Ashem Vohu, (3) paraphrase of a portion of Khorshed Nyāish (4), the number of Ahunvars to be recited in Afringan Gahambar and other Afringans, and the number of the sacred metallic twigs (*barsam*) to be used in the yasna ceremonial, (5) prescript about Bareshnum

(1) *Vide* Parsi Prakasāh, Part I (1878), p. 7.

(purification ceremony), (6) Mino-Kherad, (7) description of the 21 nasks, (8) the day Khordad of the month Farvardin, (9) the seven things kept by Jamshed in one of his mansions where they remained till destroyed by Alexander, (10) Ulamā-i-Islam, (11) commentary to Yatha Ahu Vairyo, (12) names of Hormazd, (13) description of some religious duties and sins, (14) commentary to five words of the Ahunvar, (15) on resurrection, (16) romance of king Noshervan, (17) commentary to the Avestic formulas—Khshnaotbra, Ashem, Fravarânê, the Gâhs, Hormazd Bâj, Yathâ, Yenhe Hâtâm, Yasnemcha—in verse, (18) Ardâi Virâf Nâmeḥ in prose.

The colophon here (folios 143-144) states that this was written by Gîv Isfendyâr Gîv on roz Tir, mâh Bahman in the city of Yazd for the Parsees of India in 896 A. Y.

(19) the Saddar Bundelesh, (20) Mâr-nâmeḥ in verse, (21) the Saddar Nazm, (22) Jâmâsp-nâmeḥ, (23) questions, with answers, on religious subjects, (24) religious decisions called *vachar-i-dîn*, analogous to (22), (25) Patet, *i. e.*, the prayer for repentance.

The following MSS. are collated for the text of the Saddar Bundelesh: (i) M, a MS. belonging to Ervad Maneckji Rustanji Unvala. Our text is based on this MS. which is copied, word for word, from the original MS. described above. The colophon to the first part of this MS. states that it was finished, at Navsari, on roz Khorshed, mâh Spendarmat, in 927 A. Y. The colophon after the text of the Ardâi Virâf Nâmeḥ states that it was finished on roz Hormazd, mâh Dae, in 928 A. Y. The text of the Saddar Bundelesh in this MS. begins at folio 162b and ends at folio 191b, and is written 23 lines to the page. The last folio is lost and the writer's name is not known. (ii) E, a MS. belonging to the Navsari Meherji Rana Library. It was copied by the late Dastur Erachji Sorabji Meherji Rana from a MS. of the Rivâyet of Kâmdin Khambâ-

yeti now in the Mulla Feroze Library, the latter being written in 1040 A. Y. In this MS. the text of the Saddar Bundelesh occupies 161 pages and is written 14 lines to the page. This MS. contains, besides, two smaller texts:—(1) Sitâyesh-i-Si-roz (pazand bâ khat-i fârsi), pp. 162-204; (2) padvand-râyînfâri, *i. e.*, nekâh bastan bâ ravesh-i Iran, pp. 206-221. (iii) K, a MS. belonging to Dastur Kaikhusro Jamaspji Jamasp Asa. This MS. exactly resembles the MS. M described in (i) with the exception of the first portion of the Rivâyet, *viz.*, *pursesh-pâsokh*, being omitted. It was written at Navsari in 954 A. Y. and copied from the original MS. of Yazd described above, by Ervad Behram b. Kekobâd b. Hamajyâr b. Padam b. Kâmâ. Another colophon at the end, written probably in a different hand, states that the MS. was written in 954 A. Y. by Vekji b. Kukâ b. Hamajyâr b. Padam Sanjânâ. This MS. occupies 106 folios, several folios are lost, and the latter part of the Saddar Nazm is added by a different hand.

The text of the Saddar Bundelesh as given in the original MS. of Yazd is in a dislocated state and hence the MSS. M, E, K which are all descended from this MS. as described above have the same dislocations as in their original⁽¹⁾, owing to accidental displacement of folios in the oldest MS. The text is written continuously in all the MSS. without proper division into chapters or sections, and, moreover, it bears evident traces of grammatical decay in many places. This being the case, one would be certainly at a loss to trace the proper connection between the chapters at places where dislocations occur. Fortunately, the difficulty, in this case, was solved by another MS. of the Saddar Bundelesh. This MS. in the possession of Dastur Kaikhusro Jamaspji Jamasp Asa has been of material assistance in the restoration, to their proper position, of dislocated texts. All the additions and corrections, as

(1) For dislocations of text, *vide* foot-notes to Chapters 43, 69, 87, 90, 100 and *خاتمہ کتاب*

given in the foot-notes to our text of the *Saddar Bundelesh*, have been supplied from this MS. with only one or two exceptions. This MS. has the following contents:—(1) *Saddar Bundelesh* (folios 1-96); (2) on *hasti* and *nisti*, i. e., existence and non-existence (folios 97-98); (3) the *Zafar-Nâmeh* of *Buzarchemehr* (folios 98-105); (4) some *nirangs* and several questions, with answers, on religious subjects (folios 105 to end). It was written in 1180 A. Y. by *mobed Dârâb*, *mobed Framji Munajjam b. Dârâb Munajjam b. Rostam* surnamed *Hatâi b. herbad Dârâb b. Hirâ b. Chândâ b. Narsang b. Mahyâr b. Chândâ b. Vachhâ b. Mâhyâr b. Adar b. Pahlân b. Mobad b. Kayâmdin b. Zartosht b. mobed Hormazdyar herbad Râmyâr b. Shâpur b. Shehryar* from a copy of *Dastur Rustam Dastur Jamasp Behramshah* who again copied from a book of *Mehrban Kaus Darab* who copied from a book of *Gushtasp Ardeshir* who wrote from a copy of *Marzban Asfandyar Marzban*. The original of this MS. was brought by *Mulla Nâmdâr Jâvid Ardeshir* from Iran and was copied in Bombay by the writer mentioned above who was an inhabitant of Surat. Another colophon at the end opens thus:—

تمام شد پند نامه دین بهی کتاب شایست ناشایست

For facilitating the reading of our text, it has been divided into a hundred chapters to make it consistent with the title *saddar*, and the chapters have been divided into sections.

فہرست کتاب صد در نثر

صفحہ	آغاز کتاب	باب
۱	آغاز کتاب	
۲ صرہمہ کوفہا بر دین استوان بودست	(۱)
۳ ہچ گناہ نیاید کردن ...	(۲)
۳ مردمانرا باید کہ بدوستم بخوشکاری مشغول باشد	(۳)
۴ از رحمت و آمرزگاری اورمزد ناامید نباید شدن	(۴)
۵ در باب نوزد و گینہی خرید کردن	(۵)
۶ شش کوفہ بر ہمہ کس فریضہ است	(۶)
۷ چون عظمہ از کسی فراز آید یک اینا اہو زیرو و یک اشم وچو بباید خواندن	(۷)
۸ ہر کاری کہ کذیم بدستوری دستوران بباید کردن	(۸)
۸ از غلامبارگی و مواجری کردن بباید پریشختن	(۹)
۹ در باب کشتی داشتن	(۱۰)
۱۰ در باب نیکو داشتن آتش خانہ	(۱۱)
۱۲	در تن صردہ جامہ کهنہ بباید گذاردن و از پس تابوت	(۱۲)
۱۱ نسا باید رفتن	(۱۳)
۱۲ روان پدران و مادران و خویشان نیکو باید داشتن	(۱۴)
۱۳ در باب ناخن چیدن	(۱۵)
۱۴ در وقت دیدن چیز خوب بفام ایزد بباید گفتن	(۱۶)
۱۶	چون در خانہ زن آبتن باشد و نیز چون فرزند از مادر جدا شود آتش بباید سوختن	(۱۷)
۱۵ چون خلال تراشند باید کہ پوست ندارد	(۱۸)
۱۵ مردمان چہہ باید کردن تازن کنند و فرزند زاینہ واگر فرزند نبود ہ آری گمارند	(۱۹)
۱۷ در باب کوفہ برزگری	(۲۰)
۱۸ بدوستم چیزی خوردنی بارزانیان باید دادن	(۲۱)
۱۸	در باب کوفہ نان بواج خوردن و گناہ درایان خوردن	(۲۱)

صفحه	باب
۲۰	در باب چاه‌نگوئی کردن (۲۲)
۲۰	از گناه بپایه پریختن خاص آن وقت که مردمان گوشت خورده باشند (۲۳)
۲۱	چون کودک از مادر بزاید پراوم می باید دادن (۲۴)
۲۱	در باب پیمان و قول بجا آوردن (۲۵)
۲۱	چون مردم پانزده ساله شود میباید که از فرشتگان یکی را بپناه خود گیرد و از دستوران یکی را از دستور خود گیرد (۲۶)
۲۲	بشچ کاری نشاید کردن بجز از آنکه از دستوران پرسند (۲۷)
۲۴	در باب آموختن اوستا بدرصهت و راست (۲۸)
۲۴	در باب سخاوت کردن بارزانیان (۲۹)
۲۴	در باب آب ریختن و خوردن در شب (۳۰)
۲۵	در باب پرورش سگان (۳۱)
۲۵	چون مرغ خانه بانگ کند یا خروسی بی هنگام بانگ کند نباید کشتن (۳۲)
۲۶	در باب آشکارا کردن نسا که در زیر زمین باشد (۳۳)
۲۶	از بسیار کشتن گوسفندان نباید پریختن (۳۴)
۲۷	در باب روی شستن (۳۵)
۲۷	در باب بوشنوم کردن (۳۶)
۲۸	در باب ده روز فروردگان (۳۷)
۲۹	از کوزه جده‌ینان آب نباید خوردن (۳۸)
۳۰	آتش بهرام را نیکو باید داشتن (۳۹)
۳۰	پدریه و پدر و مادر را نباید آزدن (۴۰)
۳۱	در پریز زن دشمنان (۴۱)
۳۲	از گناه همیالان پریختن (۴۲)
۳۳	در باب کشتن خرفسگران (۴۳)
۳۴	در باب گناه کشاد دوارشنی (۴۴)
۳۴	در باب توبت (۴۵)
۳۵	چون مردم چهارده ساله شود کشتی نباید بستن (۴۶)

صفحه	باب
۳۶	چون کودک هفت ساله به‌پرد پشتمی سروش نباید کردن (۴۷)
۳۶	چون دیگ پزند سه یک دیگ تهی باید داشتن (۴۸)
۳۶	چون آتش بر چینده یک ساعت آتش در آنجا باید داشتن تا بوم آتش سرد شود (۴۹)
۳۷	در چگونگی پادپاب کردن در بامداد چون مردمان از خواب برخیزند (۵۰)
۳۷	کودک را به‌بیرستان باید فرستادن (۵۱)
۳۸	در باب درون یشتن روز خرداد ماه فروردین (۵۲)
۳۸	چون بسفری خوانده شدن بهرام روز درون فرمودن یشتن (۵۳)
۳۹	اگر از چکرزن فرزندی زاید بستری شاید (۵۴)
۳۹	اگر در نوزد درون نه یشته باشد بواج اورمزد نان خوردن (۵۵)
۳۹	آب تاختن چگونگی باید کردن (۵۶)
۴۰	خاریشت را نباید کشتن (۵۷)
۴۰	در باب زنده روان یشتن (۵۸)
۴۰	زن را نیایش کردن اینست که هر چه شوهر فرماید بر آن بپایه رفتن (۵۹)
۴۱	بودن به امید داشتن و دیگران را نیز بر دین استوان کردن کوفه بزرگ است (۶۰)
۴۲	از دروغ گفتن باید پریختن (۶۱)
۴۳	در باب راستی گفتن و راستی کردن (۶۲)
۴۴	در پریز روسی بارگی (۶۳)
۴۵	در پریز دزدی (۶۴)
۴۶	در سپاه‌اری (۶۵)
۴۷	در باب دوازده همامت (۶۶)
۴۸	در پریز روسی کردن (۶۷)
۴۸	در باب زن دشمنان (۶۸)
۵۰	آفتاب نشاید که بر آتش افکند (۶۹)
۵۰	در باب نسا بودن بدادگاه (۷۰)
۵۱	از بهودار و درمان نسا نباید خوردن (۷۱)

صفحه	باب
۵۱ ...	(۷۲) نسایم آب و آتش بردن گناه است ...
۵۱ ...	(۷۳) گوسفندی یا مرغ خانه را پریدن کردن از نسا خوردن
...	(۷۴) چون باغداد از خواب برخیزند دستشوی باید گرفتن و
۵۲ ...	پادپاپ کردن ...
۵۲ ...	(۷۵) نسا از کشت زار بیرون باید کردن
۵۳ ...	(۷۶) در باب پریدن زن که کودک بزیاید
۵۳ ...	(۷۷) در باب پریدن زن که کودک بزبان شود
...	(۷۸) چون کسی ودیران شود دران سرای گوشت نازه نباید خوردن ...
۵۴ ...	(۷۹) در باب سخاوت و رادی کردن
۵۴ ...	(۸۰) قیمت و ارج اشم و هر ...
۵۵ ...	(۸۱) هر کار و کوفه بفرود نیشکندن ...
۵۶ ...	(۸۲) چون از خراب برخیزد کسفی باید بسفن
۵۸ ...	(۸۳) در باب پریدن از روزه داشتن
۵۹ ...	(۸۴) چون بخوابد خفتن یک ایقا و یک اشم نباید گفتن
۶۰ ...	(۸۵) در باب مشورت کردن به انانیان در هر کاری که پیش آید
۶۰ ...	(۸۶) سگ آبی نشاید کشتن ...
...	(۸۷) چون کسی ودیران شود دران سه روز یشت به روش کردن و شب چهارم سه درون بباید یشتن ...
۶۱ ...	(۸۸) دار که بخون و پلییدی آلوده بود نباید صوختن یا بکار بردن ...
۶۲ ...	(۸۹) اگر کسی نسا خورد یا بر کسی نسا افکند برش نوم باید کردن
۶۲ ...	(۹۰) هیچ چیز به گنهگاران نباید دادن
۶۳ ...	(۹۱) اگر چیزی بنسا ریمن شود چگونه باید شستن
۶۳ ...	(۹۲) آتش بهرام را نیکو باید داشتن
۶۴ ...	(۹۳) در پریدن فیدت
۶۵ ...	(۹۴) قدر نیکوئی و نوازش بدانستن
۶۵ ...	(۹۵) در باب نیایش کردن
۶۵ ...	(۹۶) اگر کسی ودیران شود دیگران را نشاید که گریستن کنند

صفحه	باب
۶۶ ...	(۹۷) گفتۀ دستوران و پیردهان بیداید شنودن
۶۶ ...	(۹۸) در باب آموختن اوستا چه دینانرا
۶۶ ...	(۹۹) در باب آموختن پهلوئی
۶۷ ...	(۱۰۰) مردمانرا بیگناه نباید رنجانیدن

فهرست کتاب صد در بند هشت

صفحه	باب
...	آغاز کتاب - از شایست و ناشایست آگاه شدن و نیک
۶۹ ...	از به شناسیدن ...
۶۹ ...	(۱) در باب آفریدن گیتی و بدی کردن آجرمن دران
۷۰ ...	(۲) در باب هفت امشاسفند و فد و همسار ایشان
۷۴ ...	(۳) در باب آشکارا کردن دین درین جهان
...	(۴) چون گشنامپ معجزات زرتشت بدیده دین ازوی پذیرفت و چهار چیز بپاداش آن یافت
۷۴ ...	(۵) دادار اورمزد زرتشت را از به امشاسفندان و فرشتگان بهتر آفرید ...
۷۶ ...	(۶) هر کار و کوفه که مردمان کنند بدستوری دستوران بیداید کردن
۷۷ ...	(۷) اگر مردگان درین جهان باز آیند هرگز کاری ناشایست و گناه نکردهی
۷۷ ...	(۸) در ناپایداری دنیا
۷۸ ...	(۹) انه و ختن مال و خواسته دران جهان بکار نباید بلکه کار و کوفه توانگران چرا غم بیشتر خورند از درویشان
۷۹ ...	(۱۰) برای هر گناه که تن بکند عقوبت بروان رسد
۷۹ ...	(۱۱) درین جهان چه کار و کوفه کنیم که اورمزد و امشاسفندان ازان خشنود باشند
۸۰ ...	(۱۲) در باب کزف و گناه و پایۀ آنها
۸۱ ...	(۱۳) در باب زن روسپی
۸۲ ...	(۱۴) اگر زن دشمن آتش و آب روان و برسم بینه گناه باشد
۸۳ ...	(۱۵) آتش را در آفتاب نمی باید گذاشت

صفحه	باب
۱۷	بر جایکه به بیغان و بستم کشتیان باشند آتش و رهرام
۸۴	دران جا شاید نشاخن
۱۸	چون ایزد این عالم بیافرید آتش نمی خواست که درین
۸۴	جهان بیاید
۸۵	آتش را سرد نباید کردن
۸۶	در باب روان کرشاسپ
۲۲	قیمت و ارج دو چیز نشاید گفتن یکی مرد اشو و دیگر
۹۶	آتش و رهرام
۲۲	اگر کسی چیزی از بهر امشاسفندان پذیرد باید که آنرا
۹۲	توان حاصمانها بیزد
۹۳	در باب خرفستر کشتن
۲۴	چون جانوران کالبدرا خورند روان اشو و دروند در چه
۹۳	حالت باشد
۲۵	درین سه هزار سال که قیامت و رستاخیزرا مانده است
۹۴	نیکی باید اندوختن
۹۵	در باب پرورش گاو و گوسفند
۹۶	در باب قیمت و ارج اشم و پرو
۲۸	برگار و کرفه که خواهیم کردن باز بفردا نیفکندن و بر
۹۶	جوانی و مال و خواسته اعتماد نشاید کردن
۲۹	فرزند را باید که حق پدر و مادر نگذارد و اینکه کرفه که
۹۷	فرزند کند پدر و مادر یکسان به پدر آن باشند
۳۰	بنده پرستار را چون بخزند باز بعهده بیغان نشاید فروختن
۹۸	ارج و قیمت پنت و حقیقت جوشید
۳۲	فریفتن روان مردمان از جانب آبهرمن و دیوان زبانی
۱۰۱	بزرگتر از اینکه زیان آوردن ایشان بمال و خواسته مردمان
۱۰۱	دوستی مردم بدنام و بد کردار نباید کردن
۳۴	در باب زن مستور و زن نا فرمان بردار و در باب اینکه
۱۰۱	زن را طلاق دادن و رها کردن در دین نشاید مگر به
۱۰۱	چهار چیز

صفحه	باب
۱۰۲	حقیقت اوشیدر و اوشیدر ماه و سیاوشانش
۱۰۶	زرانشت از اورمزد اوشی خواست
۱۰۷	چند نام گناهای مرکوزان
۱۰۸	در باب بازگانی کردن و زر بسود دادن
۱۰۹	دریم بهره کار و کرفه با زن خود عهد کردن
۱۰۹	در باب کرفه یزمن فرمودن و ترس استودان یستن
۱۱۰	در باب دشمنان وناه و پرهیز دشمنان
۱۱۱	در باب گیتی خرید یستن و نوزود کردن
۱۱۳	در باب زنده روان یستن
۱۴۴	برای دفع کردن بر دردی که بدن پیدا شود چیزی از
۱۱۵	امشاسفندان پذیرفتن
۱۱۶	زند اشم و پرو و چند کلام دیگر
۱۱۸	در باب وندهاد اردیسور یستن
۱۱۹	در باب وندهاد یستن از جهت وناه و جارش
۱۱۹	یزمن چه چیز است و چرا باید کردن
۱۲۰	در باب سروش یستن و جامه بر درون نهادن
۱۲۱	حقیقت شش گهنبار
۱۲۳	در باب روزگار و در دگان کردن و آفرینگان گفتن
۱۲۵	در باب ده روز فروردگان
۱۲۶	در باب فروشین یستن
۱۵۴	چون دادار اورمزد این گیتی بیافرید سه چیز - مردم
۱۲۶	و آتش و گوسفند - گفتند که ما بگیتی نشویم
۱۲۹	در باب نیایش کردن
۱۳۰	در باب ماه نیایش کردن
۱۳۰	در باب اورمزد یشت خواندن
۱۳۱	در باب سروش یشت خواندن
۱۳۱	در باب معنی نان بواج خوردن
۱۳۲	در باب معنی کشتی داشتن
۱۳۳	در باب کرفه زن کردن

صفحه	باب
۱۳۴ ...	در باب معرفی گماردن ...
۱۳۴ ...	زناترا شوهر کردن گرفته بزرگ است ...
۱۳۵ ...	دختر یا خواهر را بشوهر دادن چقدر کردن ...
۱۳۶ ...	در باب معنی بهتان نهادن ...
۱۳۶ ...	در باب همادین فرمودن یستن ...
۱۳۷ ...	بازن کسی ناسامانی کردن گناه بزرگ است ...
۱۳۷ ...	در معنی دروغ گفتن ...
۱۳۸ ...	در باب فرمان برداری زن با شوهر و فرزنده با پدر و مادر ...
۱۳۹ ...	در باب راستی کردن و صود خویش از زبان مردم نطابیدن ...
۱۴۰ ...	در معنی یا چیزی از جایگاه حلال به دست آوردن ...
۱۴۰ ...	در باب برشونوم کردن ...
۱۴۱ ...	از کار و گرفته کردن مشغول شاید بودن و از گناه پریشانی ...
۱۴۲ ...	در باب پریشانی هفت امشاسفند—پریشانی مردم ...
۱۴۶ ...	در پریشانی آسمان ...
۱۴۷ ...	در پریشانی روشنی ...
۱۴۷ ...	در پریشانی زمین ...
۱۴۸ ...	در پریشانی آب ...
۱۴۹ ...	در پریشانی آتش ...
۱۵۱ ...	در پریشانی دار و درخت ...
۱۵۱ ...	در پریشانی باد ...
۱۵۱ ...	در پریشانی ایوخشست ...
۱۵۲ ...	در پریشانی گوسفند ...
۱۵۳ ...	در پریشانی مردم ...
۱۵۳ ...	در باب کشتی بستن ...
	مرد را باید که زن کند و فرزنده آورد و فرزند را از
۱۵۴ ...	گرفته و گناه آگاه کند ...
	هر کس که بالغ شود یکی از میزبان ایزدی به پناه خود
۱۵۶ ...	گیرد و دانائی به دست گیرد و دین آگاهی به دستور گیرد ...
۱۵۸ ...	چون آب ناخن کند پریشانی چه باید ...

صفحه	باب
	چون مردم پانزده ساله بی کشتی رونده گناه باشد و که
۱۵۸ ...	یک پای موزه رفتن نیز گناه است ...
	هر چیزی که کسی خوانده باید که از معتقدان شنیده
۱۵۹ ...	باشد و هر که جادویی کند در ولد و دوزخی باشد ...
	هر کسی که پخت کرده باشد بدوزخ فرستد مگر آنکس که
۱۵۹ ...	گناهی در زن کسی جستم باشد ...
	در وقت کسپیدن حساب باید کردن که امروز چند کوفه
۱۶۱ ...	کردم و چند گناه ...
۱۶۱ ...	در باب روزگار و دره گان ...
	در باب گنبدار رفتن و چاشنی کردن و در باب زنده روان یستن و
۱۶۱ ...	در باب نان خوردن بی واج و در باب نوس استخوان یستن ...
۱۶۲ ...	در باب ده روز فروردگان ...
۱۶۳ ...	دو پریشانی زن دشمنان ...
۱۶۵ ...	چون مردم از خواب برخیزند دستشو باید گرفتن ...
۱۶۵ ...	اندر تن مردم پنج چیز مینو است ...
۱۶۸ ...	حقیقت روان مرد اشو و دروند ...
۱۷۰ ...	در باب روان مردی که زنا کرده باشد ...
۱۷۳ ...	خانم کتاف—صفت زمان نه هزار سال ...

کتاب صد در نثر

بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر مهربان

آغاز کتاب صد در نثر

(۲) این کتابیست در شایسته و ناشایسته که از دین بر ما زینستان بیرون آورده است (۳) که واجب آنست هر کسی را دانستن این بکار داشتن (۴) و یک ساعت نشاید که ازین خالی باشند (۵) که چون خالی باشند هر یکی را گناه بسیار بود و چون بجای آورد مزده عظیم باشد

(۶)^۱ درین وقت من دین بنده بهمن پایدار از کتاب موبدان موبد ایرانشاه بن ایزدیار بن تشریاریار بن آدریاد تا هر که خواند و کار فرماید مزده بروان ایشان رساند (۷) و این قدر که بیشتر آمد گرفت دانند هر کدام بزرگتر و هر کسی کمتر ازین نشاید دانستن (۸) اگر زیاده بود شاید اما اگر ازین کمتر بود نشاید دانستن^۲ تا شکر نعمت ایزد افزونی بکرده باشند و ایزد تعالی او را بجای نیکان رساند

(۹) و دیگر لطف و کرم ایزد ازین پیداست که ما را بیافرید با آلتی تمام و هیچ چیز از ما دریغ نداشت (۱۰) و هر چه بکار بایست ما را بداد (۱۱) بر سر همه مهترت گماشت که آن خرد است تا این آلتها را بکار میدارد

(1) J15 omits § (۶): MU has, for § (۶), the following:—

هر که خواند کار بنده مزده بروان آنکس فرستد

cf. SBE, Vol. XXIV: Introduction, p. XLIV and p. 250, note 2.

(2) J15, MU have, for the last seven words, the following:—

اما کسی نشاید تا شک نیاید

در دوم

(۱) اینکرم جهد باید کردن تا هیچ گناه نکنند (۲) اگر چه گناهی خورد بود نباید گرفتن که این مایه پس زیادتی ندارد (۳) چه اندر دین گفته است که اگر چندانی مایه گناه که بسنگ یکتار موی مزه چشم گناه بیشتر از کفر بود آنکس بدوزخ رسد (۴) و اگر چندانی مایه کفر زیاد بود بهیشت روشن جایگاه اشوان رسد
(۵) پس اگر چه گناهی خورد بود نباید کردن بجا بدین بر پیاختن تا نکنند و بدین بیشک باشند

در سیوم

(۱) اینکرم مردم میباید که پیوسته بخویشکاری مشغول باشند و از پس کار خویش باشند
(۲) چه اندر دین پیداست که هر کس که از پی کار خویش^۵ بود اگر در میان آن کار رنجی و دشواری بدو رسد بدان جهان هر یکی را دو عوض پاداش یابد (۳) اگر بفساد مشغول باشد در میان آنکار رنجی و زیانی بدو رسد بدان جهان بتر^۴ عقوبت و پادافراہ یابد
(۴) مثلا اگر کسی بخویشکاری و بر شغل خویش میشود و دزدی در راه بدو افتد و قماش او ببرد یا جایگی بکشندش بدان جهان یکی را چهار باز دهندش (۵) اگر کشته شده باشد اشو باشد و گناهی که کرده باشد ازو پاک گردد و بهیشت برندش

(1) MU substitutes the following for the last eight words:—

نبايد کردن بجا بدین پیاختن و این مایه پس زیادتی ندارد
(2) J15 پيدا (3) ES has, for the last four words, بکار خویش مشغول
(4) ES نیز.

(۱۲) درود ایزد تعالی بروان اویزه زرتشت سفنتمان و دین آکاها و پاکان و نیکان (۱۳) بروان آنکس باید که بر کاری که کند بدستوری خرد^۱ دستوران کند^۲

در اول

(۱) اینکرم میباید که بر دین استوان باشند و هیچ شک و گمان در دل نیاورند (۲) و حقیقتی باعتقاد کنند که دین بر راست و درست که خدای باخلق فرستاد اینست که زرتشت آورده است اینست که من دارم^۳ (۳) چه هرگاه که مردم چنین باشند و هیچ شک و گمان در دل نیاورده باشند هر کار و کفر که از روزگار زرتشت تا این روزگار بکرده باشند و هر چه پس ازین تا رستاخیز کنند آنکس هم بهره بود (۴) چون روان او در شب چهارم بر سر چینود پل رسد مهر ایزد و رشن ایزد حساب و شمار او بکنند (۵) اگر چه کفر کم مایه کرده باشند هر کار و کفر که بهدینان هفت کشور زمین کرده باشند او را هم نصیب کنند تا کفر بسنگ^۴ زیاد شود و روان او بهیشت روشن جایگاه اشوان رسد

(۶) چه اندر دین پیداست که هر کار کفر که بگمان کنند یعنی اندیش چنان کنند که ندانم که این اعتقاد که من دارم بهتر است یا دیگران اعتقادها هیچ کفر بروان او نرسد (۷) پس اول چیز بر دین استوان بودنست و سر همه کرفها اینست

(1) ES omits this word. (2) For §§ (12, 13) J15, MU have the following:—

درود بر آنکس باید که بر کاری که کند بدستوری دستوران کند

(3) J15, MU omit the last four words. (4) MU adds چشم مزه

بود (۹) و عزم گیاه خوردن میکند اما بگیاہ نمیرسید (۱۰) این پادشاه پای بدان گیاه زد پیش گوسفند افکند (۱۱) آنگون بدان پادشاه آن یکپای او از دوزخ بیرون است و باقی^۱ در دوزخ است (۱۲) پس اگر چه گناهی کسی را جسته باشد هم ناامید نباید بودن (۱۳) و آنچه طاقت دارند کوشیدن و کفر کردن تا بدان گناه گزارش بود چه ایزد بر افزونی مهربانست بر همه کس

در پنجم

(۱) اینک همه^۲ بهدینانرا^۳ میباید که جهدی تمام کنند تا یشت بکنند و نوزود شوند

(۲) چه در دین ما هیچ کفر زیاده ازین نیست (۳) و در دین پیداست که اگر چه بسیار کار کفر کرده باشند بکروئمان نتوانند رسیدن مگر آنگاه که نوزود کرده یا گیتی خرید یشته باشند (۴) و هیچ حال اگر بدست خویش نتوانند کردن ببايد فرمودن پس ناچار می باید که گیتی خرید بیزند چهچنان بود که بدست خود یشته باشند

(۵) مرد وزن هر دو^۴ درین کفر یکسانند البتہ نشاید که این کار فرو گذاشتن چه سر همه کرفهای دین اینست (۶) چه در دین پیداست که دران روز که نوزود میکنند یا از بهروی گیتی خرید می یزند سر بار روان او بهیشت رسد و جایگاه او بدو نمایند بروی نثار کنند^۵

(1) ES has for دیگری تن (2) MU, ES omit همه (3) J15 omits او یژه سازد یستی (4) MU, J15 omit برود (5) J15 adds آوردند (6) MU, J15 add و باز گیتی آوردند

(۶) اما اگر بکاری باطل شود و دزدی در راه^۱ بدو افتد و مالش ببرد و یا کشته شود چون بدان جهان افتد هر قماش که از آن برده باشد همچنان بود که او از آنکس برده است دیگر باره بعضی آن قماش پادشاه و عقوبت دهنش (۷) اگر او را بکشته باشند همچنان بود که او کسی را بیگناه کشته بود و مکافات آن گناه را بدوزخ رسد

در چهارم

(۱) اینک کسی نباید که از رحمت و آمرزگاری اورمزد ناامید باشد و دل بدان بنهد که مارا گناه بسیار است بهیشت نتوان رسیدن (۲) چه باشد که کار کفر اندک مایر کرده باشد بود که بدان مایر اورمزد بر افزونی بدو رحمت کند بهیشت رساندش

(۳) چه در دین پیداست که آن بار که زرتشت بهم پرست^۲ ایزد تعالی بود مردی را دید که همه^۳ تن او در دوزخ بود و پای راست^۴ او از دوزخ بیرون بود (۴) زرتشت از ایزد تعالی^۵ پرسید که این مرد چه کس بوده است (۵) اورمزد بر افزونی پاسخ کرد که او پادشاهی بوده است و می و سر شهر پادشاهی داشت و بسیار سالها پادشاهی میراند (۶) و هرگز هیچ کاری نیک نکرد بلکه بسیار ستمکاری و بیدانی و ظلم میکرد (۷) قصارا یکی روز بشکار می شد بموضع فراز رسید گوسفندی را دید بستر (۸) پاره گیاه دور نهاده و آن گوسفند گرسنه

یک پای راست (2) J15, MU omit همه (3) ES has در راه (4) J15 omits for تعالی (5) J15, MU omit برای راست او

یا اگر آن بود که یکبار^۲ در گذرد و در دیگر باره دو چندان بکنند توجش آن نه بشود^۳ یا گناه گذارش آن را سودی ندارد^۴ (۶) چمر آن هر شش گناه را گناه پل خوانند یعنی هر کرا این گناه جسته بود بر سر چینون پل باز دارند تا پادفراه بوی رسد و هیچ کفر بجای آن نه نشیند که او را از عقوبت و پادفراه برهاند (۷) پس جهد باید کردن تا هر یکی را بوقت خویش کرده باشند تا پاداش یابند نه پادفراه گران

در هفتم

(۱) اینک چون از کسی عطسه فرز آید یک ایتها او ویروی^۵ و یک اشم و هو باید خواندن (۲) زیرا که در تن ما دروجی است و پیتیاره است که پیوسته با مردم کوشد تا علتی و بیماری بر مردم مستولی کند (۳) و در تن ما آتش است که او را چهره^۶ خوانند و بتازی طبیعت خوانند و عطسه غریزی خوانند (۴) با آن دروج پیوسته کارزار میکند و او را از تن مردم باز میدارد (۵) پس چون آتش بر آن دروج جیره شود و او را هزیمت کند عطسه از بهر آن آید که آن دروج بیرون آید (۶) پس چنان باید که این باز بر خوانند و آن آتش را آفرین کنند که درگاه بمانان^۷ تا این دروج را شکسته میدارد^۸ (۷) چون عطسه از کسی دیگر شنود هم این باز یعنی^۹ باید گفتن و این آفرین مینو بگردن

(1) J15 omits. یا. (2) J15 adds. هنگام. (3) J15 adds. همیشه. for. نه بشود. (4) ES. ندارد. (5) MU. ندارد. (6) MU. اجز. (7) J15. جعل. ES. (8) MU. اجز. (9) J15 omits. یعنی. ES. معنی.

(۷) تفسیر گاهان آنست که گاهان یعنی که جایگاه خویش آنروز در بهشت پدید آورده باشند (۸) و اگر نوزود^۲ نکنند یا گیتی خرید نفرمایند یستن بهسجنان باشد که مردی غریب شهری رسد و جایگاه نیابد که آنجا فرون آید (۹) اگر چمر شهری خویش^۳ باشد او در رنج^۴ بود (۱۰) پس بهیچ کفر جایگاه در بهشت بدست نشاید آورد مگر بنوزوی کردن یا گیتی خرید فرمودن یستن (۱۱) معنی گیتی خرید یستن آنست که در گیتی مینو خریده است و جایگاه خویش بدست آورد در مینو

در هشتم

(۱) اینک چند کفر آنست که چون کنند مؤذهای عظیم یابند و اگر نکنند بر سر چینون پل پادفراه گران بستانند (۲) یکی گهنگار است دوم فروردیان یستن است سیوم روان پدران و مادران و دیگر^۳ خویشان است چهارم هر روز سه بار خورشید نیایش است پنجم هر ماه سه بار نیایش است یکبار که نو شود و یکبار که نیمه^۴ شود و یکبار که باریک شود و هشتم هر سال یکبار رفیتون یستن است (۳) اگر نتوانند یستن نباید فرمودن تا از بهروی بیزند (۴) این شش چیز بر همه کس فریضه است (۵) و هیچ یک نه آنست که اگر از وقت خویش در گذرد در شاید یستن^۷

(1) MU, ES omit. که گاهان. (2) MU omits. نوزود. (3) MU omits. خوشی. (4) MU, J15 have for the last three words, باشد. در آن پی رنج باشد. (5) MU omits. دیگر. (6) ES. چهارم. (7) MU. نشاید یافتن. and J15. نشاید یافتن. for. در شاید یستن.

(۵) چه اندر دین گوید که غلامبارگی با آهرمن برابر است و با افراسیاب و ضحاک و با تور براتروخش^۱ که زرتشت را کشت و با ملکش که خواهد بود و با از^۲ سرور که در روزگار سام نریمان بود و چندان گناه که ایشانراست (۶) و آهرمن گناهمنو^۳ ازین کار^۴ خرمتر می شود که از دیگران گناهان دستوران واجب کردند^۵ که^۶ روان آنکس خود نیست می شود (۷) چون با زنان کنند همجنان بود که با مردمان

در دهم

(۱) اینک بر چه کس بهدینان و زنان و مردان هر که او پانزده ساله شود فریضه است کشتی داشتن (۲) چه کشتی^۷ که بر بندگیست و طاعت داشتن مرد خدای عزوجل را (۳) اول کسی^۸ که این کشتی داشتن پدیدار کرد جمشید بود (۴) و آن جمله^۹ دیو و دروچ که نیست کرد بخوره^{۱۰} کشتی داشتن بود

(۵) هر کسی که کشتی بر میان بست از نیمه آهرمن بیرون آمد و در نیمه اورمزدی رفت^{۱۱} (۶) و نیز تا کشتی بر میان دارد هر کار کفر که در هفت کشور زمین کنند او هم بهره آن باشد (۷) مانند آنست که ایشان هما زور هما اشو میکنند و این کشتی از بهره آن نهاده اند که مثلا کسی در کشمیر یا ایران و بیج^{۱۲} یا کنگدژ یا ورجم کرد کنند با ایشان هما زور نمی

گناه منو for گناه (3) J15. از MU omits (2). تور براتور MU (1).
واجب کردند for پیدا کرده اند J15 (6). کار MU omits (4).
کسی MU omits (9). بر MU adds (7). از MU adds (6).
and J15 آن نیمه اورمزدی ایستاده MU has (11). بخود J15 (10). جمله
for the last ten words از نیمه اورمزدی و نیمه اهریمنی ایستاده has
ایران کویتز MU, J15 (12).

در هشتم

اینک دین بدستور باید داشتن و فرمانبرداری از دستوران بکردن و چرگاری که کنند بدستوری ایشان کنند

(۲) که در دین پیداست که اگر چندانی کفر بکنند که برگ درختان و ریک بیابان و قطره باران که نه بفرمان دستوران کنند و بی خشنودی ایشان کنند هیچ کفر بروان او نرسد و کفر که کرده باشند پاداش گناه یابند (۳) تا زنده باشد او را اشو نشاید گفتن و چون بمیرد بهیشت نرسد و پیچ امشاسفندی بنزدیک او نشود (۴) و او را از دست دیوان و آهرمن را نکند و از دوزخ رهایی نیابد (۵) چه کار کفر آنگاه بروان رسد که بدستوری دستوران دین آگاهان کنند و ده یک ایشان از آن کفر بدهند

در نهم

(۱) اینک از غلامبارگی و مواجری کردن پرچیز باید کردن (۲) چه سرچهره^۲ گناهایی دین اینست و در دین بر ازین بتر گناه نیست و مرگزرائی بحقیقت ایشانرا شاید خواندن (۳) اگر کسی بدیشان فراز رسد و ایشانرا^۳ در میان آن کار ببیند^۴ هر دورا سر^۵ بیاید برید یا از شکم^۶ بشکند^۶ هیچ گناهی نباشد (۴) و^۷ هیچکس را بی دستوری دستوران و^۸ پادشاهان نشاید کشت بجز از غلامبارگی و مواجری

J (4). ایشانرا MU omits (3). [سر] MU omits (2). از MU omits (1).
15 adds: نظر کند بکشند. پس MU (5). for شکم او J15 (6). بیفرمان MU adds (8). دیگر MU adds (7). از شکم

(۲) چهره هرگاه که آتش در خانه بود نیکو دارند هر آتش که در هفت کشور زمین است از آنکس خشنود باشد چون ایفیت بخوابند و حاجت خواهند زد روا شود (۳) و هرگاه که نیکو ندارند هر آتش که در هفت کشور زمین است از آنکس^۱ آزار گیرد و حاجت که خواهد^۲ روا نشود (۴) اگر کسی آتش خانه نیکو ندارد اگر صد دینار بآب در گشسپ دهد هیچ پذیرفته نباشد و آن گناه از وی بر نشود

(۵) چهره در دین بر پیداست که دادار اورمزد پادشاهی در بهشت اوردیم بهشت امشاسفندان داده است و گفته است که هر که تو از وی خشنود نباشی وی را در بهشت رها مکن (۶) و این نیز در دین پیداست که هرگاه که آتش نیکو ندارند زنانرا آبتنی^۴ کمتر بود و فرزند نرینه کمتر زاید و مرد را نزدیک پادشاهان^۵ حرمت کمتر باشد و ساختن ایشان^۶ قبول نبود

(۷) و هر آتشی که در خانه بصیرت سر درم و دو دانگ بمال آنکس زیان افتد یا از این خانه زیان افتد یا از جایکه بدو خواسته رسیدن نرسد

در دوازدهم

(۱) اینک که چون کسی بصیرت فرمان باید هر چند که بهتر^۷ جامه آغاز توانند کردن بهتر کنند (۲) الا^۸ چیزی که بهتر و سوده و شسته چیزی نو نشاید که در تن مرده رها کنند

وایشی MU (4) اگر MU omits (3) که خواهد MU omits (2) پر J15 adds (1) ES (7) سخن ایشان for پذیرندش J15 has (6) آبرویی J15 adds (5) یا J15 (8) MU omits (1); J15 کمتر

توانیم کرد پس ایشان و ما^۱ کشتی بر میان داریم هم بند و هم کفر یکدیگر اند (۸) چون کشتی ندارد هیچ کفر بدو نصیرند بجز آنکه خویش کند^۲ پس می باید که مردم بهیچ حال کشتی از میان باز نکند تا پیوسته کفر بهدینان بدو میرسد

(۹) و آن چهار گره که بر میزنند^۳ از بهر آنست که چهار گواهی میدهد (۱۰) گره اول آنست که اقرار می آورد و گواهی میدهد بهستی و یگانگی و پاکی و بی همتائی ایزد بر افزونی (۱۱) دوم گره آنست که گواهی میدهد^۴ بهدین مازدیسنان که گفتار ایزد است (۱۲) سوم گره آنست که گواهی میدهد بر پیغمبری و رسولی بحق زرتشت اسفندمان (۱۳) چهارم گره آنست که خوشتر می آورد و اقرار می دهد و اقرار^۵ پذیرد که نیکی اندیشم و نیکی گویم و نیکی کنم (۱۴) و از مهر^۶ نهاده باشم و دین پاک بر^۷ اینست که من بدان ایستادم

(۱۵) و دیگر چون امشاسفندان پذیره زرتشت آمدند هم کشتی بر میان داشتند و فرقی میان ایران و انیران کشتی داشتن است (۱۶) بر زن و بر مرد هر دو فریضه^۸ است^۹ که البته نشاید که ندارد

در یازدهم

(۱) اینک که آتش خانه نیکو باید داشتن و آتش^{۱۰} نگاه داشتن تا نصیرد و چیزی پلیدی و ناپاکی بآتش نرسد و در سر گام زن دستان پرچیز باید کردن

بر میزنند for میدارند MU (3). کند MU omits (2) وما for با MU (1) J15 adds (4) بهستی و درستی و راستی J15 adds (5) فروراز MU (6). کشتی داشتن J15 adds (9). فریضه J15 (8). آتش MU omits (10)

برد (۴) و چون درون و میزد و آفرینگان کنند^۱ آن قوم^۲ شاد شوند و آفرین کنند آن خانه را و کدخدا را و کدبانو را و کسانی را که در آن خانه باشند

(۵) اما اگر میزد و درون و یزشن و آفرینگان نکنند از بامداد تا بوقت^۳ روز^۴ آنچاش بمانند و امید میدارند که مگر ما را یاد دارند (۶) پس اگر نیاورند روان ازان جا برگردند و نیز تر بر بالا^۵ شوند و بگویند ای دادار اورمزد ایشان نمیدانند که ~~چگونه~~ ما ایشان بدانچهان می^۶ باید آمدن و کسی را درینجهان رهائی نخواهند دادن (۷) او را بدرون و میزد و آفرینگان کفر حاجت است نه آنکه ما را بدان حاجت است (۸) ولیکن اگر ایشان روزگار ما نگاه داشتندی ما گونه گونه بالا^۷ از وی برگردانیدی و لیکن چون روزگار ما نگر نداشتندی ما یاری این خانه نتوان آمدن (۹) این مایه بگویند و دژم میگردند و از آنجا بشوند

در چهاردهم

- (۱) اینک چون ناخن حلال^۷ کنند باید که در کاغذی کنند
- (۲) باز سرش فراز باید گرفتن و سر ایتا ابو ویرو بگفتن (۳) بهر ایتا ابو ویرو بگفتن اوستا اینست: ~~.....~~
- (۳) چر در دین پیداست که چرگاه که روز ایشان باشد نه هزار و نه صد و نون و نه فرور اشوان با خویش آورند و بخانه خویش آیند مانند آنکه بخانه خویش شون و قومی^۷ را بمهمانی

(۱) J15 adds (۲) گروه (3) J15 adds (4) هرگام (5) J15 adds (6) نیز تر بر بالا (7) نیمی (8) J15, MU
حلال کنند for به چینه ; ES نخیل (9) J15, MU

(۳) که در زند دیو داد میفرماید که چند انیکر زنی یکتار را دوک کند در تن مرده بگذرانند بجز از آنکه ناچاره بود چر تازی را بدانچهان ماری سیاه در جگر آنکس آویزد که جامه آغاز کرده باشد (۴-۵) و همان مرده خصم^۱ او باشد و در دامن او آویزد و گوید که این جامه که در تن من کردی بخورد کرم و خراست^۲ شده بر درون بام چهارم بایستی نهاد تا هم روان مرا ازان مودی بودی و هم ترا این عذاب نبایستی کشیدن (۶) آنکس را ازان پشیمانها بسیار آید و مودش ندارد (۷) پس احتیاط^۳ باید کردن تا هر چند کهنه تر^۴ جامه آغاز کنند

(۸) و چند آنکه از پس تابوت نسا بتوانند رفتن بروند (۹) چر هرگامی را که از پس نسا شوند^۵ سیصد استیر کفر بود و هر استیر چهار درم بود چنانکه سیصد استیر هزار نویست درم بود^۶ (۱۰) بهر گامی چندین کفر بود

در سیزدهم

- (۱) اینک روان پدران و مادران و خویشان نیکو باید داشتن
- (۲) و چون روز ایشان باشد جهد باید کردن تا یزشن و میزد و درون و آفرینگان بکنند
- (۳) چر در دین پیداست که چرگاه که روز ایشان باشد نه هزار و نه صد و نون و نه فرور اشوان با خویش آورند و بخانه خویش آیند مانند آنکه بخانه خویش شون و قومی^۷ را بمهمانی

(۱) MU (2) خرفستر (3) J15 (4) نیکو نگاه (5) ES (6) J15 omits the last four words. (7) J15 omits the last seven words. (8) J15 گروهی

در شانزدهم

(۱) اینک چون زن آبستن در خانه باشد جهد باید کردن تا در آن خانه پیوسته آتش باشد و نیک نگاه داشتن (۲) چون فرزند از مادر جدا شود سه شبانروز چراغ باید افروخت اگر آتش می سوزند بهتر بود تا دیوان و درو جان گزندی و زیانی نتوانند کردن چه عظیم نازک می باشد آن سه روز که فرزند زاید

(۳) که در دین بر پیداست که چون زرتشت اسفندمان از مادر جدا شده سه شب بر شمی دیوی با صد و پنجاه دیو بیامد تا زرتشت را هلاک کنند چون روشنائی آتش بدید بگریختندی و پیچ گزند و زبان نتوانستندی کردن

(۴) تا چهل روز فرزند تنها نشاید که بگزاردند و نیز نشاید که مادر بچرخ پای بر آستان در سرای نهد یا چشم بر کوه افکند که گفته اند بدشطان^۱ بد باشد

در هفدهم

(۱) اینک چون خلال تراشند یا چوتی در بن^۲ دندان خوابند کردن باید که پوست ندارد (۲) که اگر پوست اندک مایه بران بود چون در دندان کنند و بیفکنند اگر زن آبستن پای بر آن نهد بیم آن بود که کودک بزبان آید

در هجدهم

(۱) اینک مردمانرا جهد باید کردن تا در جوانی زن بکنند و فرزند زایند (۲) و زنانرا هم چنین بشوهر کردن رغبتی می باید که بود

بن MU. (۱) J15 omits. (۲) بدیشان J15. (۱)

و در شانزدهم در هجدهم در نوزدهم در بیست و یکم در بیست و دویم در بیست و سوم در بیست و چهارم در بیست و پنجم در بیست و ششم در بیست و هفتم در بیست و هشتم در بیست و نهم در سی و یکم در سی و دوم در سی و سوم در سی و چهارم در سی و پنجم در سی و ششم در سی و هفتم در سی و هشتم در سی و نهم در سی و دهم در سی و یازدهم در سی و دهم در سی و یازدهم در سی و دهم در سی و یازدهم

(۴) پس باز چنانکه گرفته باشد بی درخط کند (۵) بدان دو ایتها اهو و وریو که باز میکنند بهریکی از خطها قدری خاک در میان ناخن کند (۱) اگر این باز نداند بواج سروش و آن سه ایتها اهو و وریو سه خط گرد برگرد ناخن بناخن گیر^۲ کشیدن و باز بکردن بدان ایتها اهو و وریو بسر ناخن گیر خاک در میان ناخن کردن و بدشت^۳ بدن (۷) باید که چهار انگشت زمین فرو برد و در^۴ آنجا نهد و خاک فراز سر کند

(۸) که اورمزد بر افزونی مرغی بیافریده است که او را اشو زشت خوانند و بهمن مرغ نیز^۵ خوانند (۹) کوف نیز خوانند ناخن خورد

(۱۰) البته باید که ناسوده نگذارند که بسلاح جانوان بکار آید (۱۱) و نیز گفته اند که اگر در میان خوردنی افتد از بیصارتی باریک بیم باشد

در پانزدهم

(۱) اینک چیزی بیند که با چشم نیکو آید بنام ایزد نباید گفتن (۲) چه اگر بنام ایزد نگویند آنچه را زیانی افتد یا گزندی رسد گناهکار باشد تا معلوم باشد

بدست J15. (۳) ناخن گیر MU omits. (۲) بی درخط کند MU omits. (۱) میان MU adds. (۴) نیز MU omits. (۵)

بگماشتن که کسی برای او پدید باید آوردن تا روان او از عذاب
دوزخ بچهد (۱۴) چهره گاه که خویشان او تیمار ندارند چون
بدان جهان روند روان آنکس در ایشان آویزد و گوید که من
چیزی بچند سال اندوخته بودم و رنج برده بودم بشما
بگذاشتم و شما برگرفتید و در خرج خویش کردید و شفقت
بروان من نیاوردید (۱۵) همچنان که من اینجا موقوف
ماندم شما را نگذارم که بر چنین پل گذر کنید تا ایزد داد
من از شما بستاند (۱۶) پس روشن ایزد و مهر ایزد شمار او
بکنند هر چه آنکس از مال او گرفته باشد^۱ هر یکی دینار را چهار
حساب کنند و عوض باز ستانند (۱۷) و بدان جهان زرو سیم
نباشد کفر که ایشان کرده باشند از روان ایشان باز گیرند
بدین روان دهند (۱۸) ولیکن تا ستر نگمارند بر چنین پل نتوانند
گذشتن و بجایگاه خویش رسیدن

(۱۹) بر خویشاوندان هیچ کار فرض تر از این کار نیست و هر گاه
که ستر کسی بگمارند همچنان باشد که مرده را زنده کرده باشد
و کفره آنرا حده و نهایتی نیست

در نوزدهم

(۱) اینک برزیگری کردن مانند آنست که کسی یزشن یزدان
میکنند و حرمت^۲ برزیگران بسیار باید داشت و رنج و پیکار از
ایشان دور باید داشت^۳

(۲) چهره اندر دین پیداست که هر کسی که درخت باز نشاند
تا آن درخت و دار بر جایگاه باشد هر کسی که بر آن درخت

(1) J15 adds کرد و خرج کرد (2) MU omits گرامی J15 (3) MU omits the last nine words.

(۳) چهره در دین پیداست که هر کار و کفر که فرزند کند
پدر و مادر همچنان بود که بدست خویش کرده باشند (۴)
معنی پور^۱ آنست که یعنی پول که بدین پول^۲ بدان جهان
رسند (۵) اگر کسی را فرزند نباشد بریده پول خوانند یعنی
راه آنجهان بوی بریده است و بدان جهان نتواند رسیدن
(۶) بر سر چنین پل بماند اگر چه بسیار کار کفر کرده باشد
بچینود پل گذر نتواند کردن و حساب و شمار او نکند (۷) و هر
امشاقندی که آنجا فرارسد اول این سخن پرسد که بدانجهان
عوض خویش پدید آورد^۳ یا نه (۸) چون نیاورده باشد بروی
بگذارند و روان او بر پل^۴ پردن و غم آنجا بماند

(۹) مثالش چنانکه کسی در بیابانی بود و بیم داد و دام بود
و بدان نزدیکی شهری خویش بود و رود آب در پیش^۵ بود و
بدان رود گذر نشاید کردن پلی بود میان در افتاده و بدان
شهر نتواند رسیدن همیشه در آن حسرت^۶ باشد که کاشکی پلی
درست بودی

(۱۰) کار بفرزندان برین^۷ جمله است (۱۱) پس دادار اورمزد
بر مردمان ببخشود تا اگر کسی باشد که او را علت آسمانی
بود و فرزندش روزی نباشد او را بفرمود تا کسی روان دوست را
ستری^۸ خویش کند و بر فرزندی بپذیرد (۱۲) چهره گاه که کسی
را^۹ بگماشت آنکس بجایگاه فرزند باشد و هر کار کفر که او کند
همچنان بود که بدست خویش کرده باشد

(۱۳) و پس اگر کسی از دنیا بشود و ستر فرزند ندارد بر
موبدان و دستوران و خویشاوندان او واجبست که ستر او

(1) J15, MU پول (2) MU omits بدین پول (3) J15 omits (4) MU omits (5) Thus all (6) J15 (7) MU (8) J15, MU omit کسی را (9) بیاری

و سر سوم و سر سوم بخوانند بخاصه در

آفرینگان

(۲) چهر در دین بر مازدیسنان پیداست که چون میزد و آفرینگان خواهند کردن باید که همه کس باز گیرند (۳) چهر در میزد که نشسته باشند هر مردی را فرشته بر دست راست ایستاده باشد و مویدان را دو فرشته (۴) و چون درایان خورند و حدیث کنند فرشتگان ازان بشوند و بجای فرشته دیوی بایستند (۵) و بروزگار پیشین عادت مردم^۱ چنان بود که اگر کسی در میان میزد بدر آمدی آنکس که آفرینگان خوان بودی هر چه بدان آفرینگان خرج شده بودی از آنکس که سخن گفته بودی باز ستدی و نیز گفتی که چون میزد من بزبان آوردی هر چه مرا خرج شده است باز ده^۲

(۶) و در دین جائی پیداست که از درایان خوردن خود آن گناه است که هر کسی که در نان خوردن می دراید همچنانست که مینواند بزبان می زند و می آزارد^۳
(۷) پس اگر کسی باشد که درون نتواند یشت بواج پورمزد یعنی امشاسفندی^۴ نان باید خوردن (۸) و اگر البت نماند سوم و سر سوم بخواند و نان بخورد (۹) پس دهن پاک کند و چهار اشم و دو و دو ایبا او ویریدو بگفتن پس میخن^۵ کردن

(۱۰) چهر چگاه که این قاعده بجای آورند بر اشم و دو نخستین چندان کفر بود که ایزد بر افزونی را شناسیده بود بر اشم و دو

چون میزد من (2) MU has. عادت مردم for ائین بهدینان J15 (1) می آزارد و می رنجانند (3) MU for the last twelve words. امشاسفندی (4) MU for می زند و می آزارد (5) MU for حدیث J15 (5)

خورد هر کفر که بسیری آن کند برزبگر چنان بود که بدست خود گرده باشد

(۳) اگر کسی بفرماید همچینین کفر^۱ بود^۲ نونو روان او را از آن راحتها و آسانیهها میرسد (۴) غله و حبوب^۳ و هر چه کارند همچنان باشد زیرا که هر که گندم و جو و دیگر دانها بخورد و کار کفر کند کارند^۴ آن دانها را همچنان بود که بدست خویش کرده باشد (۵) زیرا که جان مردم بعد از آفرینش ایزد تعالی^۵ از کنش برزبگر برپایست^۶ (۶) چهر چگاه که کسی چیزی نخورد بمیرد پس آنکس که جان مردم از کنش او برپای بود او را ارجمند^۷ و گرامی باید داشت

در بیستم

(۱) اینک بر بهدیتان واجبست^۱ که پیوسته چیزی خوردنی بارزانیان میدهند بجهت آنکه در دین گوید که چون کسی را چیزی بدی تا بخورد هر کار کفر که دران سیری کند آن کس که نان یا خوردنی بدو داده باشد همچنان بود که بدست خویش کرده باشد (۲) و اگر گناهی کند آنکس خوردنی بدو داده باشد بی گناه باشد (۳) اما باید که بهدین و آرزائی بود بجهت دین مگر از سر ضرورت^۲ چیزی بدهند و اگر نه گناه باشد

در بیست و یکم

(۱) اینک چون نان خوردن باید که سوم و سر سوم

که بدست خود کرده باشد (2) MU adds. کفره (1) MU omits. — the following: (5) ES has for \$ (5) the following: — (4) J15. دانه (3) J15. عزیز (6) MU پس جان مردم بعد از خدای تعالی از برزبگران است. و ناچاره (8) J15 adds. فریزوانست (7) J15

لکه بر کسی زنده گناه آنکس را بود که گوشت خورده گناه کرد
(۱۴) پس جهد باید کردن تا هیچ گناه نکند بخاطر در وقت
که گوشت خورده باشد

در بیست و چهارم

(۱) اینک چون کودک از مادر بزاید باید که پراچوم بیشتر
بدهند از بهر آنکه عقل و خرد و دانش بیشتر بوی رسد بلاش
کمتر بود^۱

(۲) اگر در آن وقت یشت نکند اندک بوم بوی فراز گیرند
ایتا آبر و بریو بخوانند و پاره آب در وی کنند و آنرا پراچوم
کنند و بکودک دهند و بعد ازان شیر دادن

در بیست و پنجم

(۱) اینک با هر کسی که پیمانی و قولی کند کوشش^۲ باید کردن
و بجای آوردن (۲) اگر چه بسیار چیز بدان سبب بزبان شود^۳
آن پیمان بدروغ نباید کردن

(۳) چه در دین ما آنرا مهر دروج خوانند و در دین فرماید
که کسی که مهر دروج کند راه بهشت برو بستر بود و آنکس
خود نشکوار ازین جهان بیرون شود تا بروی علامتی پیدا
نشود (۴) و مهر دروج چنان بد است که کسی را طالعی نیک
افتاده بود یا عمرش کم مایر مانده بود بی خلاف^۴ مهر دروج

(1) ES gives the last three words; J 15 omits them; MU has, for these words,
و گویند. (2) MU تا. (3) MU آید. (4) J 15 بیگمان for
بی خلاف.

دویم چندان گرفتار بود که سرش اشورا بر بیشتر^۱ و شناسیده بود
بر اشم و هو سیوم چندان گرفتار بود که خرداک و مرداک امشا
اسفند بیشتر و شناسیده بود بر اشم و هو چهارم چندان گرفتار
بود که هر چه داند او مرد آفریده است بیشتر و شناسیده
بود (۱۱) بهر لقمه که بخورد چون باژ باشد خورداک و مرداک
امشاسفند آفرین بگویند (۱۲) و اگر بی باژ خورد چون دیوان
آنجا حاضر باشند گویند که زهر مار خوردی (۱۳) پس نگاه
کن تا کدام بهتر ازین چرد

در بیست و دوم

(۱) اینک جادنگویی کردن مانند آنست که کسی یزشن
بزدان میکند (۲) پس واجب بود که پیوسته بجهت موبدان
و دستوران و ارزانیان جادنگویی کنند

(۳) چه در زندگان و خست گوید که کسی که جادنگویی
کند و از بهر ایشان چیزی از مردم فراز گیرد و بایشان رساند
بی خیانت چنان باشد که از مال خویش بدو داده باشد
(۴) و میتوان ازان بر حساب بوی گیرند همچنان آنکس که
داده بود او را نیز همچندان^۲ گرفتار حساب کنند^۳

در بیست و سوم

(۱) اینک پیوسته گناه بپایند پر پیختن و خویشتن نگاه داشتن
و بخاطر آنوقت که گوشت خورده باشند

(۲) اگر گوشت خورده باشند و گناه کنند هر گناه که حیوان
کند آنکس را بود که گوشت خورده باشد (۳) مثلا اگر اسبی^۴

(1) MU omits و بیشتر. (2) MU همچنان. (3) J 15 adds و گویند.
(4) MU گوسفندی.

باید با آن دانا مکالمش کند تا تدبیر آن دانا او را بگوید^۱ (۳)
و اگر شایسته و ناشایسته پیش آید با آن دستور بگوید تا
او را جواب دهد

(۵) چون فرمان این سر کس بجای آورده باشد فرمانبرداری
ایزد بکرده باشد (۶) خاصر فرمان دستوران که خشتودن ایشان
در خشتودن ایزد پیوسته است و دستوران پیش ایزد بر افزونی
چندان مرتبه دارند که آن گناهایی که مردمان کنند سر
یکی بتواند بخشیدن و پورمزد بر افزونی نیز^۲ آنگاه بدستور بخشند
(۷) پس فرمانبرداری دستوران بر هر کس واجبست و این
صحن از جمله ساختن کردنی است .

در بیست و هفتم

(۱) اینکه اگر کاری پیش آید که ندانند^۳ که کفر است
یا گناه چنان بهتر آید که بجایگاه رجا کنند آن کار کردن تا
بوقتی معلوم کنند^۴ بدست^۵ که آن کار گناه است یا مزد (۳)
اگر بنا دانست که کاری کنند اگر چه کفر بود گناه باشد او را

(۴) چه در دین پیداست که بجز از آنکه از دستوران
پرسند هیچ کاری نشاید کردن (۵) از سر خویش چه خرد هر
کسی را یکی بود پس دو خرد افزونتر از یکی^۶ پس واجب کند^۷
پرسیدن از دستوران

(1) J15 adds تا دانا برای زنی خویش بدو راه نماید (2) J15 adds
تا بگاه آگاه شوند (3) MU adds بخشنده ایشان بخشش کند یعنی
فریزوانست (4) J15 adds (5) MU adds و راست (6) MU omits the last six words (7) J15 adds واجب کند for

فرزندان او رسد (۵) و هر خاندانی که ناپیدا شود یا تکمکانی^۱
که بر افتد یا بلاهایی عظیم که بر مردم رسد که از آن بدشاخواری
رانی یابد همه از آن بود که مهر دروچ کرده باشند

(۶) اگر خویشتن یا بدیگران^۲ در دین جایگاهی پیداست که
انوشهر روان زرتشت اسفندتصان از پورمزد بر افزونی پرسید
از گناهائی که مردم کند کدام بتر (۷) پورمزد بر افزونی
فرمود که هیچ گناه بتر از آن نیست که دو کس با یکدیگر قولی
کند چنانکه هیچکس در میان ایشان نباشد بجز من که
پورمزدم پس از آن دو کس یکی باز گردد و گوید که من خبر ندارم
و آنکس را گواه بجز من هیچ کس نباشد (۸) از آن بتر هیچ
گناه نیست و آنکس خود ازینجهان بیرون نشود تا کیفران
بوی برسد بدینجهان پادفراه او از همه سخت تر است و آن
کس بدبخت هر دو جهان بود (۹) و این قول با اشوان و
دروندان یکسانست

در بیست و هشتم

(۱) اینکه دانایان و پیشینگان گفته اند که چون مردم پانزده
ساله شود می باید که از فرشتگان یکی را پناه خود گیرد و از
دانایان یکی را از دانای خود گیرد^۳ و از دستوران و موبدان
یکی را بدستور خود گیرد (۲) تا اگر وقتی آستانه پیش آید
از آن امشاهندگان ایفیت^۴ خواستاری کند تا او را از آن آستانه
رهائی دهند (۳) اگر وقتی کاری پیش آید و رای و مشورتی

(1) تخم دانی J15 (2) MU omits the last four words. (3) J15 omits the last
nine words. (4) J15 adds و رسنگاری کند

(۳) همچنان بشب آب نشاید خوردن چر گناه بود (۱۴)
اگر ضرورتی باشد روشنی حاضر^۱ ببايد کردن و نخست چیزی
از طعام بخورد تا گناه کمتر بود

در سی و یکم

(۱) اینک هرگاه که نان خورند سر لغم از تن خویش باز
باید گرفتن و بسگ دهند (۲) و سگ نباید زن (۳) چر از
درویشان چیزی کس درویشتر از سگ نیست پیوسته نان باید
دان چر گرفت عظیم باشد

(۴) و در دین چنین پیدا است که اگر سگی برای خفته باشد
نشاید که پای سخت بر زمین نهند که او بیدار شود (۵)
و در روزگار پیشین هر روز بسوی سگان نان راتب کرده بودند
بتایستان سر بار بزمستان دوبار از بهر آنک بچینون پل بفریاد
روانهای او خواهد رسیدن

(۶) بگیتی پاسبان مردمان و گوسفندان است (۷) اگر سگ
نبودی یک گوسفند نتوانستندی داشت (۸) هرگاه که او بانگ
کند چنانکه بانگ^۲ او بشنود دیو و دروج بدو^۳ از جایها بگریزند

در سی و دوم

(۱) اینک چون مرغ در خانه بانگ کند و یا خروس بی
هنگام بانگ کند باید که نکشندش و بد فال ندارند (۴) زیرا که
از سبب آن بانگ میکنند که در آن خانه دروجی راه یافته

(۱) MU omits. (۲) MU omits this word. (۳) MU دارد.

در بیست و هشتم

(۱) اینک چون اوستا بیاموزند چنان باید که بدرست و
راست آموزند و باهستگی و ساکنی خوانند (۲) و آنک بیاموخته
باشند پیوسته می باید خواندن و یان میداشتن

(۳) چر در دین بر پیدا است که ایزد میفرماید که هر کسی
که اوستا از یان باز کند روان او از بهشت چندان دور کنم که
پهنای زمین است (۴) و در زند اوستا آورده است که در
روزگار پیشین کسی که اوستا بیاموخته بودی و از یان باز کردی
تا آنکای که دیگر بار زهر کردی او را نان چنانکه بسگان دهند
دادندی (۵) و جای دیگر خوانده ام که نان سر نیزه بدو دادندی

در بیست و نهم

(۱) اینک چون سخاوتی و رادی کنند باید که بجای ارزانیان
کنند و اندیشیدن که این کسی را که این چیز بدو میدهم
ارزانی است یا نه

(۲) پس جهد باید کردن تا بنا ارزانیان ندهند (۳) چر
در دین بر^۲ آن کس که سخاوت بنا ارزانیان کند هرزه کاری
بی بود دوش خوانند و روز بروز آنکس را پادفراه و عقوبت
افزاید^۳ (۴) و هرچر بنا ارزانیان دهند آن چیز نیست کرده باشند

در سی ام

(۱) اینک بشب آب نشاید ریختن بخاطر از جانب^۳
اواخر که بتر بود پس اگر ضرورت ریختن^۴ باشد یک ایتا^۱ او
و بیرو ببايد خواندن و آب را آهسته ریختن

(۱) جوانب MU (۳) افزایش for و سختی رسه J15 (۲) پیدا است MU adds (۱)
(۴) ریختن J15 omits (۵) که بشو بود for لیز بود MU (۴)

(۳) و چند چیز است که کشتن ایشان بتر است و گناه بیشتر بره و بزغالر و گاو ورزا و اسب کارزاری و مرغ کاشکیذر که ملخ گیر و خروس و ازین جمله خروس گناه بیشتر باشد (۴) و اگر ناچاره باشد خروسی که بانگ نکرده باشد شاید کشتن و سر ایشان نباید یستن (۵) و پیچ سر حیوان نایستد نباید خوردن که آن نا اشو داد باشد (۶) اگر سر نتواند یستن یک کرة نباید یستن^۴ بدل آنرا

در سی و پنجم

(۱) اینک چون روی بخوانند شستن یک اشم و پرو بخوانند و دین ساخت برجم نهد تا آب از ناشتا در دین نشود (۲) چون روی بشوید ~~بشویید~~ بخوانند تا درج نشی^۵ زده شود

در سی و ششم

(۱) اینک ساخت واجب است بر مردمان و زنان برش نوم کردن زیرا که مردم در شکم مادر دشتان میخورند (۲) بسبب آنرا برش نوم باید کرد یکبار تا ازان پلیدی پاک شود (۳) چه اگر پانزده سالر شود و برش نوم نکند بهر چه دست باز نهد خوره و پاکی آن چیز بکاهد و بردرون و پادیانی نشاید که دست باز نهد

(۴) و در دین گویند که اگر کسی برش نوم نا کرده بصیرد روان او چنان گند^۱ که بتابستان نسا یک ماهر (۵) و چون

پایه یستن (۶) and (۵) J15 omits (4) برة (3) MU omits §§ (5) and (6) up to شستن (1) J15 omits (2) for the last five words. (4) جایه (5) BB, زیر جامه (6) J15 omits (3) MU omits (4) برة (5) and (6) up to شستن (1) J15 omits (2) for the last five words.

است و مرغ یا خروس طاقت آن نمیدارد که آن دروج از آن خانر باز دارد و مرغ بیاری دادن خروس میشود و بانگ میکند (۳) پس اگر وقتی چنان اتفاق افتد خروس دیگر نباید آورده تا بیاری یکدیگر آن دروج را بزنند (۴) و اگر خروس بیوقت بانگ کند نباید کشت که سبب این بود که گفتم (۵) چه در دین بر پیداست که دروجی است آنرا میبج خوانند بهر خانر که کودک بود آن کوشد تا گزند بدن خانر رساندش (۶) باید که^۲ خروس نگاه میدارند تا آن دروج را بزند و ازان خانر او را راه بدهد^۳

در سی و سیوم

(۱) اینک چون جایگاهی بود که بیمی و ترسی بود نسا در زیر زمین نهان کرده باشد آشکارا باید کردن چه عظیم کفر باشد (۲) چه در دین بر پیداست که نسا در زیر زمین نهان کنند اسفند آمد امشاسفند همی ارز چنان ساخت است که کسی را مار یا گودم در جامه^۴ خواب^۵ بود و زمین را نیز همچنان است (۳) که نسا در زیر زمین کنی چنین چون آشکارا کنی ازان رنج برماند

در سی و چهارم

اینک عظیم نباید پرچیدن از بسیار کشتن حیوان و گوسفندان (۲) چه در دین گوید که هر کسی که حیوان و گوسفند بسیار کشد بدان جهان هرتار موی گوسفند مانند تیغ تیز باشد و بران آنکس آویزند

بدان خانر او را نمیکند (3) MU adds (3) مرغ و (2) توانایی J15 (1) for the last five words. (4) جایه (5) BB, زیر جامه (6) J15 omits (3) MU omits (4) برة (5) and (6) up to شستن (1) J15 omits (2) for the last five words.

را که در آن خانه باشند آفرین کنند^۱ و هر آئینی آن سال کار آن خاندان بهتر باشد و دخل و اندر آمدن شان بهتر باشد (۵) و هر کفر که^۲ آن از بهر روان^۳ و درندگان کنند^۴ همچنان باشد که بروان خویشتن کرده باشند (۶) و چون ازین گیتی بگذرند آن روانها پذیره^۵ او باز آیند و خرمی کنند و او را دل باز دهند و نیز پیش داناوار اورمزند آزادی کنند و گویند که اشو روان ما را از یاد باز نکرد تا او در آن جهان^۶ بود ما ازو خشنود بودیم اکنون ما همه استانیم که او را آن کرفهای ما هم بهره کنی و روان او را بجایگاه اشوان رسانی (۷) این سخن بگویند و آن روان را امید میدهند تا حساب او بکنند (۸) پس با او بچینود پل گذر کنند تا بجایگاه خویشتن برسد پس ایشان باز گردند

(۹) پس جهد باید کردن تا فرورد یانرا نیکو دارند و روان پدران و مادران و خویشان ازیشان بازادی باشند (۱۰) چه اگر بناخشنودی برگردند نقرین کنند چون این روان ازین گیتی بشود او را ملامت کنند و گویند تو پنداشتی که ترا پیوسته آنجا رهایی خواهند کردن ترا بدین جهان نمی باید آمدن (۱۱) اکنون تو بسوی ما کار کفر کرده بودی و ما را یاد کردی مانیز ترا فریاد رسیدی و ازین جایگاه بیم ناک ترا برهانیدی (۱۲) او بسیار پشیمانی میخورد و پیچ سودی ندارد

در سی و هشتم

(۱) اینکر جهده و کوشش باید^۱ از هم کاسر جددینان نباید پرریزیدن و بکوزه ایشان آب نباید خوردن (۲) و اگر کوزه برنجین

از بهر (3) MU omits (2) MU adds (1) J15 و (4) MU omit کنند (5) MU omits (6) J15 جهان (7) MU omits (8) MU omits (9) گفتیم (10) MU omits (11) روان (12) MU omits (13) MU omits (14) MU omits (15) MU omits (16) MU omits (17) MU omits (18) MU omits (19) MU omits (20) MU omits (21) MU omits (22) MU omits (23) MU omits (24) MU omits (25) MU omits (26) MU omits (27) MU omits (28) MU omits (29) MU omits (30) MU omits (31) MU omits (32) MU omits (33) MU omits (34) MU omits (35) MU omits (36) MU omits (37) MU omits (38) MU omits (39) MU omits (40) MU omits (41) MU omits (42) MU omits (43) MU omits (44) MU omits (45) MU omits (46) MU omits (47) MU omits (48) MU omits (49) MU omits (50) MU omits (51) MU omits (52) MU omits (53) MU omits (54) MU omits (55) MU omits (56) MU omits (57) MU omits (58) MU omits (59) MU omits (60) MU omits (61) MU omits (62) MU omits (63) MU omits (64) MU omits (65) MU omits (66) MU omits (67) MU omits (68) MU omits (69) MU omits (70) MU omits (71) MU omits (72) MU omits (73) MU omits (74) MU omits (75) MU omits (76) MU omits (77) MU omits (78) MU omits (79) MU omits (80) MU omits (81) MU omits (82) MU omits (83) MU omits (84) MU omits (85) MU omits (86) MU omits (87) MU omits (88) MU omits (89) MU omits (90) MU omits (91) MU omits (92) MU omits (93) MU omits (94) MU omits (95) MU omits (96) MU omits (97) MU omits (98) MU omits (99) MU omits (100) MU omits

روان او بر سر چینود پل رسد امشامفندان و یزان از گند آن روان بریزند و حساب و شمار او نتوانند کردن (۶) او بر چینود پل بماند و نتواند گذشتن و بسیار پشیمانی خورد و سودش ندارد (۷) و اگر کسی^۱ برش نوم باید کرد و نتواند کرد و نکند اگر هزار بار سر^۲ بپادیاب^۳ کند از آن پلیدی پاک نگردد و آن سرشت^۴ پلیدی است که در میان رگ و پی است و گوشت و استخوانست بجز^۵ نیرنگ دینی دیگر هیچ چیز پاک نشود (۸) و آنکس نیز که برش نوم مردمان کند باید که مردی باشد روان دوست و راست گفتار و پرریزگار چنانکه بپارسانی و مستوری^۶ مشغول باشد (۹) اگر زنهار در وی خیانتی پدیدار آید در آن ملامت باید که دستوران او را یکمیک بند باز کند و بخوردن مگان دهندش^۷ (۱۰) باید که بدین کار مردی پاکیزه تر و پرریزگار تر نگرینند تا این گناه از وی حاصل نیاید

در سی و هفتم

(۱) اینک چون فروردیان در آید باید که هرکس در خوردن طاقت^۱ خویش درون و یزشن و میزد و آفرینگان فرمایند و کنند (۲) و این ده روز بر همه کس فریضه است آن بهتر که بخانر خویش سازند چه روانها هرکسی بخانر خویشتن شوند (۳) و گوش بدیشان دارند تا درون و میزد و آفرینگان سازند

(۴) آن ده روز همه روانها بدین گیتی باشند بهر خانر که میزد بیشتر کنند آن کدخدارا و کدبانوی^۱ آن خاندانرا و آن جمله

(1) ES (2) MU adds (3) MU adds (4) MU adds (5) MU adds (6) MU adds (7) MU adds (8) MU adds (9) MU adds (10) MU adds (11) MU adds (12) MU adds (13) MU adds (14) MU adds (15) MU adds (16) MU adds (17) MU adds (18) MU adds (19) MU adds (20) MU adds (21) MU adds (22) MU adds (23) MU adds (24) MU adds (25) MU adds (26) MU adds (27) MU adds (28) MU adds (29) MU adds (30) MU adds (31) MU adds (32) MU adds (33) MU adds (34) MU adds (35) MU adds (36) MU adds (37) MU adds (38) MU adds (39) MU adds (40) MU adds (41) MU adds (42) MU adds (43) MU adds (44) MU adds (45) MU adds (46) MU adds (47) MU adds (48) MU adds (49) MU adds (50) MU adds (51) MU adds (52) MU adds (53) MU adds (54) MU adds (55) MU adds (56) MU adds (57) MU adds (58) MU adds (59) MU adds (60) MU adds (61) MU adds (62) MU adds (63) MU adds (64) MU adds (65) MU adds (66) MU adds (67) MU adds (68) MU adds (69) MU adds (70) MU adds (71) MU adds (72) MU adds (73) MU adds (74) MU adds (75) MU adds (76) MU adds (77) MU adds (78) MU adds (79) MU adds (80) MU adds (81) MU adds (82) MU adds (83) MU adds (84) MU adds (85) MU adds (86) MU adds (87) MU adds (88) MU adds (89) MU adds (90) MU adds (91) MU adds (92) MU adds (93) MU adds (94) MU adds (95) MU adds (96) MU adds (97) MU adds (98) MU adds (99) MU adds (100) MU adds

بر افزونی را بیازرد باشند (۳) و هیچ کار و گرفتار بهمینوان
ننوانند رسیدن تا ایشانرا خشنود نکند و ممکن نیست که بهیچکس
تمام حق این سر کس باز گذارد

(۴) در زند پاد و خست گوید *سایه لودد لودد لودد*
سایه لودد لودد لودد *سایه لودد لودد لودد* *سایه لودد لودد لودد*
سایه لودد لودد لودد که ای زرتشت نباید که پدر و مادر و پیر بد
بیازاری

(۵) پس هر روز سر بار فریزوانست که در پیش این سر
کس دستا بکش کردن و گفتن که شمارا مراد چیست تا من
آن اندیشم و گویم و کنم (۶) اگر ناشایست از من در وجود
آمده است باید که مارا اشو دان کنند

در چهل و یکم

(۱) اینک زن دشتان عظیم بیاید پرچیزیدن تا نان و خورش
بر پیمان بدیند (۲) چه آنرا بتواند خوردن بیش ندیند و
آب بهیچکس از بهر آنرا که هر چه از زن دشتان سر آید
بهیچ کار نیاید

(۳) چون نان خواهند خوردن دست باستین کنند یا
چیزی بر بالا آستین نهند می باید که دست برهنه او هیچ
جا باز نیاید (۴) چه هر قطره آب که بر اندام زن دشتان

(1) Both MU, J15 have this name in the genitive (2) J15 *سایه لودد لودد لودد*
وجود (خود؟) خود (3) MU *سایه لودد لودد لودد* MU

یا ارزین بود^۱ بپادیاب و آب بیاید شستن تا آب خوردن
شاید^۲ (۳) اگر کوزه سفالین و چوبین بود المتر نشاید^۳

(۴) زیرا که هرگاه که کسی بنا شسته کسی خوردن دل میل
بسوی او کند چه گناه بود گناه کردن را دلیر شون و روان او
بدروندی گراید

در سی و نهم

(۱) اینک آتش بهرام را که در شهری یا در دهی نهاده باشند
نیکو باید داشتن (۲) و بشب یکبار بر باید افروختن و بروز و بار
(۳) چه اندر دین پیداست که اگر آتش بهرام نبود هیچکس
از شهری بشهری نتوانستندی شدن زیرا که از خورگ آتش بهرام
است که در راهها کس برکس زیادتی^۴ نتواند کردن

(۴) باید که هرگز تمام بدیند و کسی که می افزوزد او را نان
و نفق بدیند (۵) چه هرگاه که آن آتش خشنود شون و نیکو دارند
هر آتش که در هفت کشور زمین بود از آنکس خشنود باشد

در چهلیم

(۱) اینک پیر بد را و پدر را و مادر را نباید که آزارد و اگر
بسیار رنجی و دشواری و زیان از ایشان بر بیند^۱ المتر نباید که
جواب ایشان بزیدتی باز ندیند (۲) چه خشنودی ایشان در
خشنودی ایزد پوستر است هرگاه که ایشان را بیازارد او مرز

اگر کاسه یا کوزه:— J15 adds (2) پس با آتش بمالیدن (1) J15 adds
برنجین یا روئین آب خورد همه بدین میوه پاک کنند اگر گای و چوبین
بود از خانه دور کنند بچیدینی بخشنده مثل ابو خشتین آلوده بچینین
J15 adds (5) دست درازی J15 adds (4) خوردن (3) یاد باب کنند
سخت و درشت از ایشان بشنوده البته نباید آزارد

آنکه بون زیاده نشود بزنگانی نیز آن باشد که هر کسی که از بهر خون کاری کرده باشد که خود پس از وی بکنند بسیار فرقت تا بدست خویش کند نه از پس وفاتش

در چهل و دوم

- (۱) اینکه سخت پرہیز باید کردن از گناه همیصالان (۲) همیصالان آن^۱ بون که کسی دروغ و^۲ بہتانی بر کسی نهد یا کسی با زن کسی خیانتی کند تا زنی از شوهر خویش بستر جدا کند (۳) این گناه است که ہمچ تو جوش نیست الا که از آن کس که ترا گناه در وی جسته باشد آمرزش خوابی (۴) پس^۳ چینیوں پل آن روانرا باز دارند تا آن گاه که خصم او در رسد و دادی از وی بستاند آنگاه رہائی یابد (۵) هر گاه که کسی دروغی یا بہتانی بر کسی نهد تا آن دروغی باز پس میگویند دل آنکس آزارد نو نو روان آنکس را پادفراہ میبرسانند (۶) این گناه بکار کفر نشود تا خصم را خشنود نکنند (۷) این گناه سختست نباید پرہیختن تا نکنند

در چهل و سیوم

- (۱) اینکه تشخیص باید کردن بکشتن خرفستران و حشرات زمین چه در دین کفر عظیم نہاہ است (۲) خاصر این پنج چیز است یکی وزغ که در آب باشد دوم مار و گژدم سیوم مرجش^۴ که می پرن چهارم مورچہ و پنجم

اگر نہ (۳) MU دروغ و (۱) MU omits the first two words (2) J15 omits
 on the margin. مکس J15 has مکس (4) پس

چکد میصد استیر گناه باشد (۵) و هر پادیاوی که باشد از پانزده کام زن دشمنان نباید پرہیزیدن (۶) از مرد اشوسر مگام دور باید بودن و چشم او در هر چه نگاه کند خورہ و پاکی آنچیز بگاید (۷) و بر هر زن فریزوانست دوازده دشمنان گناه یشتن (۸) یکی از جهت آن گناه را که در مینو جسته باشد (۹) دوم از جهت آن گناه را که در ستارگان جسته باشد (۱۰) سیوم از جهت آن گناه را که در خورشید جسته باشد (۱۱) چهارم از جهت آن گناه را که در ماه جسته باشد (۱۲) پنجم از جهت آن گناه را که در مینو آتش جسته باشد (۱۳) ششم از جهت آن گناه را که در مینو آب جسته باشد (۱۴) ہفتم از جهت آن گناه را که در مینو زمین جسته باشد (۱۵) ہشتم از جهت آن گناه را که در مینو باد جسته باشد (۱۶) نهم از جهت آن گناه را که در خورداک جسته باشد (۱۷) دهم از جهت آن گناه که در مرداک جسته باشد (۱۸) یازدهم از جهت آن گناه را در خردک گاہ^۱ جسته باشد (۱۹) دوازدهم از جهت آن گناه را که در بہرنسا جسته باشد (۲۰) پس بر هر کسی فریزوانست این قدر را اگر کسی توانگرتر بود ہژدہ فریزوانست و اگر بغایت سیم دارد بیست و یک جای دیگر خواندہ ام کہ بیست و چهار فریزوانست اما کہترین^۲ کسی را این کہ ما یاد کردم واجہست

(۲۱) آنچہ بزنگانی کند بہتر بون ہماچندان بون کہ کسی درختی باز نشانند ہر سال میوہ آن درخت میخورند ہر سال ہماچندان کفر می افزاید (۲۲) و اگر دہ سال و اگر صد سال بزید ہر سال ہماچندان بیشتر می شود (۲۳) اگر پس از وی کنند

کہترین (2) MU of خردک گاہ for خوردکہ گاہ (1) MU

(۳) که گناه مانده کفر همچنان که کفر ازان وقت که^۱ بکنند (۴) تا مردم زنده باشد هر سال دیگر بر میشود (۵) و گناه نیز همچنان هر سال بر سر میشود و چون توبت بکنند دیگر نیفزاید همچون درختی بود که خشک شود و دیگر افزایش نکند (۶) و توبت آن بهتر که پیش دستوران وردان کند و توجش که دستور فرماید چون بکنند هر گناهی که باشد ازین بشود (۷) توبت دستوران کنند توبت هم خوانند (۸) و اگر دستور نباشد پیش کسانی باید شدن که دستوران بگماشته باشند و اگر ایشان نیز نباشند بنزد یک مردی روان دوست باید شدن و توبت^۲ بگردن (۹) در وقت آنکه از دنیا بشود بر پسران و دختران و خوبشان فریزوانست که توبت^۳ در دهن رنچور دهند اشم و هو در دهن دهند (۱۰) چه دستوران گفته اند که چون توبت^۲ بگردند اگر چه بسیاری گناهها کرده باشند بدوزخ نرسند بسر چینود پل پادفراه بدهند پس به جایگاه خویش رسانند (۱۱) و توبت^۳ آن بود که آن گناهی که کرده باشند توبت^۳ بکنند و دیگر آنگناه نکنند اگر کنند آن باز پس آید

در چهل و ششم

(۱) اینکه چون مردم چهارده ساله باشند کشتی بریاید بستن چه دستوران گفته اند که آن نه ماه که در شکم مادر بوده اند هم اندر حساب باید گرفتن (۲) چه در دین ما کاری بهتر از کشتی داشتن نیست هر مرد و زن فریزوانست (۳) و بروزگار پیشین اگر کسی پانزده ساله تمام

(1) MU adds (2) MU پفت.

موش (۱) پس هرگاه که وزغ از آب بر آورند و خشک کنند بعد از آن بکشندش هزار و دویست درم سنگ کفر باشد (۴) و هرگاه که ماری بکشند و اوستا که آنرا هست بخوانند همچنان بود که آشموغ را بکشته باشد (۵) و هرکسی مرجش بکشد چندانی کفر بود که کسی ده روز باژ میخواند (۶) در دام اهرمن هیچ چیز زیانکار تر ازین نیست چه اگر بهوا بر میزد پسر شود و اگر در خاک میزد کرم شود و اگر در آب میزد زرد شود و اگر در گوشت کفتار میزد مار شود و اگر در سرکین میزد خزندگان شود (۷) هر که مورچه دانه کش بکشد چندانی کفر بود که کسی هورمز یشتی بخواند (۸) و هر که خراستر بسیار کشد چندانش کفر بود که پیر بدی یزشن یزدان میکند هر دو کفر یکسانند (۹) هر که موشی بکشد چندان کفر بود که چهار شیر بکشته باشند (۱۰) پس بر هر کس فریزوانست بر خراستر کشتن جهد کردن

در چهل و چهارم

(۱) اینکه بهیدیان تا توانند کردن پای بر زمین نباید نهادن چه گناه باشد مر سقندارمد امشاسفند را زرنج میرسد (۲) و آنرا گناه کشاده دوارشنی خوانند

در چهل و پنجم

(۱) اینکه پیوسته می باید که توبت کردن بر یاد دارند (۲) هرگاه که گناه از دست آید^۱ جهد باید کردن تا پیش چربدان و دستوران وردان شوند و توبت بکنند

(1) ES جهد.

در پنجاه ام

(۱) اینک هر روز بامداد که از خواب برخیزند نخست دست را بآب پاک نباید شستن

(۲) پادریاب یا بر میوه یا گیاهی که آب بدو نرسیده باشد دست و روی و بینی و چشم و پای شستن پس خشک کردن بآب شستن سه بار چنانکه از روی^۱ تا گوش تر شود (۳) دهن برهم باید نهادن تا آب در دهان نشود چه اگر قطره از ناشتا در دهن شود میصد مستیر گناه باشد (۴) پس دست تا بازو سه بار بآب شستن نخست دست راست پس دست چپ و همچنین پای راست و پای چپ شستن

(۵) پس کیمنا مرزا گویند چه هرگاه که چیزی بواج خواهند خواندن باید دست روی^۲ پادریاب^۳ شستند باشد اگر نه اوستا پذیرفته نباشد و درج نشش نه بدو ارد تناوری گناه باشدش

در پنجاه و یکم

(۱) اینک بر هر کس فریضه است کودک بدبیرستان فرستادن و چیزی آموختن (۲) چه هر کار و کفر که فرزند کند همچنان باشد که پدر و مادر بدست خویش کرده بود (۳) پس جهد باید کردن تا چیزی نیکو بیاموزند شان از کفر و گناه آگاه کنند چه از بهر روان خویشتن میکنند تا ایشان بر کفر کردن دلیر باشند (۴) چه اگر نیاموخته باشند پس کار و کفر کمتر کنند بروان پدر و مادر کمتر رسد (۵) و نیز آن باشد که اگر فرزند را بدبیرستان دهند و چیزی نیاموزند بر گناه کردن دلیر باشند آن گناه بگردن پدر و مادر باشد

بآب MU (۱) روی J 16 omits (۲) for گوش MU (۳)

شدی و کشتی نداشتی او را بسنگسار کردند که نان و آب بروی حرامست

در چهل و هشتم

(۱) اینک چون کودک هفت ساله بصیرت باید که یشتی سرورش از بهروی نباید کردن و درون شب چهارم یشتن
(۲) چه در دین گوید که روان کودکان بروان پدر و مادر رود و اگر پدر بهشتی باشد با وی بهبهشت شود اگر دوزخی باشد بدوزخ رسد اگر مادر بهشتی باشد باری بهبهشت رسد و اگر دوزخی بود با وی بدوزخ رسد

(۳) پس هرگاه که یشت سرورش بگردند روان کودک از روان پدر و مادر جدا شود و بهبهشت شود و در پیش یزدان پدر و مادر را شفاعتخواه باشد بدان جهان

در چهل و نهم

(۱) اینک چون دیگ پزند آب دو بهره سه یکی تهی باید کردن باید که سه یک دیگ تهی بود تا اگر وقتی که دیگ بجوشد بسر بر نشود و آب در آتس نشود (۲) چه اگر نه چنین کنند و آب در آتس شود هزار و دویست درم سنگ گناه بود پس نگاه باید داشتن تا این گناه نچهد

در چهل و نهم

(۱) اینک چون آتش بر چینند یک ساعت هم آنجا باید داشتن تا بوم آتس سرد شود پس بر گرفتن و باتشگاه بردن (۲) نشاید که زمین گرم آتس باتشگاه بردن تا معلوم باشد

در پنجاه و چهارم

(۱) اینک اگر کسی زنی چکر دارد اگر از وی فرزند تربید حاصل آید بستری آنکس شاید و آنکس بریده پل نباشد (۲) و اگر مادیند بود باید که مرد غافل نباشد از بهر وی خود بستری بگمارد (۳) خوبشاوندی روان دوست پسر خود بنشانند تا روان او بریده پل نیوی

در پنجاه و پنجم

(۱) اینک چون نوزود کرده باشد و اتفاق که درون نتواند یستن باید که بواج اورمزد نان خورد پس واج چنانکه از درون بکنند بکند تا کم گناه باشد

در پنجاه و ششم

(۱) اینک چون کسی آب تاختن خواهد کردن باید که از پای آب تاختن نکند (۲) چه در زند جد دیو داد آن را گناه گران گفتر است

(۳) چون آب تاختن بنشینند باید که از پاشنه تا سر انگشت پای آب تاختن بیش نکند چه اگر بیشتر بود هر قطره تنافوری گناه باشد (۴) چون آب تاختن خواهند نشستن یک ایتا ابو ویربو گفتن چون کاری تمام شود سر اشم و دو دو بار سوم سه بار چهار و چهار پنج و چهار شش و چهار هفت و چهار هشت و چهار نُه و چهار ده تا سر خواندن (۵) چه هرگاه چنین کنند بر چشم و دل مردمان شیرین باشد و نزدیک پادشاهان سخنش قبول بود

(1) J 15 adds حاصل آید for زاید (2) MU omits بنشانند.

(۱) پس حق فرزند را آنگاه گذارد^۱ باشند که ایشانرا چیزی بیاموزانند خاصه از دین شایسته و ناشایسته چه سرمایه اینست اگر نه کار این جهان بر نیک و بد بسر می آید

در پنجاه و دوم

(۱) اینک بر همه کس فریضه است که هر سال فروردین ماه در آید روز خوردان درونی بگردن و هر چه بدست توانند آوردن از همه چیز بدان درون نهادن بخششومن دوازده یشتی تا آن سال کارهای بد و روزی و دخل اندر آمدن بهتر بود

(۲) چه در دین به پیداست که هر سال چون فروردین ماه و خوردان روز در آید روزی بمردم بخشند هر چه در آن سال به مردم خواهد گذاشتن آنروز بنویسند (۳) پس چون این درون یزند خوردان امشاسفند آنکس را شفاعت کنی باشد

در پنجاه و سوم

(۱) اینک چون در روزگار پیشین کسی بسفری خواستندی شدن که کمتر از دوازده فرسنگ بودی این یک درون بیشتندی تا اندر آن سفر رنجی نرسید و کارها بر مزان بودی و شغلها کشاده شدی (۲) و بر همه کس فریضه است که چون بسفری خواهند شدن این درون یشتن

(۳) تا آنکس بسفر باشد هر بهرام روز این درون بفرمایند یشتن تا آنکس بسلامت بخانه رسد (۴) بخششومن اینست دوازده پیرید را خود معلوم است

(1) J 15 adds کردن (2) Corrected from دوازده of both MU and J15.

تا در ساعت تدبیر کار کودک کند همچنان چون روان از تن جدا می شود مانند طفلی است و هیچ راه بجا نگاه خربش نمی دارد (۷) چون زنده روان بپشتند سرورش اشورا بشناسیدند سرورش اشو مانند قابل می باشد که آن روان بخوبیش پذیرد و از دست او من و دیوان نگاه دارد (۸) چون زنده روان نپشتند بعد از آن هر بد آن پذیرد سرورش کند مانند آنست که چون زن فرزند بزاید بعد از آن پذیرد قابل کند (۹) و باشد که تا کسی آید که آن فرزند برگیرد و در پیچد هلاک شده باشد

(۱۰) پس چنان واجب کند^۱ بیشتر کسی را بدست کند همچنان بر هر کس^۲ واجب میکنند زنده روان خویش بپشتن تا ازین بلا ایمن باشد (۱۱) و نیز آن باشد که اگر جایگاهی وفاتش رسد که کسی نبود که روان او یزد چون زنده روان بیشتر بود او را باکی نبود و ایمن باشد (۱۲) و بپزند چیزها آنست که زنده روان بپشتن واجب است خاصه درین روزگار که هر بد آن کم مایر مانند چون بدست خون بیشتر باشد بزرگ کاری بود

در پنجاه و نهم

(۱) اینک در دین بر اویزه مازدیسنان^۳ زنار نیایش کردن فرمودند (۲) که نیایش ایشان آنست که هر روز سه بار بامداد نماز پیشین و نماز شام در پیش شوهر خویش باز ایستند و دست بکش کنند و گویند که ترا چه اندیش است تا من آن اندیشم و ترا چه میباید تا من آن گویم و ترا چه میباید تا من آن کنم که فرمائی

(۳) هر چه شوهر فرماید آنروز بر آن بپاید رفتن (۴) و البتہ بی

پداست که J15 adds (3) چه کسی for ممکن J15 (2) چنانکه که J15 adds (1)

در پنجاه و هشتم

(۱) اینک خار پشت را نشاید کشتن و هر جائی که ببینند بر باید گرفتن و بصکرا بردن تا بسوراخی شود که عظیم گرفت می داشتند (۲) زیرا که خار پشت در خانم مورچر شود مورچر بمیرند هزاران مار را و دیگر گزندگانرا بگیرد و خورد و او هم خرفستر خورد (۳) پس این سخن از جمله واجبات است

در پنجاه و هشتم

(۱) اینک می باید که بهدینان جهد کنند تا زنده روان یزند (۲) چه هرگاه که زنده روان بیشتر باشد هر سال همچندان گرفت بر سر می شود دوم سال دو چندان گرفت بود (۳) که زنده روان^۴ همچنان تا مرد زنده باشد هر سالی همچندان گرفت میفراید (۴) و از پس آن این نیز باشد که اگر در آن ساعت آنکس انوشه روان شود کسی نباشد که سرورش وی یزند چون زنده روان بیشتر شود سرورش اشو آن روانرا بخوبیش پذیرد و اندر آن سه روز نگاه میدارد و نگذارد که هیچ گزندی و زیانی بوی رسد (۵) و شب چهارم بر چینون پن بارش ایزد و مهر ایزد یار باشد تا حساب و شمار او بکنند و جایگاه خویش شود

(۶) و این زنده روان بسبب آن نهاده است که همچنانکه کودک از مادر جدا شود او را قابل باید تا او را نگاه دارد و از زمین برگیرد و آن ساعت که می زاید می باید که حاضر باشد

(1) MU adds (2) MU omits the first three words. (3) که زنده روان هشتم باشد (4)

در شصت و یکم

(۱) اینکدر سخت نباید پرهمختن از دروغ گفتن^۱ که سر همز
گناها دروغست

(۲) زرتشت از هومزد پرسید که دروغ زن مانند کیست (۳)
هومزد بر افزونی گفت دروغ زن با اهرمن همکارست

(۴) در دین گوید که دروغ گویان را آخرت نباشد و در میان
مردم حقیر باشند (۵) اگر مردی مکتشم باشد او را بنزدیک
مردمان حرمت نباشد و حرمتی ندارند (۱) فرجام دروغ زن
بد باشد اگر چه بسیاری مال دارد همز از دست وی بشود و
عاقبت به مردم نیازش باشد و نیز تاختمکان شان کم باشد

در شصت و دوم

(۱) اینکدر راستی گفتن و راستی کردن بیش باید کردن و
خویشتن بدان داشتن که هیچ چیزی در مردم بر از
راستی نیست

(۲) و اینجهان و آنچهان هومزد از راستی بیافرید و از
راستی بر جایگاه مانده است از بهر راستی را پاکیزه شون (۳)
و اهرمن گچستهر هیچ چیزی بر ازان نترسد که از راستی (۴)
و رستخیز از راستی نباید کردن و بر جایگاه که از راستی
بنا گرفت خوره دران جایگاه راه یافت و هر خاندانی که
بیش بماند از بهر راستی است و اهرمن دران جایگاه راه نیابد
(۵) و گفته است در دین که یک مرد راست بهتر از
همز عالم گوی چون کاوه اصفهان آهنگری بود چون

(۱) شاید کردن MU adds

رعایت شوهر هیچ کاری نکردن تا خدا ازان زن خشنود باشد (۵)
چه خشنودی ایند در خشنودی شوهر پیوسته است چه هرگاه
که فرمان شوهر کار کنند در دین او را آشو خوانند و اگر نه او را
چه^۱ خوانند

در شصتم

(۱) اینکدر در دین بر اویزه مازنیسان^۲ امید می داریم تا
روان ما^۳ از دوزخ رستگاری یابد (۲) و امید می تمام در بستر ایم و
بتاقتیق بدانستر ایم که چون در دین بر استوان باشیم بهبشمت
رسیم (۳) و میدانیم که بهبشمت رسیدن بکردار نیک باشد و بدان
رستگاری یابیم و نیکی اندیشیم و نیکی گوئیم و نیکی کنیم

(۴) و هیچ نیکی کردن بهتر ازان نیست که چون بهدینی را
کاری سخت پیش آید که روان وی بخواید شدن مر ترا باید
آنچه دسترس باشدت یاری دهی تا ازان آستانه بیرون آید و
نگذاری^۴ که او دین بگذارند (۶) و چون^۵ بعد ازان تا او بر دین
باشد و هرکار و کفر که او کند و فرزندان او همچنین بود که
بدست خویش کرده باشد

(۷) و هم از جهت گزیت^۶ نیز در مانده باشد یاری دادن
فریضه است تا آنکس را خلاص دهند و بر جای خود بماند و او را
ثوابی حاصل آید

نگهداری MU (4) ما J15 omits (3) پیوسته است که J15 adds (2) چه J15 (1)
مرد for سرگزشت MU (7) و چون for که MU (6) نیسپارد MU, ES (5)
گزیت

گناه کرده و فرزندانش را همسپندان بود که بدست خویش کرده بود

(۷) اگر با زن بهدینان کند حالی بر شوهر حرام شود و اگر کودک بزاید حرامزاده بود (۸-۹) و آنگاه گناه ازین بشود که آنکس نزدیک شوهر وی شود و بگوید که مرا بازن تو چه واقعه رسید خطا در وجود آمد اگر عفو کنی تو دانی والا که مرا تیغی کشی خون من بر تو حلال است (۱۰) اگر باخشد گناهش ازین بشود والا این گناه هیچ نوعی ازین بندشود

(۱۱) و این گناه را گناه خصمان خوانند تا خصم خشنود نشود گناه بریزن^۳ روان وی بر سر چینود پل باز دارند تا آنگاه که خصم او برسد و خصمی خود کند و جواب او باز نهد

در شصت و چهارم

(۱) اینک عظیم پرهیز باید کردن از دزدی کردن و چیزی از مردم بزور ستدن

(۲) چه در دین پیداست که هر کسی که یک درم از کسی بدزدد و چون بداند دو درم از وی باز باید ستدن یک درم آنکه ببرد و یک درم بتوان آنکه دزدی کرد (۳) و گوش ببايد بریدن و ده چوب ببايد زدن و یک ساعت بزندان باز داشتن

(۴) و اگر یک درم دیگر بدزدد همسپندان دو درم باز ستدن و دیگر گوش بریدن و بیست چوب زدن و دو ساعت بزندان باز داشتن (۵) و اگر سه درم و دو دانگ بدزدد دست راست ببايد بریدن (۶) اگر پانصد درم بدزدد ببايد آویختن

۱) نریزد MU (۳) بکشد J15 (۲) نیغی کشی for نمی کشی J15 (۱)

پای بر راستی داشت و سخن بر راستی همیگفت تا چون ضحاک که همه کشور او داشت و چون بر راستی او سخن میگفت جملہ دیو و مردم از وی ترسیدند و هر گفتاری بروی چیره بود بر وی مظفر شد بجهت سخن راست که میگفت (۶) اهرمن گنجستر چون مینوی راستی بنید سر هزار سال بپوش افتاده بود (۷) از بیم راستی سر بر نمی توانست گرفتن و از بیم راستی نیارست دریدجهان آمدن (۸) و هر چیزی که تو در آن نظر میکنی که بر جای مانده است چون تکمیلی آن باز جوئی بر راستی مانده باشد (۹) و در زند اشمن و جو^۱ راستی است و بهر آن اشمن و جو زیاده خوانند

در شصت و سیوم

(۱) اینک سخت پرهیز باید کردن از روسپی بارگی از بهر آن که هر کسی که زنی بفریبد و با وی فساد کند آن زن در ساعت بر شوهر حرام شد (۲) و بعد از آن هر باری که شوهرش با وی کرد آید همسپندان بود که با مردم بیگانر نزدیک شده باشد (۳) هرگز بر شوهر خویش اشو داد نشود و اگر درین حال با زنان جد دین بتر باشد از بهر آنکه اگر آن زن آبستن شود همسپندان بود که بهدین بجهت دینی افتاده بود و آن مرد بدان مرگزان شود

(۴) و آن نیز باشد که آن زن آبستن شود از بیم بدنامی کودک را هلاک کند (۵) پس آن کس که فرزند آن وی باشد همسپندان بود که بدست خویش فرزند را هلاک کرده بود پس او مرگزان باشد (۶) اگر آن کودک بزاید و بر دین نماند هر

۱) Both MU, J15 add در.

(۷) چند چیز است که می باید که بهدینان بر خوبستن مستوای کنند (۸) یکی سخاوت کردن با ارزانیان و دوم راستی کردن و میوم بر مهر کس مهربان بودن و چهارم یک دل و راست بودن و دروغ از خوبستن دور داشتن (۹) و این چهار خصلت اصل دین زرتشت است و باید که آنکس خود نپسندی بهیچکس مپسند^۱ (۱۰) زیرا که دادار اورمزد گوید که ای زرتشت اگر خرابی که پاکیزه و رستگار شوی و بهیچاگاه پاکان رسی این دو کار مکن (۱۱) یکی آنکه مهر مینو^۲ گیتی بگریز و چیزی گیتی را باخوار دار و آن مینو گرامی دار و از بهر این بحق جهان باز جوید و مینو رها مکن (۱۲) دوم آنکه بهمر کس راست گوئی و راست کن باش یعنی هر چه باخود نپسندی بهیچکس مپسند^۳ و چون چنین کردی اشو باشی

در شصت و ششم

(۱) اینک بر مهر زنان^۴ فریضه^۵ دوازده همامت ایام فرمودن چه گناهیکر در دشتان و در دیگر وقتها جسته بود جملها پاک شود (۲) و در زنده جد دیو دان گوید که کسی که او دوازده همامت ایام^۶ بیشتر بود و گناهها از وی پاک شود چنانکه بر خرمن نگاه بادی عظیم در آید و آنرا ببرد همچنان گناه ازین بشود و مردم پاک و آویزه شود (۳) و زنانرا ازین فریضه^۷ تر کاری نیست چه در دین بر پیداست که دوازده همامتی که بیزند صد هزار تناول گرفت بود اگر

زنان for کس J15 (4) مکن J15 (3) و J15 adds (2) نکنی J15 (1)
ایام J15 adds (5) است زنان را J15 (6) MU omits (6)

(۷) آنجا عقبوبش این باشد و مینوان خون بروان^۱ پانده فراه کشد (۸) و اگر کسی نداند بمینوان دو چندان گرفت از و باز گیرند و بروان این کسی دهند (۹) و اگر گرفتار از گناه همیشه بود عوض دهند و روان او را پان فراه نمایند

(۱۰) آن کس که چیزی از کسی بزور ستده باشد بر مینوان هر یکی را چهار عوض باز ستانند بر بدل یکی (۱۱) آنکس که راهداری میکند چون بدانستند واجب کند که چون بگیرند در ساعت بکشندش

در شصت و پنجم

(۱) اینک هر کسی پیوسته میسادهاری کردن در نیک و بد بپای^۲ دارد و نیکی جویمزد بر نگاهداشتن^۳ (۲) چه دادار اورمزد از مردم دو چیز خواهد یکی آنکه گناه نکند دیگر آنکه میسادهاری کند (۳) و مردم هر چند میسادهارتر بود بر نیکی و ارزانی برو میسادهار آنرا روزی بیشتر بخشند از آنکه دیگر کسی را (۴) و هر کسی که او میسادهار نبود نان خوردن حرام شون با او هیچکس را نیکی نشاید کردن

(۵) و در دین بر پیداست که مردم بی سپاس چون بصیرت هر جا که نساء او بنهند بوم اسفندارند همی ارزمانند گویندی که گرگ را بزند (۱) و مرغ که نساء ایشان خوردن بر درختی که بخشید و بنشیند آن درخت بخشکد و مردم که بسایگر درخت بنشیند بیمار شود

for انگاشتن MU (3) بپای MU (2) بروان MU omits (1)
به نگاه داشتن

(۲) همچنان اگر در آب روان نگاه کند دوازده درم سنگ گناه باشدش و اگر پانزده گام آب روان شود پانزده درم سنگ گناه باشدش و اگر در آب روان بنشیند پانزده تفاول گناه باشدش (۳) و اگر در باران برون و هر قطره که بر اندام او چکد تناول گناه باشدش.

(۴) و در خورشید نباید نگریدن و با مرد اشو سخن نباید گفتن (۵) پاتی برهنه بر زمین نشاید نهادن (۶) بدست برهنه هیچ چیز نشاید خوردن نان^۲ سیر نشاید خوردن (۷) دو زن دشتان باهم نشاید خوردن و نشاید خفتن^۳

(۸) تا سه روز نیامده است^۴ سر نشاید شستن و بعد از سه روز اگر خوبستن را پاک بدید یک روز دیگر نباید نشستن و تا نه روز بر آمدن اگر خوبستن را پاک بدید یک زمان دیگر نباید نشستن (۹) اگر بیست^۵ نه روز دشتان باشد دیگر باره باید پنداشتن که نو دشتانست و تا سه روز دیگر باز باید نشستن و هر چیز همچنان باید کردن که اول نشستم^۶

(۱۰) اگر گمان باشد که او را دشتان آمده است جامه نباید کندن و پس نگاه کردن اگر دشتان شده باشد جامه که بکنده باشد پاک باشد (۱۱) و اگر کودک شیر دارد جامه را از کودک باز کنده بماند تا شیر خورد پس بکسبان باید دادن (۱۲) پاک باشد و لیکن چون مادر سر بشوید کودک را نیز نباید شستن

(۱۳) و دشتان باید که نظر بهیچ پادیاوی نه بگذارد که اگر هزار گز بود همه را پلید کند و ادیاب شود (۱۴) با کسی

در خورشید و در مرد اشو نظر نشاید کردن (۱۴) as follows: (1) J15 has § (۲) MU adds در (3) J15 adds: و اندام با یکدیگر نباید زن نشود (4) J15 (5) نیامده است (6) MU omits نشستم for

دوازده جماعت ایام بود هزار هزار تناول کرفر بود چون بروز یزند همچنان کرفر بود

در شصت و هفتم

(۱) اینک عظیم زنانرا پرهنز باید کردن از روسپی کردن (۲) که در دین بر پیداست که هر زنیکه با مرد بیگانه بخفت او را جر' باید خواند و جزای تقصیر آنست که با همه جادوان و گناپکاران یکسان باشد

(۳) و در زنده جد دیو داد گوید که هر زنی که بان و مرد بیگانه گرد آید بر من که اورمزد رنجست (۴) چه اگر در رود آب نگاه کند بکپانده و اگر در دار و درخت نگاه کند بر درختان کم شود و اگر با مرد اشو سخن گوید خره و پاکی مردم بکپانده (۵) زرتشت از اورمزد پرسید برای او چه بایست (۶) دادار اورمزد گفت که او را زودتر بپاید کشت که از ازدها و همه دام و دد زیرا که او در دام من زیانکارتر است

(۷) پس چون چنین است زنانرا خوبستن عظیم کوشش باید داشتن تا بر شوهر خویش حرام نشوند (۸) که هرگاه که چهار بار تن بدیگر کس بدهد بعد آن چندان^۲ بخانه شوهر بود حرام باشد نو نو گناه با روانش^۳ می افزاید

در شصت و هشتم

(۱) اینک زن دشتان چشم بر آتش افکند دوازده درم سنگ گناه باشد و اگر در سر گام آتش شود هزار و دویست درم سنگ گناه باشد و اگر دست بر آتش کند پانزده تناول گناه باشدش

روانش for آب و آتش (3) J15 چون (2) J15 چه (1) J15

(۸) در زند جد دیو دان فرموده است که هر کسی که نسا ندید و برگیرن ریصن و مرگززان باشد^۱ و هرگز پاک نشود و روانش دروند بود

در هفتاد و یکم

(۱) اینک کسی از بهر دارو و درمان نسا نصی باید خوردن زهار که نخورند
(۲) چه در زند جد دیو دان میفرماید که اگر کسی نسا خورده باشد خان و مانش نباید کندن دلش از تن بیرون آوردن و چشمانش نباید کندن (۳) و تا این عذابها با وی نکنند^۲ تا رستخیر روانش در دوزخ باشد

در هفتاد و دوم

(۱) اینک چون کسی نسا بآب و آتش برد مرگززان باشد
(۲) چه در دین فرماید که سن و ملخ که بسیار آید از آنجهت آید که نسا بآب و آتش رسانیده باشد (۳) همچنان زمستان سرد تر بود و تابستان گرمتر بود

در هفتاد و سیوم

(۱) اینک چون گاوی یا گوسفندی بجایگاهی نسا بخورد تا یکسال گوشت و شیر و پشم هیچ چیز از آن کار نیاید (۲) بعد از یکسال پاک باشد و اگر آبستن باشد بجراش هم تا یکسال پاکه نیابد

(۱) MU omits § (۸) up to باشد (۲) J15 نکشه.

برسم دان دارد سخن نگوید و اگر چیریدی برسم بدیست دارد از دورتر اگر باوی سخن گوید یا سر گام زن دشتان برون وادیاب شود

در شصت و نهم

(۱) اینک آفتاب نشاید که بر آتش افگند چه هرگاه که آفتاب در آتش افتد گناه^۱ بود (۲) اگر آتش بر آفتاب بگذرانی سر استیر گناه باشد اگر چیزی بسر آتش فرو کنی باید که آن سرراخی ندارد و خوره و زور آتش کمتر میشود تا دانی

در هفتادوم

(۱) اینک کسانیکر ایشان نسا بدانگاه برزد باید که دو دست جامه از بهر این کار نهاده باشند (۲) آن جامهها در باید پوشیدن و نسارا دو بار سگدید کردن یکبار آنگاه که جان از وی جدا شود و دیگر آنگاه که بر خولند گرفتن
(۳) پس آن هر دو تن باید که پیوند باشند ریسمانی در دستهای خویشتن بستن تا دست از یکدیگر جدا نشود (۴) و چون می جنبانند حاضرش باید بودن و با کسی سخن نگفتن (۵) و اگر زن آبستن بود بچهار تن برگرفتن چه آن دو نسامت
(۶) چون نسارا بپریخته باز آیند سر و تن بیادیاب باید شستن از بهر آنرا بدان زودی دروندی یا سرگی نبود
(۷) و اگر نسارا سگه نیکو ننمایند و برگیرند^۳ بهر چند که باشند جمله ریصن و مرگززان باشند^۴

(1) J15 adds بیشتر (2) J15 has for the first nine words the following:— و برگیرند (3) J15 has for the first nine words the following:— و اگر نسارا سگدید کردن و برگیرند (4) J15 omits the last five words.

ناگه بنسا رسد. اورا گناهی نباشد (۴) و اگر جوئی و کشت نگاه
نکرده باشد آب بنسا رسد آنکس ریمن باشد سرش برشوم
باید کردن

در هفتاد و ششم

(۱) اینک چون زن بزاید باید که بیست و یک روز سر
نشوید و دست بهیچ چیز باز نهد و بزبام نشود و پای پر آستانه
در سرای نهد (۲) و بعد از بیست و یک روز خویشتن را چنان
ببند که سر بتواند شستن سر بشوید (۳) و بعد از آن تا چهل روز
بر آمدن از نزدیک آتش و چیزی جوین و مفالین باشد باید
پرپیختن (۴) پس چون چهل روز باشد سر شستن و هم
کاری شاید کردن

(۵) تا چهل روز دیگر بر آمدن مرد نشاید که با وی نزدیکی
کند که گناهی عظیم باشد تواند بود که دیگر بار آبتن شود
چون زن در چهل روز آبتن زودتر پذیرد که بعد از چهل روز
(۱) و بعد از چهل روز خویشتن را پلید بیند مگر بدبستی
داند که از کودک آمده است اگر بدشتان باید داشتن

در هفتاد و هفتم

(۱) اینک چون زنی را کودک بزبان شود نخست چیزی
پادیاب و زور آوران آورده باید دادن تا دل اندرون او پاک
کند (۲) تا سر روز آب نشاید دادن البتہ آن چیز که درو

(1) MU omits دیگر (2) J15 omits the last thirteen words, found in EB
only; MU has for these words - که جمله زنان زودتر آبتن شوند

(۳) و اگر مرغ خانگی نسا خورد همچنین یکسال گوشت
و خایه او پاک نباشد

در هفتاد و چهارم

(۱) اینک چون بامداد که از خواب برخیزند نخست چیزی
بردست باید افگندن یعنی دستشو (۲) پس بآب پاک دست
شستن چنانکه دست از ساعت تا سردست سر بارشستن و روی
از پس گوش تا زیر زنج تا میان سر شستر باشد و پای تا ساق
سر باز شوید پس کیصنامزدا بخواند

(۳) اگر جایگاه باشد که آب نمود و بیم آن بود که نیایش
در گذرد دست را سر بار بکاک بماید شستن و نیایش کردن
(۴) پس چون بآب رسد دیگر باره دست و روی شستن و
نیایش کردن

(۵) پیش از آنکه چیزی بردست افگند دست و روی نباید
شستن تناول گناه باشد و دست و روی ناشستر بهیچ چیز
نتوان کرد

در هفتاد و پنجم

(۱) اینک چون کسی کشت زار انباری خواهد کردن اول
باید که باهمه راه آب گذر نگاه باید کردن تا نسا هست یا
نیست بعد از آن آب گذارن همچنین (۲) اگر در آن میان
آب در کشت زار باشد نسا پدیدار آید اگر تواند پرپیختن
بدرچزد و اگر آب بتواند گردانیدن بگرداند (۳) و اگر آب

(1) MU omits the last nine words.

را چنان بهتر و خوشتر که ران مرد بران رود و باد را آن بهتر که بر مرد ران جهد و ایست را آن بهتر که مرد ران بروی نشیند و مگاو و گوسفند را آن بهتر که مرد ران شیر او بخورد و خورشید و ماه و ستارگان را آن بهتر و خوشتر باشد که بر مرد ران تابند

(۳) تا آن حد رادی و سخاوتی عزیزست که دادار او مرد میفرماید که خواستم که پاداش دهم مرد ران را و اگر در خوردن باشد هیچ پاداش نیکو نیافتم که در خور او باشد مگر آفرین (۴) همیشه نیکمردان پیوسته امشاسفندان آفرین میکنند مرد ران را که از نیکان چیز خویش دریغ ندارد

(۵) چر در دین بر پداست که دادار او مرد زرتشت اسفندمانرا گذت که بهشت گروثمان از بهر رادی آفریدم که بارزانیان کند و چیزی بایشان بخشد و دوزخ تاریک از بهر کسانست که چیزی بناارزانیان دهد

(۶) همگین در دین بر پداست که سی و سه راه بهشت است (۷) الاروان رادان اگر روان هیچ کس دیگر بدان راه پا بهبهشت^۱ نتواند رسیدن مگر یکا راه^۲ (۸) و روان رادان بهر سی و سه راه بهبهشت^۳ تواند رسیدن (۹) و هیچ کس را آسانتر از رادان نیست بهبهشت رسیدن

در هشتادم

(۱) اینکم وقتیمست که یک اشم و جو بخوانی گرفت او ده چندان بود (۲) وقتیمست که یک اشم و جو بخوانی گرفت او صد چندان بود (۳) وقت بود که یک اشم و جو بخوانی گرفت او

(۱) J15 omits بهبهشت (۲) J15 omits راه (۳) J15 omits § (۸).

آب یا نمک در باشد (۳) و این سه روز از وقت تا وقت باشد چنانکه اگر نماز پیشین کار افتاده باشد تا بنماز پیشین بودن یک ساعت دیگر در گذشتن آب نباید خوردن (۴) بعد ازان تا چهل روز بر آمدن بکناره باز نشستن پس برشوم کردن (۵) آن کودک چهار ماه شدن هرگاه که بزاید خود مرده باشد از بهر آنرا که تا چهارم ماه نرسد جان بوی نمی رسد (۶) و اگر بعد از سه ماه این کار افتد احتیاط عظیم بجای آوردن^۱ بدین کار ساختن بایستادن

(۷) چر دین ما بدین کار باز بستر است چر اگر ریمن باشد خویشتن را پاک ندارد تا او زنده باشد هرگز ازان ریمنی پاک نشود (۸) اگر ده هزار بار سر بپایان بشوید البقره هیچ ازان پاک نشود (۹) چر این ریمنی نه از بیرون است از اندرون و هر استخوان و رگ و پی است آب چیزی را پاک کند که بر پوست باشد (۱۰) پلیدی که آن استخوان است الا نیرنگ دینی دیگر هیچ چیزی پاک نشود

در هفتاد و هشتم

(۱) اینک در هر صراحی کسی از دنیا و دیران شود نخست سه روز دران باید گوشیدن که گوشت تازه نخورند و نیزند (۲) چر بیم باشد که کسی دیگر و دیران شود و خویشاوندان آن کس سه روز گوشت نخورند

در هفتاد و نهم

(۱) اینک جهد باید کردن تا سخاوتی و رادی با بهان و ارزانیان کنند (۲) چر رادی کردن چنان بزرگوارست که زمین

بجای آوردن for بجایه کردن (1) MU

(۴) من بیافریدم الا اکنون در میان روزگار چه از روزگار کیومرث تا اکنون سه هزار سال است و اکنون تا ستاخیز سه هزار سال مانده است پس ترا در میان آفریدم (۵) که هر چه در میان باشد عزیز تر و بهتر و ارجمندتر باشد همچنان که دل در میان همه تنگ است لاجرم عزیزتر است همچنان چون ایران زمین از دیگر زمینها ارجمندتر است از بهر آنکه در میانست (۶) و این ایران شهر اقلیم چهارم است از جایهای دیگر بهتر است بسبب آنکه در میانست (۷) پس ترا در میان آفریدم بجهت عزیزی ترا پیغامبری دادم و بیان شایسته فرستادم دانش دوست و دین دوست

(۸) پس ترا بکنندین عزیزی بخلق فرستادم و دانشها که مردمان بجان کنند بی مکنند بدست نمی توانستند آورد بر تو روشن و خوار کردم و ترا جملہ دانشها آگاه کردم (۹) جملہ دانشها در اوستا بدو آموختم بزبانیکه در جهان هیچ کس ندارد خوار و آسان و زندهش بزبانی بدو گفتم که در میان مردمان روانتر است هم تو بدان فصیحتری

(۱۰) با این همه بزرگواری که بدو دادم ای زرتشت ترا اندرز میکنم که هر کفر که امروز بتوانی کردن بفرما میفکن بدست خویش تدبیر روان خویش بکن (۱۱) بدان غره مباش که هنوز جوانی است بشاید کردن تا اندیشه کنی که پس ازین بکنم (۱۲) که بسیار کسان بودند که زندگانی ایشان یکروز بود و کار پنججاه ساله در پیش گرفته بودند

(۱۳) پس جهد کن تا کار امروز بفرما نیفکنی (۱۴) چه اهرمن گنامینو دروند دو دروج بدین کار بگماشته است که

چند هزار بود (۴) وقت بود که یک اشم وهو بخوانی گرفه او چند ده هزار بود (۵) وقتست که یک اشم وهو بخوانی گرفه او چندانست که قیمت اینچههان

(۶) اما آن اشم وهو که ارزش چند ده است آنست که چون نان خورند بگویند (۷) و آنکه ارزش چند صد است که بعد از آن خوردن بخوانند (۸) و آنکه ارزش یکهزار است آنست که از خفتن از پهلو در پهلو گردی و درست بخوانی (۹) آنکه ارزش ده هزار است آنست که چون از خواب برخیزی و بخوانی (۱۰) و آنکه ارزش قیمت اینچههانست آنست که در وقت جان کندن بخوانند چه اگر خویشتن نتواند خواندن دوستان و خویشتندان در دین او دهند (۱۱) چه اگر دوزخی بود همیستگانی شوند و اگر همیستگانی بود بهشتی شود و اگر بهشتی بود گروثمانی شود

در هشتاد و یکم

(۱) اینک هر کار و کفر که بپاید کردن جهد باید کردی تا دران روز بکنند با فرما نیفکنند

(۲) چه در دین بر پیدا است که دادار او مزود زرتشت را گفت ای زرتشت بر از تو بعالم کسی نیافریدم و پس از تو هم نیافریدم تو گزیده منی و این عالم از بهر تو پدیدار کردم (۳) و این همه خلایق که من آفریدم و این جملہ بادشاهان که بودند و باشند امید میداشتند که من ترا بروزگار ایشان بیافرینم تا ایشان دین قبول کنند و روان ایشان بگروثمان رسد

کنند (۵) ما را نیز جهنم باید گردن تا هیچ گناه نه اندیشیم و نگوئیم و نکنیم باید که از دست و زبان و گوش و پای ما هیچ کاری نرود که از آن گناه بود

(۶) چون چنین کردیم^۱ روزه هفت اندام بجای آورده باشیم آنچه از دیگر دینها از نا خوردن روزه است در دین ما از گناه نا کردن روزه است -

در هشتم و چهارم

(۱) اینک چون بخوانند خفتن یک یتا ابو ویریو و یک

اشم و جو بیايد گفتن و توبت بکرن و گفتن که

۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱

۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱

(۲) پس بخفتن - و هرگاه که چنین کنند که گفتن و کستی

در میان دارن تا جمله کرفها که در جهان میکنند در آن شب

هم بهره باشد در می که بر آید و فرو برک می درم کرفه بود

چون از پهلو گردن یک اشم و جو بخوانند

(1) J 15 (2) This Pahlavi passage is given in MU. (3) Corrected from MU. (4) Corrected from MU. (5) Corrected from MU (6) J 15 gives the following corresponding Pahlavi passage with its Persian version :-

۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱۱۱

این پهلوئی عبارت در فارسی نیز نوشته است - او اخش پر پشیمان پر پتت روم چون او اخش منید ۱۱۱۱۱۱۱۱ روم و خسته روم و چست و مینم و کرد پر دادستان پر پتت روم

یکی را نام دیر است و دیگر را پس (۱۵) این هر دو دروج پیوسته با مردمان کوشش کار کنند تا کار او باز پس افتد (۱۶) چه هر کار و کرفه که فرا پیش آید آن دروج که نام او دیر است گوید که دیر بخوای زیستن و این کار همه وقت بشاید کردن و دروج که نام او پس است گوید اکنون فرا گذار که پس ازین بشاید کردن (۱۷) پیوسته این هر دو دروج روانرا از کار خویش باز میدارند تا فرجام در رسد همه کارها باز پس افتاده بود و حسرت و پشیمانی خوردن هیچ سودی ندارد (۱۸) پس کار و کرفه ازین جهان بشود

در هشتم و دوم

(۱) اینک چون از جامه خواب برخیزند همانجا بپناه کستی باز باید بستن و گامی بی کستی نباید نهادن

(۲) چه اندر دین بر پیدا است که هر گامی که بی کستی فراز

نهد فرمانی گناه باشد بچهارم گام تناول گناه باشد که هزار

و دویست درم سنگ بود (۳) پس خویشدن را ازین گناه نگاه

داشتن و کستی بر بستن

در هشتم و سیوم

(۱) اینک از روزه داشتن نباید پریختن (۲) چه در دین ما نشاید که همه روز چیزی نخورند چه گناه بود

(۳) ما را از روزه داشتن اینست که بر چشم و زبان و گوش

دست و پای روزه داریم از گناه کردن (۴) قومی در آن

میکشند که همه روز چیزی نخورند و از چیزی خوردن پر چهز

در هشتم و نهم

(۱) اینک چون کسی از دنیا بشود در آن سر روز جهد باید کردن تا پیوسته یشت سرش میکنند و آتش می افروزند و اوستا میخوانند چه روان سر روز درین دنیا می باشد

(۲) شب چهارم سر درون نباید یشتن یکی بخششومن روشن آستاد و یکی بخششومن نای وه^۱ و یکی بخششومن اردا فرور و جامه و چیزی اشوداد بران درون یشتن

(۳) جامه باید که نو بود و از همه جنس باشد و چون دستار و پیراهن و نمک و کستی و شلوار و پناام و موزه (۴) بر میزبان آن جامها مانند بدیشان دهند پس هر چه نیکوتر آنجا روانرا شکوه بیشتر می باید زیرا که آنجا پدران و مادران و جمله خویشان ما آنجا اند (۵) چه روان در آن دنیا یکدیگر را بشناسند و باز پرسند پس هر کس را که جامه نیکوتر بود شکوه بیشتر و خرمتر باشد (۶) بهمه حال چون جامه کهنه و پاره شرمسار باشند و دل گرانی کنند

(۷) آن جامه را اشوداد خوانند و چون بیزند بران و دستوران باید دادن که جای ایشانرا مزاوار است (۸) و دادن بدیشان اشوداد است^۲ از بهر آنکه آن روانها با ایشان نزدیکترند و جهد کنند تا جامه دوخته بود

(۹) چون جامه را پیریدی یزد آنرا حساب و شمار میکنند چون پیرید (۱۰) در این کتاب می نهد آن روان بچینود پل

(1) MU ناره for نای وه meaning the angel l'âm: Pahlavi rāē vēh.
(2) MU omits the last five words.

در هشتم و نهم

(۱) اینک هر کاری که پیش آید از دانایان و خویشاوندان باید پرسیدن با ایشان مشورت کردن و از رای و تدبیر خویش هیچ کار نکردن

(۲) چه در دین بر پیداست که ایزد بر افزونی زرا نشست را گفت که هر کاری که خواهی کردن خرد و دانش باید و جای بروی نزدیک دانا کار خود باوی بگویند و دانا دستور در آن کار نکالشی کنند^۱ تا اهرمن در میان راه نیابد و آنکار را خلل نرسد

(۳) بچنین اسفندار آمد امشاسفند آنگاه که بر مینوچهر دیداری شد اورا این اندوز وصیت کرد که ای مینوچهر اگر کار تیز تر باشد اورا از سویمان چاره نبود و اگر چه دانا استی نیکو بود اورا از تازیانه چاره نبود و اگر چه دانا مردی بود اورا از مشورت کردن گزیر نبود تا آن کار تمام شود

در هشتم و نهم

(۱) اینک سگ آبی نشاید کشتن و اگر جائی بر ببینند بر باید گرفتن و بآب روان بردن (۲) چه در زند جد دیو داد آنرا گناه عظیم فرموده^۲ است و هر کسی که سگ آبی بکشد تاخمدانش نماند

(1) MU has, for the last eighteen words, the following:—

که یکجا برد با دانایان باز گویند و سگالش بیفکنند

(2) MU نهاده

باشد که خورش بدو داده بود در خور آن خوردنی (۳) و اگر
بیمی و ترسی از ایشان نباشد هیچ چیز بدیشان نباید دادن چه
گناهی عظیم بود

در نود و یکم

(۱) اینک هر چیزی که بنسا ریمن شده باشد چگونه باید
شستن
(۲) زو یکبار بیاد یاب شستن و یکبار بخاک خشک کردن و
یکبار بآب شستن (۳) نقره دوبار و برنجین و ارز زین و سربین و
روئین سر بار شستن پولاد چهار بار شستن و سنگین شش بار
فیروزه و یاقوت و کهریا و شب چراغ و عقیق و مانند این و هر چه
از معدن کان باشد جملہ شش بار بدانگونه بشوید که گفتم (۴)
پس پاک باشد چنانکه هر باری بیاد یاب بشویند و بخاک
خشک کنند و بآب بشویند آنکاه دگر باره همکنین تا سه باره
یا چهار بار یا شش بار تا آنچه فرموده است
(۵) سروارید را دوگونه فرمودند لیکن قرار آنست که
همچون سنگین شش بار شویند (۶) و چوبین و سفالین جملہ
بباید افگندن (۷) جامه تن هم بباید شستن ششبار چنانکه گفتم
بعد از آن بر جایگاهی نهادن که آفتاب و ماهتاب در وی می
تابد ششماه بعد از آن بزین دستان شاید

در نود و دوم

(۱) اینک آتش بهرام را نیکو باید داشتن که کسی نکاهاری
او کند و نیکو داشتن و غمناخواری او کردن (۲) و بزمش بدان

بگذرد (۱۰-۱۱) و چون شب چهارم از دنیا بکینود پل رسد
نخست با آتش گاه شود و پس بیک گام بستر پایر رسد و بدیگر
گام بر ماه پایر رسد بدیگر گام بخورشید پایر رسد بچهارم
گام بکینود پل رسد و بجایگاه خویش برسدش

در هشتاد و هشتم

(۱) اینک دار که بران مرده را برند یا بدان بشویند و آنک
بخون و پلیدی آلوده بود و آنک زن دستان باو اندام برهنه
بدان باز نهد و آنک مردم را بدان بر دار کنند این جملہ چوبها
را حذر باید کردن و بدان باز نزنن چه جامه پلید باشد و نشاید
سوختن (۲) بجای باید نهادن که کسی برنگیرد و نکندماند تا کار
مردم نیارود

در هشتاد و نهم

(۱) اینک دین هر مرد نگاه دارد که کسی نسا بکیمت بخورد
و ببهدینی دهد یا نسا بر بهدین افکند (۲) ناکام فرمان او باید
که برش نوم کند و پیش ران و دستوران توبت کند (۳) بعد از آن
اورا درین گناهی نماند و قوجش که دستوران گویند بگذارند تا
گناش ازین بشود

در نودم

(۱) اینک نشاید که هیچ چیز بمردم گنهگار دهند مانند
آن باشد که در زفر آیدها نهاده باشند (۲) و اگر خوردنی باشد که
بخورد ایشان دهند ایشان بگناه کردن شوند آن کس هم بهره آن

بر چند پل for بگرومان (1)

در نود و چهارم

(۱) اینک کسی بر کسی نیکوئی و نوازش کند باید که قدر آن بدانند و منت بر خود نهند و اگر تواند بدان مقدار او را نیکوئی کنند

(۲) در دین بر پیداست که کسی بر کسی نیکوئی کند او رمزد بر افزونی او را ده چندان عوض بدهد (۳) و اگر حق ناسپاس باشد در اوستا چنین آورده است که او را گناه عظیم باشد (۴) و اهرمن گنجستر چنین گوید که آن گناهگار از خویشاوند منست فرجام او بدست من خواهد رسید و بدست پیاچ دیوی او را من نخواستم داد دست خود پاد فراه کنم (۵) موبدان موبد گوید باید همر زرتشتیان را که ازین گناه خود را دور دارند

در نود و پنجم

(۱) اینک می باید که همر بهدینانرا واجبست که هر روز سر بار خورشید نیایش کردن

(۲) اگر یکبار کند یک تناول کفر باشد و اگر دو بار کند دو چندان باشد و اگر سه بار کند سه چندان باشد (۳) و اگر یکبار نکند سی استیر گناه باشد و اگر دو بار نکند دو چندان گناه باشد و اگر سه بار نکند سه چندان گناه باشد

(۴) و ماه را و آتش را همین است (۵) پس واجبست در دین بهدین همر زانیایش بجای آوردن

در نود و ششم

(۱) اینک کسی بدان جهان شود دیگران را نشاید که گریستن کنند و اندوه دارند و شین موفی کنند (۲) چرا که هر

تمام چنانکه امسال آن هیزم پارینر بسوزند (۳) نیم شب بیفروزند و بوی بروی نهند چنانکه باد بوی آن بدین

(۴) دیو و دروچ بدوان چر از خورده آتش وهرام است که ما در میان این قوم زندگانی میتوانیم کرد (۵) چر اگر ورج و خورده امشاسفندان و زور آتش بهرام نبود روزی و زندگانی نتوانستندی کردن (۵) پس واجب کند که هیزم آتش داشته و آتش را بوی بدهند تا عاقبت خواستاری در رسد پشت و پناه او را دانند تا او پسندیده بود

در نود و سیوم

(۱) اینک می باید که همر بهدینانرا پر هیزم کردن از غیبت پس روی گفتن

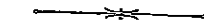
(۲) در زند جد دیو داد گوید که از جمله گناه غیبت بزرگتر است (۳) هر کسی که غیبت کسی بکند چنان باشد که نسا خورده باشد و نسا خورده گناهی همدین کتاب پیش ازین گفته شده است اما حقیقت چنین است تا او را درین دنیا عقوبت نمایند بدان جهان نشود (۴) پس میباید که بهدینانرا جهد کردن تا ازین غیبت خود را نگاه دارند تا در وقت جان سپارش بگناه آن جزا نمایند (۵) در زند جد دیو داد گوید کسی که غیبت کرده باشد از آنکه اگر پیش او بروی و اشو داد خواهد و او را اشو داد کند آن گناه از وی بشود

(۱) که زرتشت از هورمزد پرسید که پهلوئی آموختن مر کسان را شاید (۳) هورمزد بر افزونی جواب داد که هر که از نسل تو باشد موبد و دستور و پیریدی که خردمند باشد (۴) دیگر پیچ کس را نشاید جز از اینک گفته ام اگر دیگران را آموزد او را عظیم گناه باشد اگر بسیار کار کفر کند باشد فرجام او را بد زوخ بود

در صدم

(۱) اینک کسی کسی را بیگناه برنگانند یا بزند او را هر روز یک تناول گناه باشد تا او بزید (۲) چون ازین جهان بشود مهر ایزد و رشن ایزد حساب و شمار او نکنند (۳) پس او آنجا بماند بر درد و حسرت و پشیمانی بسیار میخورد و سودش ندارد (۴) می باید که ازین گناه خود را دور داشتن و با هم کس نیکی کردن

آنگاه 15 adds J (1)

اشک چشم شود آن رودی شود پیش چینهون پل پس روان آن مرده آنجا بماند و او را از آنجا گذر کردن سخت باشد نتواند بر چینهون پل گذریدن (۳) پس میباید که اوستا بخوانند و یزشن میکنند تا او را آنجا گذر آسان شود

در نود و هفتم

(۱) اینک مهر بهدینانرا واجبست که پیش موبدان و دستوران و ردان و پیریدان بقدر خود سخن گفتن و رچر ایشان بگویند بجان بشنوند (۲) و حقیقت دانند و دران پیچ جواب و سوالی نکنند
(۳) که در زند اوستا گوید هر که در گفتار بزرگان دین حقیقت آورد او را زبان بریزد تا مبتلا ازین جهان بیرون شود

در نود و هشتم

(۱) اینک بهدینانرا می باید که خط اوستا بیاموزند پیش پیریدان و اوستادان تا در خواندن نیایش و یشت خطا نرود
(۲) بیشتر واجت مر پیریدان را و اوستادان را هست که مهر بهدینانرا خط اوستا بیاموزند و اگر پیرید در آموختن ایشان تقصیر نماید او را عظیم گناه باشد (۳) که او رمزد بر افزونی زرتشت را گفت که هر پیریدی و اوستادی در آموختن اوستا بهدینانرا تقصیر کند او را از بهشت چندان دور کنم که پهنای زمین است

در نود و نهم

(۱) اینک موبدان و دستوران و ردان و پیریدان را نشاید که مهر کس را پهلوئی آموزند

بنام ایزد بخشاینده مهربان یارمند

کتاب صد در بند هفتش

آغاز کتاب

(۱) این دفتر شایسته^(۱) ناشایسته که بر مردمان فریضه باشد تا بر خوانند نیک از بد بدانند (۲) آنچه در دین بر هازد یسنان ایزد تعالی فرموده شرط خویش بجای می آورند تا فردا پشیمانی نباشد (۳) تکریر نباید خوردن هر وجر ندارد (۴) و بدین جهان تن دارد و روان ورزد تا بدان جهان رستگاری باشد (۵) و نیکی اندوزد و از گناه بپرزد تا نیکبخت دو جهان باشد تا اورمزد^(۱) امشاسنندان ازین روان خوشنود باشد

(۱) بدانند که چون دادر اورمزد گیتی بیافرید و هر چه اندر گیتی بداد و بعدل^(۲) ازان بگا^(۱) کیومرث بیافرید (۲) چون آهرمن پتیاره در گیتی آمد گاو جم اندر ساعت بهمن و کیومرث بعد ازان سی سال بزیست (۳) چون از گیتی بخوامت شدن آهرمن دروند گفت که ازین گیتی پتیاره او منکد که پیچ راحتی بی رنجی درین جهان نتوان یافتن و بدان جهان روشن میشوم که پیچ رنج و بلا و دشواری در آنجای نیست (۴) و ترا بتر است که چون زراتشت اسفندتمان انوشر روان بان و ایدون باد^(۳) ابا همر دیوان و درجان از جهان بیرون کند و تا رستاخیز

قرا K adds و for E که (3) بعد Thus all, for (2) و E, K add (1)

می آرند تا آن حد که قتل و خونریختن و کارزار در میان
افکنند (۸) و مردمان پای از فرمان عقل و خرد بیرون نهند و
کار ناشایست بد کنند (۹) این هم بد (۱) اکومن دیو است

(۱۰) اردیبهشت امشاسفند کار آن باشد که مردمان کر
کار و (۲) کفر کنند بران جهان خرمی و رامش از اردیبهشت
امشاسفند باشد (۱۱) هرگاه که مردم خرم باشند بی آنکه
آنها سببی کند که آن خرمی از اردیبهشت امشاسفند در
دل ایشان افکنند از بهر آنکه کفر باشد که ایشان معلوم
نبوده و راه چینه پول (۳) بر اشوان اردیبهشت امشاسفند
فراخ کند (۱۲) چون باچینه پول (۳) گذر میکند راحت آسانی (۴)
اردیبهشت (۵) باشد

(۱۳) و اندر (۶) دیو کار آنست که مردمان را دل تنگی دهد
و غم و اندوه در دل مردمان افکند (۱۴) و چون مردم گناه
کنند ایشانرا بدوزخ برد و عقوبت بروانها بنماید (۱۵) مردم که
پیوسته دژم روتی باشند اندر (۶) دیو کند (۱۶) و سرچنود
پول (۷) نخست اندر (۶) دیو پیش آید و چنود پول (۷) بر
دروندان اوی تنگ کند

(۱۷) و شهریور امشاسفند کار آنست که عدل و داد در دل
پادشاهان دهد پیوسته پادشاهان عادل نگاه میدارند (۱۸) و هر
پادشاه که عادل بود دوست شهریور امشاسفند است (۱۹) و هر
پادشاه که (۸) عادل تر (۹) بود دیر تر بماند (۲۰) و زر و سیم و
دیگر چیزها که در گناهها و گویها باشد شهریور امشاسفند نگاه

(1) E, K (4) E, K (5) E adds امشاسفند (6) E (7) E (8) E (9) E (10) Thus, M, K; E (11) E (12) E (13) E (14) E (15) E (16) E (17) E (18) E (19) E (20) E

دین او باشد و مردمان بر دین او ایستاده باشند تو پیچ بدی در
گیتی نتوانی کردن (۵) و آهرمن گجستر چون این سخن بشنید
دری عظیم بروی رسید و هفت دیو اندر گیتی بداد اکومن و
اندر (۱) و ساول و نونانیکهیت (۲) و تاریخ و ازیریخ (۳) و پیشم (۴)
و هر یک ضد و همیستار (۴) امشاسفندان است

۲

(۱) اکومن ضد بهمن امشاسفند است و اندر (۵) ضد
اردیبهشت امشاسفند است و ساول ضد شهریور امشاسفند
است و نانیکهیت (۶) ضد اسفندارمده امشاسفند است و تاریخ ضد
خرداد امشاسفند است و ازیریخ (۷) ضد امرداد امشاسفند
است و پیشم ضد سروش اشو فیروزگر است

(۲) و بهمن امشاسفند کار آنست که مردم را نگذارند که
با یکدیگر جنگ و خصومت و کینه و تعصب اندر دل دارند
و دادستان راستی اندر میان مردمان پدید کند (۳) چون ظلم
در (۴) میان (۵) کم باشد و نگذارند که بر مردمان کار ناشایست
کند (۴) و خرد و عقل و فهم و حیاط (۱۰) و پیش ویر (۱۱) مردمان
بزیادت کند و مردم را براه راست می آورد

(۵) و اکومن دیو کار آنست که دل مردمان کار و کفر
نیک کردن سرد کند (۶) و هرگز که مردمان بدی کنند و
مردمان با هم خصومت کنند و جدل و لجاج پدیدار کند (۷)
و دران کوشد که با یکدیگر آشتی کنند و کینه و تعصب در دل

(1) E, K (2) E (3) E (4) E (5) E (6) E (7) E (8) E (9) E (10) Thus, M, K; E (11) E (12) E (13) E (14) E (15) E (16) E (17) E (18) E (19) E (20) E

و چون مردمان او را پند دهند او بتر باشد و نصیحت نپذیرد (۲۸) و بی طاعتی پادشاه مادر و پدر و زن در شوهر و بنده در خداوند که کند از نانیکیهیت^(۱) دیو باشد

(۲۹) خرداک و مردان امشاسفند کار آنست که هر شیرینی و چربی و خوشی که در آب و نبات و طعام^(۲) باشد ایشان کنند (۳۰) و چون روان اشوان بگروثمان و بهشت رسند و ایشانرا چیزی نیاید که بخورند و سیر باشند (۳۱) و آن^(۳) خرداک و مردان امشاسفند^(۴) کنند

(۳۲) و تاریخ و زاریخ دیو کار آنست که چیزهایی که ناخوشی باشد ایشانرا ناخوشی در آن چیزها دهند (۳۳) و در دوزخ روان دروندانرا خورشهای پلید بکنند و پلید و گنده ایشانرا دهند و موکل ایشان باشند تا آنگاه که آن خورشها خورند و عذاب روان ایشان نمایند

(۳۴) و سروش اشو فیروزگر کار آنست که همه جهان نگاه میدارد از دزد و بلایا و آفتها (۳۵) و هر شب سه بار بهمه عالم برسد مانند پاسبانی که پاس میدارند (۳۶) و با پیشم دیو^(۵) شمی هفت بار کارزار کند و او را از بدی کردن از جهان باز میدارد

(۳۷) و پیشم دیو کار آنست که خشم و کین در دل مردمان افکند و هر بدی که در جهان رود وی یاری کند و با گنهگاران یار شود تا ایشان بر گناه دلیر تر^(۶) باشند

(۳۸) و این هفت امشاسفند که دادار اورمزد بیافریده است و این کارهای بر ایشان باز بستر است و روا می دارند

(۱) E omits آن (۲) M, K omit طعامها (۳) E omits نانیگهت (۴) E omits دلیر (۵) E adds بم (۶) E adds امشاسفند

دارد و بقوت شهرپور امشاسفند^(۱) این چیزها در کانهها^(۲) تواند شدن و بشکر خویش رسیدن (۳۱) و بدین جهان روزی که بدرویشان رسند شهرپور امشاسفند کند و بدان جهان شفاعت خواه درغوشان^(۳) بود

(۳۲) و ساول دیو کار آنست که پادشاهان که ظلم کنند و مصادره دوست دارد شان^(۴) و^(۵) طاری و دزدی و راه داری هر چه بدین مانند ساول دیو راه نماید و در دل مردمان افکند و مردمان^(۶) گم راه کند تا کارهای ناشایست کنند تا بدان سبب پلاک افتد

(۳۳) و اسفندارمه امشاسفند کار آنست که مردمان که کاری خواهند کردن برای و باندیش و تدبیر تمام کند و تکبر از طبع مردم ببرد و مردمان^(۷) خوش آواز و چرب سخن کند تا بر مردمان بار نامر^(۸) و تکبر نکند (۳۴) و چون رنجی و دشواری و دزدی صعب بمردمان رسد او مردمانرا صابور^(۹) کند و خرسند گرداند و بدان درد^(۱۰) دل خوشیها کند تا آن رنج بدان دل خوشیها بگذارد (۳۵) و چون^(۱۱) کفر کرده باشد و رنجی او را پیش باز^(۱۲) آید بدان سبب اسفندارمه امشاسفند نگاهدارد که او از آن کار و کفر پشیمان نشود^(۱۳)

(۳۶) نانیکیهیت دیو کار آن باشد که مردمان بتکبر بکند و چون رنجی بمردم رسد نانیکیهیت^(۱۴) او را نگذارد و بیاشواند و چیز از او بر دارد تا کفرها نگوید و در ایزد ناسپاس شود (۳۷)

(۱) M adds دارد (۲) E adds نگاه (۳) E adds درویشان (۴) Thus, E, K; M adds سان (۵) E omits و (۶) E adds را (۷) E adds نامر (۸) Thus (۹) باز نامر (۱۰) E adds اگر (۱۱) E adds for تا (۱۲) E adds در (۱۳) K adds صابور (۱۴) E omits all; better (۱) E omits نانیگهت (۲) E, K omit طعامها (۳) M, K omit آن (۴) E omits دلیر (۵) E adds بم (۶) E adds امشاسفند

و او را بساختن بشکنید (۲) و دانایان ایران جمله جمع شدند و (۱) با زراتشت اسفنتمان انوشر روان باد مناظره کردند (۳) و چون قوت وی دیدند و سخن گفتن وی شنیدند و دانش و فضل و علم (۴) معجزات آنها و برپاها (۵) وی بدیدند جمله عاجز متعیر شدند (۶) و بنزدیک جاماسپ حکیم رفتند و او را ازین حال آگاه کردند و جاماسپ را بیاری گرفتند (۷) و جاماسپ حکیم با زراتشت اسفنتمان انوشر روان باد (۸) مناظره کرد (۹) و چون سخنهاى او شنود و معجزه های وی دید عاجز شد و در ساعت بزراتشت و دین اقرار داد

(۷) و چون دانایان و فاضلان ایران شهر بدیدند که جاماسپ عاجز بماند و پیغامیری زراتشت برویش اقرار آورد نهر دانایان از پس جاماسپ حکیم (۱۰) برفتند و (۱۱) دین زراتشت اسفنتمان اقرار آوردند و بروی بگرویدند (۱۲) و گشتاسپ شاه این معجز چون از زراتشت اسفنتمان دید دین بر مازدیسنان پذیرفت (۱۳) و بدادش ایزد تعالی چهار چیز بگشتاسپ شاه داد که هرگز هیچ پادشاهی را نبود

(۱۴) دانار اورمزد او را پسری داد چون پشوتن که هرگز نصیر (۱۵) پیر نشود و عاقبت دین بر مازدیسنان بر دست او بجهان آشکاره کند (۱۶) و دیگر پسری داد چون اسفندیار که در عالم بمرادنگی او کس نبود (۱۷) و دستوری و وزیرى داد چون جاماسپ حکیم که هر چه بود و باشد او را معلوم بود (۱۸) و روان گشتاسپ شاه معاینه بر بهشت برد و جایگاه کرد

(1) E omits the last four words. (2) E omits علم و فضل (3) E omits حکیم (4) E omits the last four words. (5) E omits برپاها (6) E adds بر (7) E adds و.

(۱۹) و مردم می باید که خویشی را از راه دیوان نگاه میدارند و براه اورمزد و امشاسفندان باز آیند و نگهدارند (۲۰) که این دیوان بروی چیره نشوند و او را براه آهرمن نر (۲۱) کشند (۲۲) تا از رنج این جهان و پاداه فراه آن جهان رستمر باشند

۳

(۱) چون اورمزد گیتی بداده بود گفت اگر من دین برین گیتی نفرستم و مردمان را ازین دین بر راست آگاه نکنم و مردمان (۲) از کار و کفر آگاه نکنم مردمان ازین کار و کفر آگاه نشوند و آهرمن بدین گیتی مسلط چیره شود و مردم را از راه برین و براه خویش باز برد (۳) پس مردمان بجملمگی در گمراهی هلاک (۴) شوند (۵) و بعد از سه هزار سال از گیتی بگذشت دین بجهان نفرستاد (۶) و بعد از سه هزار سال زراتشت اسفنتمان دیوان بجهان آشکارا رفتندی بر عادت آدمیان پریان مانند زنان و دیوان مردان از زنان پسندندی (۷) و باوی فساد کردند (۸) و چون زراتشت اسفنتمان دین بجهان آورد و آشکاره کرد قالب دیوان یکباره بشکست و در زیر زمین شدند (۹) اکنون که گناهی خواهند کرد بر کردار و مانند آدمیان نتوانند شدن مگر بر صورت خر و گاو و مانند این

۴

(۱) و زراتشت اسفنتمان دین بر مازدیسنان بر وشتاسپ شاه آورد و چون معجزات وی بدید و گفتار وی شنید دانایان ایران جمله جمع کردند (۲) و گفت با زراتشت مناظره کنید

(1) E adds (2) Thus K; M, E omit نه (3) E بخشد (4) E adds (5) E omits را (6) Thus all: better thus:— (7) E adds و دیوان از مردان زنان بستندی

صیاشانشی که این گیتی پاکیزه باز کند مردمان^(۱) بی مرگ کند و مردمان چون تو فرمان دهی و بر انگیزانی دین بایشان گوید و ایشانرا پاکیزه باز کند و از همه رنجها برهاند و من این نتوانم کردن (۱۰) دادار اورمزد گفت آن همه بکند (۱۱) او هم بسبب آن بتواند کردن که فرزند تو است و هم برین دین تواند کردن که تو در جهان روا خواهی کردن (۱۲) هر کار و کفر که فرزند کند همچنان باشد که پدر بدست خویش کرده باشد

۶

(۱) اندر دین پیداست که مردم می باید که هر کار و کفر که کنند بدستوری دستوران کنند (۲) چه ایزد تعالی در انستا گفتار است که مردم بسبب آن بیشتر بدوزخ شوند که کار کفر بدستوری دستوران نکنند و چیز^(۲) بیاموزند و اندیش کنند که ما این نیز نیاموزیم باز نپرسم که پس نتوانیم کردن (۲) این ندانند که هرگاه که نکنند و دوم که باز نپرسند و چند^(۳) ایشان گناه باشد (۳) یکی آنکه نکرده باشد دوم آنکه باز نپرسیده باشد

۷

(۱) این سخن نیز اندر دین پیداست که ازین همه مردمان که ازین جهان شده اند یک تن جهان باز گذشتن^(۴) هرگز آنکس دروغ نگفتی و کاری ناشایست نکردی و گناه نکردی (۲) بسبب آنکه درین جهان مزد و پاداش و عقوبت و پناه فراه آن جهان دیده بودی و دانستی که راحت و خوشی بر چه صفت است و رنج و عقوبت بر چه دشواریست

(1) E adds را (2) E چیزی (3) E چندان (4) Thus all; better read گشتی.

(۱) اندر دین بر مازدیسنان گوید که چون زراتشت اسفندمان انوشروان باد^(۱) بهم پرسد دادار اورمزد شد دادار اورمزد او را گفت ای زراتشت ترا از همه امشاسفندان و فریشتگان بهتر آفریدم (۲) زراتشت چون این^(۲) سخن بشنید عجب بماند و گفت ای دادار وه افزونی از بهمن و اردیبهشت و شهریور و اسفندارمد و خرداد و مرداد بهتر آفریدی (۳) گفت ازیشان ترا بهتر آفریدم از جهت آنکه این عالم همه خلایق از پیش تو بیافریدم و پادشاهی چون طهمورث و جمشید و کیخسرو و مینوچهر^(۴) و این دین بر مازدیسنان بایشان نمودم و هیچکس زهره و یاره آن نداشت که این دین روا بکند و تو تنها آمدی و دین پذیرفتی (۵) و بر دست^(۳) اندر همه جهان روا خواهد شدن همه عالم بخواید رسیدن

(۶) چه روز اول که تو دین از من پذیرفتی آب جویها ایستاده و حیوانات که علف در دهان داشت بگلو فرو نبردند از خوشی آواز تو که افستا^(۴) میخواندی و همه با جایگاه ایستادند و گوش باوستا میکردند (۷) باول که آسمان و زمین آفریدم همه فرور اشوان را گفتم آسمان نگاه دارید و چندانکه یک بدست^(۵) نتوانستند داشتن و فرور روان تو بیامد و یک نیمه از آسمان نگاه میداشت (۸) و اکنون بهتر از همه خلایق^(۶) و فرشتگان و امشاسفندان آفریده ام (۹) و زراتشت اسفندمان درین سخن عجب بماند و گفت ای دادار اورمزد من بهترم از

(1) E omits باد انوشروان (2) E omits این (3) E adds تو (4) E omits را (5) E adds او (6) E adds خلق.

گرفرد از توانگران اندر خولپند و از درغویشان گناه نگردن
خولپند (۳) و چون کسی توانگر باشد و کار و کفر نکند آن
روان اندر مینوانست امشاسفندان بمرند و ترس و بیم و عقوبت
و باده فراه اندر دوزخ بروی نمایند اگر (۱) آهرمن با روانها می
کند و آن روان از (۲) بترسند (۳) و چیز با این روان دهند که
در تن آنست و این روان بدان سبب اندیشناک و غصاخوار
شود (۴) و توانگرانرا از جهت آن غم بیشتر باشد و
درویشان (۵) از جهت آن غم کمتر باشد و کمتر خورند (۶) و
هر چه ایشانرا در جهان می باید و آن نباشد دردی بدل
ایشان باز شود (۷) امشاسفندان روان که در مینوانست بهبهشت
برند و خوشی و آسانی بهبهشت او را نمایند (۸) و هرگاه که
آن روان که تن است گناه کم کند چون این جایگر آید این
همه راحتها و خوشیها او را خولپند بود (۹) و آن چیز بدین روان
که در تنست باز دهند و این خرم شود و از بهر آن غم کم
خورد (۱۰) چه ما را روان دو است یکی آنکه اندر تنست
و یکی روان راه خوانند (۱۱) و هر نیکی که آن روان که در (۱۲)
تن بکند او را رامش نمایند و هر گناهی که بکند او را عقوبت
کنند و خرمی و دژمی مردم بیشتر از آن باشد

(۱) و این سخن اندر دین گوید که درد و دشخواری که
بتن رسد از آن درد تن ندارند (۲) چه آن درد روان داند (۳) و
بدین شاید دانستن که دستی یا پای از کسی ببرند اگر هزار
زخم بعد از آن بران کنند آگاهی ندارند سبب آنکه روان از آن

را (۱) Thus all: better کم (۲) M for از (۳) E پیرهنه (۴) E adds
نداند better ندارد (۵) Thus M, K; E اندر (۶) E

(۱) که اندر دین گوید که این جهان مانند ابرست که
یکساعت بگذرد پایندگی در وی نباشد و نیک و بد بسر آید
(۲) پس طلب آنجای باید کردن که همیشه آنجای باید بودن
(۳) و اگر راحت و خوشی باشد هرگز نبگذرد و اگر رنج
و اندوه باشد بدایان نرسد نه آنچه گذرنده باشد دانایان غم
آن بخورند

(۱) و اندر دین پیداست که ایزد تعالی بزراتشت سفندمان
پرسید که هیچ مرد توانگر دیدی (۲) زراتشت گفت دیدم
بسیار (۳) ایزد تعالی گفت چون بصر و (۴) مال و خواسته او
کجا شد (۵) زراتشت گفت فرزندان (۶) خویشان و به بر
گرفتند (۷) ایزد تعالی گفت او هیچ چیزی بخویشتن بتوانست
آوردن (۸) زراتشت اسفندمان (۹) گفت نه (۱۰) دار او رمزد
گفت اکنون چون این دیده مردمان را آگاه کنی که چیزی
اندوزی که با خویشتن بتوانی آوردن و اینجای بفریاد شما رسد
و آن چیز کار کفر کردنست (۱۱) و اگر آن چیز که تو باندوزی (۱۲)
و کسی دیگر بر دارد و بریش خنده تو بخورد و رنج که تو برده
باشی و برین جهان ترا جواب باید داد (۱۳) چرا باید اندوختن

(۱) و اندر دین پر مازدیسنان پیداست که زراتشت
اسفندمان (۲) از ایزد تعالی پرسید که توانگر چرا غم بیشتر خورند
از درغویشان (۳) ایزد تعالی گفت از بهر آنکه امشاسفندان

اسفندمان (۱) E adds چه (۲) E adds و (۳) E بردن (۴) E omits
اسفندمان (۵) E adds پس (۶) E adds باندوزیدی (۷) E

درخت و همه رستنیها آن امرداد امشاسفند است^(۱) (۴) نر^(۲) هرگاه کر پرپیز^(۳) آن هفت گانه بجایگاه آورند و نیکو دارند ایشانرا رنگی نرسد و یزشن و نیایش ایشان کنند تا از ایشان خشنود باشیم و برین جهان مؤد و پاداش بیابند (۵) و اگر پرپیز ایشان نکنند و ایشان نگاه ندارند بدان جهان بیماریهای بسیار باشد و بیشتر مرگ ناگهان بسیار باشد و بدین جهان عقوبت و پاداه فراه بیابند (۶) و پرپیز این هر یک نوشترام

(۱) فصل اندر کفر و گناه بنوشتم^(۴) بدانند که بدین در کفر گناه پایه خورد^(۵) بنهاده است (۲) و هر یک را نامی است فرمان و آگرفت و اوپرشت و اردوش و خور و بازاء و یانت و تنافور و مرکززان

(۳) فرمان هفت استیر باشد و هر استیری چهارده مثقال باشد (۴) و آگرفت دوازده استیر باشد (۵) و اوپرشت پانزده استیر باشد (۶) (۶) یانت صد و هشتاد استیر باشد (۷) و تنافوری سیصد استیر باشد (۸) مرکززان آنست که او را زنده نگذارند

(۹) اکنون گناهای خورد بنوشتم (۱۰) هرگاه کر یکتا^(۷) موی بیفگند و در دل دارد کر نگیرد و نر پرپیز فرمانی گناه باشد اگر کوچک باشد اگر بزرگ (۱۱) و هرگاه کر ناخنی بیفگند و طلب باز نند و نر پرپیز فرمانی گناه باشد (۱۲) هرگز کر در تن باشد نگرفتند و بیفگند فرمانی گناه باشد (۱۳)

(1) E omits امشاسفند است (2) Thus all, for و (3) Thus E, K; M اردوش صی اضیهر (4) E adds تا (5) E خورد (6) Thus all: add استیر باشد (7) E یکتا (8) E adds تا (9) E خورد (10) Thus all: add استیر باشد (11) E یکتا (12) E adds تا (13) E خورد

چایگر برفتر و مانند سنگی یا کلونج است (۳) پس ازینجا بشاید دانستن که این درد و رنج روان میداند^(۱) و این تن او را چون دست اوزاری است آلتی که اگر این آلت گناهی بکند پاداه فراه بران باشد که این آلت کار فرموده باشد و اگر نر آلت مستوجب شود (۴) مانند آنکه اگر کسی شمشیری بر کسی زند پیچکس عقوبت بر شمشیر نکند چه بر آنکس کنند که شمشیر زده باشد (۵) و همچینین هر گناه که تن بکند و عقوبت بروان رسد و رنج او رانید^(۲)

(۱) اندر دین پیداست که دران بار که زرانشت اسفندمان بنزدیک ایزد تعالی چیزهای پرسید گفت ای دانا اورمزد چون من بدان گیتی شوم و خواهم که توا من خشنود باشی و امشاسفندان خشنود باشند بدان گیتی اندر چه کار و کفر کنم که بهتر باشد

(۲) دانا اورمزد گفت ما را بدان گیتی هر یک ویسر ایست یعنی نگهداری که تعلق بدو دارد که چون ترا و مردمان و دیگران چیزها را نیکو دارند و نگاه دارند و نیازاراند ما ازان کس خشنود باشیم بدین گیتی روان او بدست آهرمن دیوان نرسد (۳) و مردم در سایه منست اورمزد و گوسفندان بهمن امشاسفند و آتش آن اردیبهشت امشاسفند و زر و سیم و دیگر ایوخشستها آن شهرپور امشاسفند و زمین آن اسفندارمد امشاسفند و آب آن خوردن امشاسفند و دار و

اورا نبد E, او را انه K (2) روان میداند for روا صی دارند E (1) E adds تا (3) E خورد (4) Thus all: add استیر باشد (5) E یکتا (6) E adds تا (7) E خورد (8) Thus all: add استیر باشد (9) E یکتا (10) E adds تا (11) E خورد (12) Thus all: add استیر باشد (13) E خورد

اورا نماینده better: او را نید for

(۷) و بدین در گوید ای زراشت اسفندمان از جهت زنان
ترا چه گویم که هر زن که بیک روز تن بدو مرد دهد زودتر
بماید کشتن از گرگ و شیر و اژدرها (۸) چه هرگاه که آن زن
را بکشند چندانش کفر باشد که هزار آتش خانر پراز هیزم
بر کند خانر و سولاخ^(۱) و مار و گزدم و شیر و گرگ و اژدرها
ویران کرده باشد

۱۵

(۱) اندر دین پیداست که زن دشتان که آتش بیند فرمائی
گناه باشد و چون در سر گام آتش شود - تنافوری گناه باشد و
چون دست بر آتش نهد پانزده تنافور گناه باشد اگر دست
در کاپانر نهد که آتش در آنجا باشد پانزده تنافور گناه باشد
(۲) و اگر آب روان بیند فرمائی گناه باشد (۳) که در پانزده
گام آب روان شود فرمائی گناه باشد (۴) که در آب نشیند
پانزده تنافور گناه باشد^(۵) (۵) چون بماران برود بهر قطره که
بر اندام وی چکد پانزده تنافور گناه باشد (۶) ازان که آن
درج بزین دشتان نشیند از همه درجهای جهان بترست که هیچ
درج نیست که چشم^(۶) ایشان دید^(۷) چیزی پلید بتواند کردن
الا زن دشتان (۷) اگر بر هزار گام برسم بیند وادیاب کند

۱۶

(۱) و آتش که در آفتاب نهد فرمائی گناه باشد (۲) که تا
نماز شام بگذارند تنافوری گناه باشد (۳) که چیزی بر سر
آتش فرو نهد که آنرا سوراخها باشد بهر سوراخی که آفتاب
در آتش افتد شصت استیر گناه باشد

چشم دیده ایشان (2) Thus all better (2) و اگر E adds (2) سوراخ (1)

بادی که در آتش دمدم بدین بهر یکبار فرمائی گناه باشد (۱۳)
و آب تاختن که در چاه کنند که بصیان سرای باشد فرمائی
گناه باشد (۱۵) چون بیک پای کفش روند بهر یک گام فرمائی
گناه باشد (۱۶) و اگر تی در آب کنند یا آب تاختن گناه
باشد (۱۷) اگر خمیوی در آب روان افکند خوری گناه باشد
(۱۸) و اگر تی در آتش کنند یا آب تنافوری گناه باشد (۱۹) و
اگر نسا در آب یا آتش افکند سرکرزان باشد (۲۰) و اگر نسا
در زمین پنهان کنند و سر بگیرند و ساعتی بر آید تنافوری گناه
باشد (۲۱) که شش ماه بر آید تنافوری نیم گناه باشد (۲۲) که
یک سال بگذرد هنوز نسا در زمین باشد سرکرزان باشد (۲۳) که
بنسا باز افتد بر ششوم بپاید کردن و تنافوری گناه باشد (۲۴) که
بزین دشتان باز افتد سر بیادیاب و آب بماید شستن و جامر نیز
همچنین (۲۵) هر که نر چنین کند از پلیدی خوری گناه
باشد (۲۶) هر که پیش از چهل روز که زن بزاده باشد و صحبت
کند دو تنافور گناه باشد (۲۷) و شیر ازان زن فاسد بکند و بعد
ازان شیر خوردن کودک را زیان دارد و دایر باید دادن و اگر
نر شیر مادر بر فرزند حرام باشد

۱۴

(۱) زن که بیک ماه تن^(۱) بدو مرد بدهد بدین در رومی
خوانند و تا آن حد دیدار آن شوم باشد (۲) و اگر بروی بگذرد
که در آن رون آب بسیار باشد بکاهد (۳) و اگر در^(۲) چیزهای که
روتر باشد بکاپاند و بخوشاند یا بر کمتر دهد (۴) و دار و درخت
که پر میوه باشد در آن نگاه کند تمام بترسد^(۳) فرو ریزد (۵) و
هر جائی که برون بر بوم گیتی بکاپاند (۶) و هر مرد که با وی
ساختن کند عقل و جش بکاپاند و عاقبت کار نمیتواند دانستن

برشد K بترسد for بر (3) E omits (2) تن for زن (1)

اسفندتمان در حق من نگاه داشتی و فرموده باشد بجای
 بگذارند وزن دستان بر سر من نشیند و دست ناشستر پلیدها
 بر من کند و باد بدین در من دمند و خیمو در من افکنند و
 ویمن و پلید بمن بسوزند و دیگ و نان بمن بزند و بگذارند تا بمیرم
 و گویند او هیچ چیز نداند و جادوست^(۱) و ندانند^(۲) که فرشته بر
 من موکل کرده است و هر چه بامن کرده باشند و هر خوارى که
 بامن بتوانند کردن بکنند^(۳) اب دادار اورمزد مرا^(۴) بججهان مفرست
 همین جایگاه بگذار که تا هم چون ماه و خورشید بر آسمان روشن
 میکنم و جهان روشن میدارم^(۴) (۳) پس ایزد تعالی گفت که
 اگر ترا بججهان نفرستم آن جهان خلاقى پی تو نتواند بودن
 و لیکن پادشاهی در بهشت بتو دادم هر که ترا نیکو ندارد و
 این خوارى که گفتی با تو کند تو او را در بهشت مگذار و
 اگر^(۵) امشاسفندان از وی خشنود باشند و از بهر وی شفاعت
 کنند تا تو از وی خشنود نشوی من از وی خشنود نشوم
 (۳) چون آتش این سخن بشنید خرم شد و بدین جهان آمد
 و هر که او را نیکو ندارد ممکن نیست بهشت بتواند^(۶) رسیدن

(۱) اندر دین گوید که هر که آتش از خانر بکیند و
 بآتش نگاه برند شصت استیر کفر باشد (۲) اگر بگذارند^(۷) بمیرد
 هشتاد استیر گناه باشد (۳) و آتش و هر چه که بگذارند تا بمیرد
 و اگر قصد و^(۸) بی قصد اگر صد هزار کفر کرده باشد آنکس را
 سرگزان^(۹) و دوزخی بود

(1) Thus M, K; better جمادست (2) E omits the last four words. (3) Thus
 E; M, K من (4) Thus E; M, K میدارند (5) E اگر چه (6) E omits
 خوانند (7) E adds تا (8) E adds که (9) Thus all; better add

(۱) زراتشت اسفندتمان از دادار اورمزد پرسید^(۱) که از آن
 بهتر چه باشد که در خانر بکند بویان دهند یا بآتش نگاه
 و آتش در آنجای نهند (۲) اورمزد گفت که آن بهتر باشد که
 بآتش نگاه دهند

(۳) چه آتش و هر چه اندر دین گوید که هر جای که
 بهدینان بستر کشتیان نشینند باید که آتش و هر چه اندر آن
 شهر و جایگاه باشد (۴) چه آتش و هر چه هم چون پاسبانی
 است که آنجا بگذرد از همه آفتها و بلاها نگاه میدارد (۵) وقتی
 زراتشت اسفندتمانرا گفت پیوسته که در آن کوش و جهد کن
 بآتش و هر چه مرا تا^(۲) بنشانی و همه وقت از پیش تو میسوزد
 (۶) چه اگر آتش بر شب بیفروزی خاصر نیم شب نهصد
 و نود و نه هزار دیو و درج بمیرند و از بدی در جهان باز
 ایستند (۷) و چون بوی بر آتش نهند و باد بوی آن میبرد تا
 آنجا که آن بوی برسد هزار بار هزار دیو و درج نیست بباشند
 و کم شوند و چندان جادو دیو و پری (۸) و آتش که در خانر
 باشد بر نیمه شب بر افروزند هزار دیو نیست شوند و دو
 چندان جادو و پری

(۱) و چون ایزد تعالی این همه^(۳) عالم بیافرید آتش بججهان
 نمی آمد و گفت بججهان نروم و گفت بسبب آنکه چون هزار سال
 از روزگار زراتشت اسفندتمان انوشر روان باد بگذرد مردم پاک
 از دین دست باز دارند و مرا خوار دارند و هر چه زراتشت

(1) M, K omit پرسید (2) E omits تا (3) E omits همه

(۱۱) ایزد تعالی گفت ای روان کرشاسپ ازینجا شو گر تو آتش را بکشتی و نیکو نداشتی و اودیبهشت امشاسفند بخضم خویش کرده (۱۲) من ترا نیامرزم بهشت بتو ارزانی ندارم (۱۳) دیگر باره روان کرشاسپ گفت ای دادار اورمزد مرا بیامرزد و در بهشت جایگاه کن بدان پاداش که من گذرب زره پاشنم را بکشتم که هر باری که گرسنم شده بیکبار مردم که در دوازده یازده (۱) بودی با چهار پایان بخوردی (۱۴) و چون او را بکشتم در دهان وی نگاه کردم اسپ و خر مرده در دندان وی آویخته بودی (۱۵) و دریا (۲) او را تا بزانو بود سرش تا بخورشد (۱۶) و نه روز و نه شب با او کارزار کردم در میان دریا (۱۷) بعد از نه شبانروز او را بگرفتم تا سر بیامیختم و دست او بر بستم و از دریا بیرون آوردم و او را بکشتم (۱۸) و چون بکشتم بسیار دیها و جایها بیران (۳) شده (۱۹) و اگر من گذرب را نکشتمی همه عالم را بیران (۴) کردی همه جانوران نیست شدند

(۲۰) ایزد تعالی گفت ای روان کرشاسپ ازینجا دیگر دور شو چو آتش را بکشتی و اودیبهشت امشاسفند را بخضم خویش کرده و بیازرد (۲۱) و من ترا نیامرزم و بهشت بتو ارزانی ندارم تا بدانند که هر چه ایزد تعالی بیافرید از بهر بندگان خویش بیافریده است (۲۲) اگر چیزی بیافریده بودی مردمان بی این چیزها زندگانی نتوانستی کردن که نه از آب نمی گیرند و نه از آتش (۲۳) پس واجب کند که هر یک بجای

(1) Thus K; M, E در دوازده یازده باره ده
(2) E ویران (3) دریای چین

(۱) و آتش را عزیز و گرامی باید داشت تا آن حد است که یکبار زراتشت اسفندمان بهم پرست دادار اورمزد بود (۲) او را گفت ای زراتشت روان کدام کس ترا بیش کفرتر آمد (۱) از همه خلایق (۳) زراتشت اسفندمان (۲) گفت روان کرشاسپ (۴) پس ایزد تعالی روان کرشاسپ بدانجای خواند و چون زراتشت را بدید بگریست و گفت کاجی من پیریدی بودمی که در جهان میگردیدی و یزشن میکردمی تا این همه (۵) رنج و بلا و دشواری بمن نرسیدی

(۵) پس ایزد تعالی گفت ای روان کرشاسپ ازینجا دیگر دور شو و بنزدیک امشاسفندان مباش چو تو آتش را بیازرد و چشم من زشت گشته

(۶) پس روان کرشاسپ ایزد تعالی را نماز برد و گفت ای دادار وه افزونی مرا بهبهشت ارزانی کن که اندر جهان از درهای را بکشتم که هر مردی و چهار پائی که دیدی فرو بردی و بدم خویشتن میکشیدی و در دندان که در دهان وی بود چون باپوی من بود هر چشمی چندانی بود که گردونی و هر مروی چندان بود که هشتاد رشن (۴) بود (۷) من از بامدان تا نماز پیشین بر پشت وی میدویدم تا سر او باز دست آوردم بگرم سر او بخنجر جدا کردم (۸) و چون در دهان او نگاه کردم هنوز مردم از دندان او در آویخته بودند (۹) و اگر من آن ازدها را نکشتمی همه عالم خراب کردی و جانوران نیست شدند (۱۰) و هیچکس آن قوت نبود که او را بتوانستی کشتن

(1) E omits آمد (2) E omits اسفندمان (3) E omits همه (4) Thus all: better ارش

صنعت بیامد که هر کوهی که در راه بود هامون بگرد و مهر
دار و درخت از بیخ بکند و در پیش گرفت و رفت و می
آورد (۳۲). چون بفردیکت من آمد پای من از جایگاه^(۱)
بتوانست بدن (۳۳) و من مینو باد را بگرفتم و بقوت خویش
اورا بیفگندم تا آنکه عهد کرد که باز زیر زمین شوم و آن کار
کنم که اورمزد امشاسفند^(۲) مرا فرماید اورا دست باز نداشتم
(۳۴) و اگر من مینو باد را نگرتمی که او مهر جهان بیکبار
خراب کردی و خلایق نیست شدندی

(۳۵) ایزد تعالی گفت ای روان کرشاسپ ازینجایگر
دور شو که باخشم من ساخت زشت شده^(۳) آتش را بکشتی
و اردیبهشت امشاسفند را بیازرد^(۴) من ترا نیامرزم بهشت
بتو ارزانی ندارم

(۳۷) روان کرشاسپ گفت ای دادار اورمزد مرا بیامرز
روان من در^(۵) بهشت جایگاه کن بدان پاداش که چون کمک
مرغ پدید آمد و پر بر سر مهر جهانیان باز داشت و جهان
تاریک کرد و هر باران که میبارید مهر بر پشت او میبارید
و بدم مهر باز بدریا میریخت و نمی گذاشت که قطره در
جهان بارید^(۶) مهر جهان از قحط و نیاز خراب شد
مردم می مردند و چشمها و رودها و خانیهها خشک شد (۳۹)
و مردم و چهارپای مانند آنکه مرغ گندم چینه او می^(۷)
خورد (۴۰) و بیچکس تدبیر آن نمی توانست کردن (۴۱) و من
تیر و کمان برگرفتم و هفت شیان روز مانند آنکه باران بارن تیر
می انداختم و بهر دو بال او میزدم تا بالهای او چنان دست

(1) E adds بکند (2) E, K امشاسفندان (3) E adds که (4) Thus K; M, E از (5) E for آمد می (6) Thus E; M, K نمیدانند (7) Thus E, K; M ترا

خویش نیکو نگاه دارند و اندیشم کنند که با پادشاهی این
مناظرت رفت با دیگران چون خواهد بود

(۳۴) دیگر باره روان کرشاسپ گفت ای دادار اورمزد مرا
بیامرز و در بهشت جایگاه کن که بدان پاداش که من هفت راه
دار بکشتم ام هر یک بهالای چندان که مردم در ایشان نگاه
میکردند^(۱) پنداشتند^(۲) که آفتاب و ماهتاب زیر کش ایشان
بمی گذرد و دریای محیط ایشانرا تا بزانو بود (۳۵) مردم از بیم
ایشان هیچ راه سفری نمی توانستن شدن (۳۶) و هر کس که در راه
دیدندی که میشدی در ساعت بخوردندی و بسر^(۳) سال حساب
کردند سیصد هزار مرد کشته و نیست کرده بودند (۳۷) و من
با ایشان کارزار کردم و هر هفت را بکشتم (۳۸) و اگر من
با ایشان بنکشتمی این عالم بجملمگی خراب گردندی و مردم
نیست کردی^(۴)

(۳۹) ایزد تعالی گفت ای روان کرشاسپ ازینجایگر
دور شو که آتش را بکشته و باخشم من زشت شده اردیبهشت
امشاسفند بخصم خویش کرده^(۵) من ترا نیامرزم و بهشت
بتو ارزانی ندارم

(۳۱) دیگر باره روان کرشاسپ گفت ای دادار اورمزد مرا
بیامرز در بهشت جایگاه کن بدان پاداش که من چون آهرمن
و دیوان چون بان^(۶) بفریفتند و گفتند بقوت و زور تو در
جهان هیچ چیز نیست ترا بزورمندی نمیدارند^(۷) و خویشتن
را^(۸) بقوت تر میدارند بان بگفتار آهرمن فریخته شد و چنان

(1) E omits the last four words (2) E پنداشتمی (3) E بسر (4) E adds the last four words (5) E با دار (6) Thus E; M, K نمیدانند (7) Thus E, K; M ترا

زراتشت اسفندتمان این سخن بگفت اردیبهشت امشاسفند بر پای ایستاد و از (۱) کرشاصپ در زراتشت اسفندتمان بنالید (۵۵) و گفت ای زراتشت تو ندانی که کرشاصپ با من چه کرده است که در روزگار پیشین رسم و عادت من چنان بودی که چون چیزی در زیر دیگ نهادندی من آتش را بفرستادمی تا آن دیگ بر پختی کار ایشان تمام کردی پس باز بچایگاه خویش آمدمی (۵۶) چون آن از دبا میگوید که بکشته بود و سبب آنکه یک ساعت آتش دیرتر در چیزی افتاد که در زیر دیگ نهاده بودی و گریزی بر آتش زن و آتش پراکنده شد (۵۷) من اکنون روان کرشاصپ بهشت نگذارم (۵۸) چون اردیبهشت امشاسفند این سخن بگفت روان کرشاصپ بگریست و گفت اردیبهشت امشاسفند راست گوید خطا کردم و پشیمانم (۵۹) و دست در دامن زراتشت زن و گفت از مردمان هرگز هیچکس این بلندی و مرتبه و منزلت نیافتد است که تو یافتی (۶۰) اکنون بدین وجه و خرد (۲) تو است مرا از اردیبهشت امشاسفند بخواه و شفاعت کن که من ازین رنج و عذاب رهایی یابم (۶۱) زراتشت اسفندتمان درود برویش داد که بر پای بود دستها بکش کرد اردیبهشت امشاسفند (۳) را نماز برد و گفت گشتاصپ (۴) شاه و جاماصپ و هر مردمان ازین حال آگاه کنم تا بعد ازین آتش نیکو دارند و هیچ آزار او ننجویند

(۶۲) و چون زراتشت اسفندتمان (۵) شفاعت کرد اردیبهشت امشاسفند (۶) گفت حرمت تو بزرگ است و خواهش تو عظیم

(1) M, K omit (2) E adds (3) E omits (4) Thus E, K; M امشاسفند (5) E omits اسفندتمان (6) E omits کرشاصپ

شد که بزیر افشان (۴۴) بسیار خلاق (۱) در زیر گرفت و هلاک کرد (۴۳) بگریز من متقار وی خرد (۲) کردم (۴۴) و اگر من آن نکردم می عالم را خراب کردی و هیچکس بنماندی (۴۵) و این زور و قوت که تو دادار اورمزد مرا داده بودی و الا مرا این توانائی نبود

(۴۶) ایزد تعالی گفت ای روان کرشاصپ ازینچه ایگر دور شو که آتش را بکشته (۵) و باکشم من زشت شده اردیبهشت امشاسفند بخضم خویش کرده (۴۷) من ترا نیامرزم و بهشت بتو ارزانی ندارم

(۴۸) دیگر باره روان کرشاصپ گفت ای دادار وه اگر چنانست که بهشت بمن ارزانی نخواهی داشت مرا زنده باز کن و چنان زور و قوت مرا بازده تا من آبرمن و با (۴) جصلر دیوان نیست کنم و دوزخ از ایشان پاک کنم و ازان پلیدیها و گندها و تاریکیها پاکیزه کنم و روشن گردانم و تنها درانجا بفرستیم (۴۹) دادار اورمزد گفت آنچه تو می گویی هنوز وقت نیست (۵۰) و تا مردمان جصلر از گناه کردن باز نه ایستند مرده زنده نشاید کردن تا قیامت بسر نیاید این که تو می گویی نیز نشاید کردن

(۵۱) و چون کرشاصپ (۵) کردارهای خویش بگفت زراتشت اسفندتمان بشنید بزد یک ایزد تعالی نماز برد و گفت ای دادار بدانم که خشم و کین در راه تو نیست (۵۲) و چون کسی بر کسی کیند ورزد ترا بدان رضا نباشد (۵۳) و اکنون این کار چنان می بینم که کسی با (۶) کسی کیند دارن (۵۴) و چون

(1) E خلق (2) E خورد (3) E بیازرد (4) E omits (5) Thus E, K; M کرشاصپ (6) E بر

(۱) خرفستر کشتن اندر دین^(۱) کرفر بزرگ گفته است و اگر چرخ^(۲) خرفستری بکشند بر مینوان پاداش بزرگ باشد (۲) و اگر ماری بکشند و افستای^(۳) که آنرا هست بخوانند چنان باشد که کسی یک ماه دو پیرد را بخانه برد ویزش از جهت او میکند چندین کرفر^(۳) اگر موش را بکشند پنجاه تنافور کرفر بون^(۴) و اگر موری دانه کش بکشند چنان بود شیر ویشر بکشته بود یا کوری روشن کرده بود (۵) و اگر کوزه که آن را بتازی مور خوانند بکشند چندان کرفر بود که مبتلای درست کرده بود (۶) اگر شیری یا گرگی یا پلنگی مانند این ددی بکشند چندان گناه که او خواست کردن و بعد از آن نکند و هم کرفه آنکسی را باشد که از آن ددان یکی^(۴) بکشند^(۵) هم شاید (۷) اگر کسی را بفرماید که از بهر من چندین خرفستر بکشند^(۶) چنانکه باشد که بدست خویش کشته باشد و از آن کمتر خرفستر بکشند تنافوری کرفر باشد

(۱) اندر دین پیداست که روان اشوان که از تن بشود و آن تن باجایگاه برند و بپر بزند چون سگ و کلاغ دیگر حیوان تن را میخورند آن روان را هیچ رنگی و دشواری نباشد (۲) و روان دروندان و دوزخیان چون از تن بیرون شود از جایگاهی بنهند چون^(۷) سگ و کلاغ و روباه و دیگر حیوان آن تن را بخورند او را چنان ساخت دشوار باشد^(۸) و درد کند و فریاد

یکی E omits (4) او مینا E (3) خورد E (2) دین M, K omit (1) چون E omits (7) بکشی E (6) یعنی از آن ددان یکی بکشند E adds (5) بود E (8)

است (۶۳) روان کرشاسپ را بعد از آن خصمی نکرد بزرگداشت اسفندمان بخشید (۶۴) روان کرشاسپ از آن دشواری رهایی یافت (۶۵) اکنون چندانکه بتواند کوشیدن آتش را نیکو مییابد داشتن و نیازدن تا اردیبهشت امشاسفند خشنود باشد (۶۶) چر مثل چونکه چندان چیزها کرده بود و چندین کارها معظم از دست او برخاسته بود با وی این مناظرت بود با دیگران چون خواهد کرد

(۱) و در دین مازنیسان پیداست که داناوار اورمزد گفت دو چیز است که قیمت و ارج نشاید گفتن یکی مرد اشو و آتش و در رام (۲) چر اگر قیمت این دو چیز بعالم و هر چر اندر عالم برابر ارزانیان بار کنند هم تمام نباشد

(۱) اندر دین گوید که اگر کسی چیزی از بهر^(۱) ایزد یا از ماه ایزد یا از امشاسفندیها پذیرد اگر چر آن کار بر نیاید کردن که صلاح ما در آن باشد که آن حاجت بخوانند (۲) چون چیزی امشاسفندیها پذیرد و چنان باید پذیرفتن که بیست خایر از نو ماه خدا توان سامانها بیزم یا گوسفندی بسوی تو مهر ایزد توان سامانها بیزم هم بر این نسق (۳) چر اگر توان سامانها بگویند و نوزده خایر بیزند پذیرفته نباشد الا بیست بریکه درون باشد (۴) و اگر توان سامانها بگویند و یک یک بیزند پذیرفته^(۲) باشد

پذیرفته for پذیرفت (2) Thus E; M, K (1) Thus all: better مهر

اندوز و روان خون اشو بکن و بهبشت ارزانی بکن^(۱) چر روان اشو بکن. کر بهبشت رسد (۵) این سر هزار سال بر چشم ایشان چنان باشد و خوار و سبک چنانکه دختر پشده^(۲) ساله پاک نیکو روی و پسر بیست ساله پاکیزه نیکو روی که هر دو یکدیگر را دوست دارند و یک چندی در آرزوی یکدیگر باشند و پس یک شمی بهم رسند جایگاهی بی ترس و بیم (۶) و آن مرد وزن را باید که شب دراز باشد و بر چشم ایشان آن شب کوتاه باشد^(۳) (۷) روان اشوان اندر گروثمان هم چنان بود (۸) هرگز او را نباید که رستاخیز باشد از خوشی و آسانی ویرا آنجا باشد (۹) و چون رستاخیز باشد بر چشم او سبکتر بود و گویند این سر هزار سال زودتر بگذشت از خوشی و خواری و آسانی بهبشت

۲۶

(۱) اندر دین پیداست که همه شفقتها که مردمان در خانر کنند پیچ فریضه تر ازان نیست که گاو یا مرغی یا گوسفندی از چهار پائی که باشد در خانر دارند و ایشانرا سیر گردانند و پس کارها دیگر میکنند (۲) چر اگر شب در آید گرمتر بتخسیند نفرین میکنند بکده خدای خانر هر کس که دران خانر باشد (۳) و گویند که این کدخدای را روزی چندان باد که خویشتن وزن و فرزند پیوسیر گرمتر باشند نان^(۴) شان بنان مرصاک این فرزندان ازان خانر نیست شوند بمرگ (۴) و چون چیزی بکشند می باید که سر آن چیزی بیزند (۵) و اگر نا بیشتر بخورند چوم ایزد نفرین میکنند که درین خانر فرزند مباح پیوسته اندرین خانر رنج و دشخواری باد و فرزندان مباح^(۵) که خانر بدست ایشان بیران^(۶) شون

(1) M, K omit بکن (2) E رزده (3) E شود (4) E زنان (5) Thus all: better باد (6) E ویران.

و بانگ بر دارد (۳) گوید اگر پیریدی کر در عالم است من کرده بود می بیش ازی رنج و عقوبت نبود و بمن نرسیدی (۴) و روان بانگ بتن میکند گوید ای نا جوانمرد کر تویی تا مران^(۱) کار و کفر طلب میکنند تو مال و خواست طلب میکنند تا آن مال و خواست پسران و دختران و خویشاوندان^(۲) بخورند و بر گرفتند و پیچ کفر از بهر من کر روانم نکردی و پیچ چیز بر نیندوختی کاینجا بفریاد من رسد (۵) اکنون خوبیشان پیچ کار و کفر از بهر ما نمی کنند و مال و رنج تو بردی و بنهادی اکنون بر افسوس میخورند و درونی از بهر ما نمی یزند از بهر کردار تو در عذاب و عقوبت و پاده فراه خوابم افتاد تا رستاخیز تن پسین در عذاب و بلاها خوابم ماند (۶) و درین جایگاه مسگ و کلاغ و روباه میخورند و پاره پاره میکنند (۷) این خواست کر تو چندی^(۸) سال رنج بردی پیچ بفریاد ما نمی رسد (۸) و این سخن بگوید و زاری کند و ازان جایگاه بشون

۲۵

(۱) نیکی کردن چنین قیمتی است و ارجمند کر زرانشت اسفندمان انوشروان باد از دانار اورمزد پرسید کر تا قیامت و رستاخیز چند مانده است (۲) گفت^(۳) سر هزار سال (۳) زرانشت انوشروان باد بگریست گفت ای دانار وه افزونی هنوز دیگر مانده است و چندین گاه مارا پی تن می باید بودن (۴) دانار اورمزد گفت ای زرانشت اسفندمان تو این سر هزار سال بر^(۵) چشم تو عظیم است تو برو و دین بر مازنیسان روا کن و نیکی

(1) Thus all: better read مردمان (2) Thus E; M, K دندان (3) Thus K; M, E omit گفت (4) Thus K; M, E omit چندین (5) E بر.

اعتماد میباش و بر مال و خواسته شاد و ستاخ (۱) میباش که (۲) مردم تواند بودن که بیک شبانروز بخاک باشد و همه مال و خواسته نیست شود (۵) چه تواند بودن که بامداد با مال خواسته و نعمت و حشمت باشد چاشنگاه پاکشاه بروی خصم (۵) گیرد او را بنشانند و نماز پیشین مال و خواسته او غارت کند و نماز دیگر او را بخوابد کشتن و بینداختن تا سگ و کلاغ او را بخورند و نیم شب همه خاک بوده باشد (۶) پس بدان چیز که بیک روز و شبان بدین سال میشود چه اعتماد برو شاید کردن (۷) باید که رنجی بز چیزی نبرند که آن ناچیز شود و هیچ کس رنجی بروی نتواند نمودن جز کردار بر خوبیشان

(۱) و اندر دین پیداست که هرگز فرزند حق مادر و پدر بر نتواند گذاردن و نه داماد حق پدر زن از جهت (۴) آنکه فرزندی که ناچیز باشد بر انبازی پدر و مادر او در وجود آید (۲) پس پروردن چیزها آموختن از نیستی نگاه داشتن بر بین که چند منت باشد پدر و مادر بروی (۳) چه اگر مردی بخوابند کشتن و از عقوبت رهایی یابد پس ازان آن باشد تا بمردن منت آن مرد میدارد و خدمت آن و بندگی آن کس میکند (۴) پس کس ناچیز باشد و خدای عزوجل او را بهستی آزد و آنکس بزرگ بکند بر بینی کش چند حق و منت باشد (۵) و چنین اگر کسی ده دینار کم یا (۶) بیش بهدیر بکسی بدهد آن مرد تا زنده باشد واجب کند که منت آنکس دارد (۶) پس کسی

خضم (3) Thus K; M, E omit (2) E شاد و ستاخ for غره (1) E. (4) E و. (5) Thus E, K; M (6) E بهر

(۱) و در دین گوید که ارج و قیمت اشم و هو وقت هست که بر خوانند چندان ارجمند باشد که بوقتها دیگر هزار اشم و هو (۲) وقت هست که بر خوانند اگر مرد دوزخی باشد همیستانی شود و اگر همیستانی بود بهستی شود (۳) و شرح آن بگویم (۴) آن اشم و هو که واج بگویند چندان ارج باشد که بوقتی دیگر صد اشم و هو (۵) چون بخشیند اشم و هو بگویند چندانش کفر بود که بوقتی دیگر هزار اشم و هو (۶) از خواب در آیند و دیگر اشم و هو بگویند چندانش ارج و کفر بود که بوقتی دیگر ده هزار (۷) در وقت تقریب چون اشم و هو بگویند و چندان ارج و قیمت (۸) که ایران شهر (۸) اگر اتفاق درین شهر وقت اشم و هو در دهان بیمار نهند تا بگوید اگر دوزخی بود همیستانی شود اگر همیستانی بود بهستی شود اگر بهستی باشد (۲) گروثمانی شود (۹) و این اشم و هو از همه عالم ارجمندتر است

(۱) که این سخن در دین پیداست که دادار اورمزد زراتشت را گفت که هر کار و کفر که خواهی کردن باز فردا میفکن و اندر آن کوش که اندر وقت بکنی و اندیش مکن که بعد ازین بکنم (۲) چه باشد که روزگار ترا بنگذارد که آن کفر بکنی بمینوان پاده فراه باشد بگویند که کفر در دل داشتی در ساعت چرا نکردی و بجایگاه بگذاشتی (۳) پس ترا پشیمانی سود ندارد (۴) اندر دین پیداست که دادار اورمزد زراتشت را گفت که بکار کفر جهد کن و تاخشا باش و بر جوانی تندروست

بود (2) E. (1) E, K add است

اورمزد^(۱) بود گفت روان آنکس می باید که بینم که در جهان در هیچ کس^(۲) چون خویشتن نشناخت بر ظلمت^(۳) و حشمت^(۲) پس ایزد تعالی از نیمه روز روان جمشید را بخواست^(۳) چون می آمد بزانی میرفت مانند کسی که مبتلا باشد و پای ندارد و جامه دریده و کهنه و^(۴) خلق^(۳) پوشیده داشت^(۴) و چون امشاسفندان را بدید از شرم امشاسفندان بگوشه بنشست اندوه کن^(۵) در مانده^(۵) پس زراتشت اسفندمان پرسید کین روان کیست چنین شرمسار و اندوه کن^(۶) و در مانده و بدرین بیدزمی^(۷) و متحیر و بیچارگی^(۶) دادار اورمزد گفت این روان جمشید و یونگهان است که من این دین که تو در جهان روا خواهی کردن بدو نمودم نیدیرفتی و در خویشتن تکبر آوردی و بگفتار دیوان فریفته شد و گفت آسمان و زمین و ماه^(۸) و ستاره و هر چه در گیتی هست من داده و آفریدگار همه منم^(۷) نه آنکه او این قدرت توانست بودن که از وی پرسیدی که ایزد تعالی این چیزها چگونه داد هم ندانستی گفتن^(۸) چون این سخن محال گفت و باندیشید ورج و خورگ کیان از وی بشد بدست ضحاک کویف کشته شد^(۹) روان بدین صفتست که تو می بینی^(۱۰) و از همه چیزها که در عالم کن هیچ بتر از آن نمود که دین بدو^(۹) نمودم و گفتم در جهان روا بکن و نکند

(۱۱) چون جمشید این سخنها بشنید زراتشت اسفندمان را گفت از گفتار دیوان پرهیز و خویشتن نگاه دار و دین

در هیچ کس for کسی (۲) دادار اورمزد for ایزد (۱) E omits (۳) Thus all: better عظمت (۴) E omits (۵) E omits (۶) E خرقه (۷) Thus all; better دژمی (۸) Thus all; better اندوه گین (۹) E omits (۱۰) و ماه (۹) E omits

دختری که از جان خویش عزیزتر باشد با مال و خواستار که در خورد باشد از خویشتن باز گیرد و بمری دهد بر بین که چند حق بدان داماد باشد (۷) و چون از آن دختر چند فرزند در وجود آید که پیوند آن تا رستاخیز بر پیوندد و^(۱) هر کفر که کند ایشان هم بهره و هم نصیب باشد

(۸) زراتشت اسفندمان بر دادار اورمزد پرسید که کفر فرزند کند پدر بیشتر باشد یا مادر (۹) دادار اورمزد گفت که هر دو یکسان باشد (۱۰) و همچنین هریدی که چیزی یکی آموزد و او را از کار و کفر کردن آگاه کند^(۹) آن کس هرگز حق هرید بر نتواند گذاشتن بسبب آنکه همچنان که مادر و پدر فرزند^(۹) پرورند و^(۴) بزرگ بکنند و از نیک و بد نگاه دارند آن هرید کودک را از کار و کفر آگاه کند و روان وی بهشتی کند (۱۱) حق هرید بر آنکس او را چیزی آموخته باشد بیشتر است که حق پدر و مادر بر فرزند (۱۲) چه پدر و مادر تن بدپرورند و هرید روان (۱۳) چنانکه روان از تن بهتر است هم چنان هرید که فرهنگ آموزد روان پرورد و از نیک و بد آگاه کند بر بین تا آنکه تن پرورد چند بهتر است

۳۰

(۱) و اندر دین پیداست که بنده پرستار چون بخزند بعد از آن بجد دینان نفروشد (۲) و اگر بر فروشد بعد از آن هر گناه که میکند آنکس که فروخته باشد هم نصیب باشد

۳۱

(۱) اندر دین پیداست که پست کردن چنان قیمت و^(۱) ارجمند است که زراتشت اسفندمان چو بهم پرسید دادار

(۱) E omits (۲) Thus E, K; M omits کند (۳) E omits (۴) فرزند را (۵) E omits (۶) و (۷) Thus E, K; M omits (۸) E omits (۹) و (۱۰) E omits

(۱) اندر دین پیداست که آهرمن دیوان که جمله مال و خواستار زیان آورند گویند هیچ زیان بدو نکریم (۲) و چون روان کسی دروند و دوزخی بکنند و بسوی خویش کشند گویند که اکنون بتخلاتی اورمزد زبانی بکردیم

(۱) اندر دین گوید با مردم بدنام و بدکردار نباید نشستن و دوستی نباید کردن و از خوردن و گفتن ازیشان دور باید بودن (۲) چو دل بهدینان مانده آینه باشد افروخته پاکیزه و بر کمتر چیزی بدو رسد زنگ برآرد و تباه شود (۳) و از کوزه که ایشان آب خورند و نیم خورده ایشان نباید خوردن که این همه آن باشد که دل و هوش را خالی رسد (۴) و مردم بد که دوست باشند دران کوشند که تن و روان دروند کنند همچنان خویشتر کنند که دشمنی باشد دران کوشند که با تن مردمان (۵) زیانی بکنند پس از دوستی و دشمنی ایشان دور باید بودن (۶) تا توانند کردن ازیشان پرہیز کنید (۷) و حلیمی (۸) نماید که ما دوست شمایم تا از نیک و بد ایشان ایمن تر باشیم و اکنون همه کاری باندازه می باید کردن

(۱) و اندر دین پیداست که دختر تا نه ساله نشود (۲) بشوهر نباید دادن و نامزد کسی نباید کردن (۳) و تا دوازده سال شود پس بشوهر باید دادن چه گناه باشد (۴) و هر زنی که چهار بار گوید بشوهر خویش من ترا نتوانم وزن تو نباشم یک شبانروزم

شود. Thus E, K; M (۱) E مردگان (۲) E کنده (۳) E حلیمی (۴) E

بپذیر و در جهان روا بکن چو از همه کارها این بهر است (۱۲) ایزد تعالی اول این دین بمن نمود و فرستاد و من از فریفتگی و نادانی که بودم نشنیدم و دین نپذیرفتم و آنکه می بایست که دانای باشم بگفتار دیوان فریفته شدم و براه دیوان ایستادم و گفتم عالم و خلایق و هر چه در عالم است من دادم تا خوره و پادشاهی از من بشد (۱) و تیره بهلاک و روان بدست دیوان افتاد و گرفتار شد (۱۳) و گفتم (۲) زراتشت ترا اندرز میکنم که نه بر تنگی و نه بر فراخی و نه دران وقت که بیم و ترس (۳) باشی و نه آن وقت که در مال و نعمت دین از یاد باز مکن و ساخت دار و از دست مگذار تا درین نمائی که من مانده ام که عالم بر پای مانده است از بهر دین مانده است (۱۴) و اگر نه آدمی آدمی را بخوردی راهها مقطع شدی و کشت و وزز و آبادانی برخاستی و آهرمن دیوان بر جهان مسلط شدند و عالم نیست و ظلم کردی و پادشاهی نمودی (۱۵) چو دین در شاه بستر است و پادشاه در دین (۱۶) چو هر پادشاهی که دین ندارد و بر ظلم کردن مشغول شود پس پادشاهی پاینده نبود و دین در قوت پادشاه (۱۷) تواند شدن (۱۷) این دو قوت است که اگر یک ساعت عالم بی یکی نباشد عالم زیر و زبر شود (۱۸) چون جمشید این سخن بگفت و ازان گناه که او را جسته بود پست کرد و تاجریز و تشویر و پشیمانی خورد بران گناها خویشش مقرر آمد ایزد تعالی او را بیامرزد و ازان رنج و بلا برآیند و پادشاهی همیستانی بدو داد از سبب آنکه گناه او را جسته بود پست کرد

E (۱) E adds (۲) E (۳) E (۴) E پرس (۵) E (۶) E (۷) E (۸) E (۹) E (۱۰) E (۱۱) E (۱۲) E (۱۳) E (۱۴) E (۱۵) E (۱۶) E (۱۷) E (۱۸) E پادشاهان

توانند برسیدن (۲) ایزد تعالی گفت تا آنکه اوشیدر سی ساله
 شود بزدیک من بیاید و این دین دیگر باره از من پذیرد
 و پیچکس بر مناجات من نتواند رسیدن و سخن گفتن الا
 اوشیدر (۳) و اکنون نباید دانستن آنگاه که زراتشت اسفندتمان
 انوشروان بان دین درجهان روا بکرد و شاه گشتاسپ دین بپذیرفت
 و درجهان روا بکرد و آشکاره و دیگر بهفت کشور زمین برسید
 و مردمان بردین استوان و بیگمان شدند زراتشت اسفندتمان
 انوشروان بان (۱) برخاست که بایران و بیج شون (۴) در مدت
 سه ماه با زن خویشت نزدیک کرد چربار که آن زن برخاستی
 و برفتی و چشمه آب هست ازان قهستان و آنرا گانفسر خوانند
 و دران آب نشستی و سروتن بشستی و منی دران آب بگمیختی
 (۵) دادار او بر من نه بیور و نه هزار و نه صد و نه و نه فرور اشوان
 بران منی موکل کرده است تا آن منی نگاه میدارند (۶) چون هزاره
 زراتشت اسفندتمان بر آید جائی و کوبی است که آنجای کوه خدا
 خوانند و قومی بسیار از جمله بهدینان آنجا نشسته اند و هر
 سال روز نوروز و چون مهر جان آید آن مردمان دختران
 خانم را بفرستند دران آب نشینند (۷) چه زراتشت اسفندتمان (۸)
 آن حال بایشان گفته است که اوشیدر و اوشیدر ماه و سیاه
 و شاننش از دختران شما پدیدار خواهد آمدن (۸) و پس
 چون دختران دران آب نشینند و سر (۹) بشویند چون آن
 دختران بیایند پدران و مادران ایشانرا نگاه میدارند تا آنگاه
 که وقت دستان و بی نمازی ایشان باشد (۹) پس چون نگاه
 اوشیدر و اوشیدر ماه پدیدار آمدن باشد دختران بر قاعده
 هر سال بروند و اندر آن آب نشینند (۱۰) و دختری باشد که

(۱) E omits the last three words (2) E omits اسفندتمان (3) E omits سه.

برین سخن باشد مرگزان دوزخی باشد (۴) هر زنی که فرمان شوهر
 نبرد آنچهر شوهر فرماید نکند او را بدان شوهر هیچ حقی و بهره
 نرند که خوابد اگر نان و نفقر ندهد گناهی نباشد (۵) و چون
 زن مستور و کم سخن باشد فرزند نریزد بیشتر زاید (۶) باید که
 شوهر او را مانند فرزند دارد و هیچ فرقی نباشد (۷) و چون
 پسر سه بار جوان پدر باز دهد و فرمان پدر نبرد مرگزان باشد
 کشتن واجب بود بدین

(۸) و بدین مازدیسنان نشاید که زن (۱) رها کند (۹) و طلاق
 نیفتد مگر بچهار چیز (۱۰) یکی آنکه بستره شوهر خویشت برین
 و بی رسمی کند و ناشایستی از او پدیدار آید (۱۱) و دوم آنکه
 دستان پنهان کند و شوهر نداند (۱۲) و سیوم آنکه جادوی کند
 و آموزد (۱۳) و چهارم آنکه فرزند ازش نزاید (۱۴) دل زن
 خوش کند و بشوهر دهد (۱۵) و خویشتن زنی دیگر بکند برضا و
 خشنودی یکدیگر (۱۵) اگر نه بر هیچ نشاید هشتن و اگر دست
 باز دارند و بپزند و ازین چهارگونه هیچ نباشد گناه کار و
 مرگزان باشد (۱۶) و چون کسی زنی بتخواید و دست پیمان
 کند بعد ازان نشاید که آن پیمان بشکند (۱۷) هر وقت که آن
 زن را بدان معنی غمی بدل رسد او را گناه باشد با فراده
 بروان (۳) رسد و مهر درج خوانند

۳۵

(۱) اندر دین پیداست که زراتشت اسفندتمان (۴) از نزدیک
 ایزد تعالی (۵) بیامد و گفت ای دادار و افزونی بعد ازین که
 باشد که بدین منزلت رسند که من رسیده ام از تو چیزها

(1) Thus K; M رکودن E که زن (2) E omits (3) E adds او (4) E omits اسفندتمان (5) M omits ایزد تعالی.

و برف و باران باز ایستد و ازور جمعکد و ایران و پیچ کنگ
دژ و کشمیر اندرون راهها و گذرها کشاده شود بدین کشور آیند
و عالم آبادان کنند و دیگر باره دین در ایران شهر روا شود

(۲۶) و چون هزاره بر آید سی سال مانده باشد دیگر باره
دختران در آب نشینند (۲۷) دخترتی باشد که او را نام وه بد
باشد ازان رود آبستن شود (۲۸) چون نر ماه بر آید اوشیدر
ماه از وی بزاید (۲۹) چون سی ساله شود بهم پریسه دانار اورمزد شود
(۳۰) بیست روز و شبان خورشید در میان آسمان بایستد فرو
نشود (۳۱) و مردم عالم بدانند دیگر باره عجبایی پدیدار خواهد
آمدن و چون دین بدپذیرد و بیاید و در چهارم (۱) جهان روا بکند
و مار سرده جملر هلاک شوند (۳۲) و از در پائی پدیدار آید
ساخت بزرگ مردمان بر نیچ شوند (۳۳) بیایند و معلوم (۲) کنند
و اوشیدر ماه یزشن امشاسفندان بکند و مردمانرا فرماید شما
سلاح برگیرید و بکارزار شوید (۳۴) و مردمان بحرب او روند و او را
بکشند و جهان از چهار خرفستران و جسمندگان (۳) پاکیزه پاک شود
و مردم از بلایها ایمن شوند (۳۵) و دار و درخت که در جهان
بوده باشد باز دیدار آید و دیگر پیچ بر نخوشد و بزبان نشود
و تا رستاخیز بر جای باشد (۳۶) و مردمان چنان سیر شوند که
هیچ حرکتی و قوت در ایشان نباشد (۳۷) و اگر بر نمیرند و نان و
آب بکار نیاید و بی آنکه چیزی خورند سیر شوند (۳۸) و چهارم
مردم دین بر مازدیسنان دارند بر پیغامبری زراتشت
اصفنتمان انوشروان باد را اوشیدر اوشیدر ماه اقرار آورند
دین بر مازدیسنان بر ستایند و بدپذیرند و کیشهای دیگر چهار

(1) E omits چهار (2) E adds ماه اوشیدر (3) E omits جهانگان

او را نامی بد باشد و آن دختر ازان آب آبستن شود (۱۱) و
چون دشتان باشد نیز دشتان شود (۱۲) مادر دانند او را نگاه
دارند تا نر ماه بر آید (۱۳) پس اوشیدر ازو بزاید. (۱۴) و چون
سی ساله شود بر نزدیک اورمزد شود (۱) بایزن تعالی (۲) هم پر سر
کند و ده شبانروز خورشید در میان آسمان بایستد فرو نشود تا چهارم
کس بدانند که کار نو پدیدار خواهد آمدن (۱۵) پس چون دین
بدپذیرد و بیاید بایران شهر روا بکند و دیگر باره دین تازه شود
هم چنانکه دران روزگار که کسی چیزی از کسی نیاید
نکند یا گاهنبار سازد او را بداور برند و باده فراه نمایند و مردم
در راحت و ایمنی باشند (۱۶) و چون تیرست سال از روزگار
اوشیدر بگذرد چهارم دد و دام هلاک و نیست شوند (۱۷) پس
گرگی پدیدار آید ساخت بزرگ سپهمناک و مردمان از سبب
آن گرگ بر نیچ آیند و بنالند و بسیار کسی هلاک کند (۱۸) و پس
اوشیدر شکایت کنند و اوشیدر یزشن یزان بکند مردمانرا
گوید شما سلاح بردارید بکننگ او شوید (۱۹) مردم بکننگ او روند
و آن گرگ هلاک کنند (۲۰) و بعد ازان هیچ دد و دام چون
گرگ و شیر و پلنگ و مانند ایشان هیچ نباشد و جهان از چهارم
بلایها پاکیزه و صافی شود (۲۱) و چون تیرست سال از روزگار
اوشیدر بگذرد دیوی پدیدار آید که آن دیو ملکوس خوانند
(۲۲) و مردمانرا گوید پادشاهی عالم بمن دهید و مردمان او را گویند
دین بدپذیر تا پادشاهی ترا دهیم (۲۳) او نپذیرد و قبول نکند
(۲۴) و پس بران ستیزه و احتجاج سر سال بجانوی برف و باران
پدیدار آورد و این جهان خراب کند چنانکه هیچ کس درین
جایگاه بنماند (۲۵) و چون سر سال بر آید آن دیو بصیرد

تعالی (2) E omits رود (1) E

یکباره نزدیک اورمزد گفت ای دادار وه افرونی مرا چنان کن که نمیرم تا این دین پیوسته در عالم روا بود و مردمان که بر دین قوی دل باشند و معجزاتی ساخت عظیم بزرگ باشد (۲) ایزد تعالی گفت بدان ای زراتشت که دیوی هست که آنرا تور براتروش خوانند و او را هوش بدست تو است و ترا بدست او می و اگر تو تا رستاخیز زنده باشی اونیز زنده باشد پس قیامت رستاخیز نشاید کردن و اگر رستاخیز نکنند (۱) مردم بی اوسید باشند و بکار و کفر و تخشش نکنند و دین ضعیف شود (۳) پس خرد هر سوپ آگاه یکساعت بزراتشت داد (۴) زراتشت بر بهشت و دوزخ بگردید و هر چه در بهشت و دوزخ بدید و هر چه خواست تا رستاخیز همه بدید (۵) کسانی را دید در بهشت که ایشان درین جهان فرزند داشتند و روان ایشان در بهشت خرم و شاه دید (۶) روان کسانی دید در دوزخ که ایشانرا درین جهان فرزند نبود و روان ایشان در دوزخ سوگوار و در مانده و دژم (۲) دید (۷) پس ایزد تعالی را گفت که ای اورمزد مرا فرزند بهتر می باید که (۳) اهورشی که بهمه (۴) من تا رستاخیز (۲) پیوند (۵) بماند (۸) مرا این چنین بهتر می باید و اهورشی نصی باید و نصی خواهم

۳۷

(۱) و آنچه پرسیدند که سرگزانها کدام بهترست (۲) مرد کشتن جادوی آموختن یا زهر (۷) خوردن و نسا در آب و آتش افکندن و نسا خوردن و ستر شکستن و زن از کسان بستدن و آتش و زهر بکشتن و نسا در زیر زمین نهادن و غلام بزرگی کردن

(۱) E omits (2) Thus E, K; M در ژم (3) Thus E, K; M و (4) E omits (5) E adds به (6) E adds من (7) Thus E, M; K سر

باطل شود و خشم و کین و آرز و نیاز و شهوت کم شوند مردم اندر راحت و آسانی باشند

(۳۹) و چون روزگار اوشیدر ماه بسر شود دختران بروند بر آب کانفسر نشینند (۴۰) دختری باشد (۱) که نام او اردن بد باشد ازان آب آبستن شود (۴۱) و چون نه ماه بر آید سیاوشانش از وی بزاید (۴۲) و چون سی ساله شود بهم بر سر اورمزد افزونی رسد (۴۳) و سی شبانروز خورشید در میان آسمان بایستد فرو نشود (۴۴) و مردمان بدانند که دیگر باره شکستی پدیدار خواهد آمدن (۴۵) پس سیاوشانش بیاید و مردم بیکارگی دین مازدیسنان بپذیرند و هر جایگاهی که منافقی یا آشموغي باشد نیست شود و همه مردمان (۲) بر یکبار بر دین بر مازدیسنان بایستند (۴۶) و پس ایزد تعالی بقدرت خویش آهرمن را نیست کند (۳) (۴۷) و سیاوشانش فرماید تا یزسن کند بگاه اوشهن ساختن گرداند (۴) که بامداد باشد نگاه پاوان گیرد و مردم همه جمع باشند بگاه پاوان حرکت و جنبش تمام برد (۵) پدیدار آید (۴۸) و چون نماز پیشین باشد همه زنده (۶) شوند و خرم و با نشاط باشند (۴۹) و بعد ازان نماز دیگر شب نباشد (۵۰) مردمان همه بنزدیک دادار اورمزد باشند و جمله دین بپذیرند پاکیزه شوند و از همه بلاها و دردها برهند (۵۱) کیخسرو و گیو و طوس و پشتون و سام و (۷) نریمان و جمله اهورشان آنجا حاضر باشند

(۱) این نیز در دین پیداست که زراتشت اسفندمان

on the نیست کند (3) M gives مردم (2) E دختری باشد (1) E omits the margin; K omits it; E بشکند (4) Thus K, M; E نیست کند (5) ساختن گرداند (6) E بهرد (7) E omits و

(۱) اندر دین پیداست^(۱) کسی که زنی بکند باید که با آن زن عهد کند که هر کار و کفر که تو کنی مرا هم بهره آن بکن (۲) چون بپذیرد پس ازان هر کفر که کند هم بهره باشند

(۱) کفر یزشن فرمودن ترس استودان یزشن بدین در چنان پیداست که روان چون از تن جدا شود مانده طفلی است که از مادر بزاید و او را بدایر و قابلر حاجت باشد و اگر نه هلاک شود (۲) و هم چنین روان چون از تن جدا بشود امشاسفندی باید که او را نگاه دارد تا آهرمن دروند دروی گزندی نتواند کردن (۳) و هیچ امشاسفندی که آن قوت و زور ندارد که سرش اشو فیروزگر

(۴) چه اندر دین گوید که چون روان از تن جدا شود آهرمن گنجشتر با دیگر دیوان کوشند که آن روان را بگیرند و بدوزخ برند و آن روان از آهرمن دروند و دیوان چنان ترسد که میشان از گرگ و از نزدیکی وی بگیرزند و روان میشود (۵) و آهرمن گنجشتر^(۶) و دیوان از پس آن روان میدوند چون کسی متکبر و عاجز که از^(۷) دشمن ترسد و هم چنان بیم باشد و میگریزد مانند غریبی^(۸) که او راه هیچ جای نبرد و نداند و در^(۹) عذاب مانده باشد (۶) و چنان رنج و دشواری و بیم و ترس در آن سه روز بدان روان رسند که در دوزخ بمدت نه هزار سال بدو نرسد (۷) چون ترس استودان یشته باشد از بهریکه شب وندیدادی بپاید یشتن (۸) هر شب که گیتی باشد سرش اشو

(1) M, K omit the first three words. (2) E گسسته (3) M, K omit (4) E adds باشد (5) E, K omit در .

و راه زدن این مرگزانها است که چون این گناهها جستر باشد دوزخی باشند و تا رستاخیز روان او از دوزخ بیرون نیاید

(۱) بازرگانی کردن در دین چنان گوید آن بهتر باشد که در شهری چیزی بخزند و بشهری برند و باز بسرمایر بر گیرند باقی ده یکی بکار و کفر کنند (۲) چون بشهری خویش چیزی بخزند و بسود باز فروشد گناه باشد (۳) و هیچ چیز گناه بتر ازان نیست که گندم بخزند و بگذارند تا گران شود بسود باز فروشد (۴) چه در دین گوید که آنکس که چنین کند و خوی در این کار کند هر نیازی و قحطی و تنگی که در جهان باشد او نیز هم گناه باشد (۵) بهدینان ازین کار پرپیز می باید کردن و این سود نا خورده بگذاشتن

(۶) و زر بسود دادن اندر دین گوید که چون کسی را سرمایر باشد و بهدینی برنج رسد بدو دهد و سودی بر سر آن گیرد هم چنان باشد که بهدیر بدو داده باشد و نشاید که ازان سود دیگر باره بسود دهد چه گناه باشد

(۷) و اگر آن بهدین زر بقرضی ستده باشد و درخویش باشد و طاقت آن ندارند که سود زر باز دهند راحت^(۱) نکند سود از وی ستدن بسرمایر قناعت باید کردن تا کفر باشد (۸) و اگر بهدین را حالی^(۲) باشد هر سال چهار یکی سرمایر سود ستاند^(۳) که بستاند بر نفقه زن و فرزند کند (۹) این مایر حلال باشد بیشتر ازین دادن گناه باشد

(1) Thus all: better واجب (2) Thus all: better مالي (3) Thus all: better شاید

دشتان شوند از همه چیزها پرریز کنند و بدیدار هیچ چیز نشوند (۳) چه اگر پرریز نکنند بانه فراه ساخت عظیم بدیشان رسد (۴) و از آن (۱) جهت عقوبتها یکی آن بود که هم چنانکه (۲) بشانر صوی و جارند و بشانر کنند گوشت از تن ایشان بشانر آهین و جارند و در دوزخ روان ایشان بهکال (۳) خونینی پلید و دشتان خورند (۵) و پس زراتشت گفت ای دادار اورمزد (۴) وه افزونی اگر زنان پرریز نتوانند کردن پیچ کوفه باشد که بکنند تا عقوبتها از ایشان باز دارد روان ایشان این همه رنج نرسد (۶) و دادار اورمزد گفت دشتان وناه نباید یستن (۷) هر زنی که دستگاه دارد (۵) پفده باید یستن و هر که (۶) ندارد دوازده بصورت باید یستن تا روان او رستگاری یابد (۸) اگر چنین کند بهر یک دشتان وناه بفرماید بجز از آنکه گناهها از بن وی ببرد شصت هزار تنافور گرفت باشد و هم چندی (۷) گناه از سنگ گناه بکپاند و مینو آب و آتش و دیگر امشاصفندان روان آن کس را نگاه دارد و بزدن یک دادار اورمزد شفاعت خواه آن روان باشد (۹) اگر چه او را گناه دیگر جستم باشد روان آن زن بدوزخ نکذارند و بهر چینون پول آسان و بی رنج بگذارند و بدان جایگاه رسد که بگیتی در خویشتن را پدیدار کرده باشد

(۱) گیتی خرید کردن (۲) در دین چنان پیداست که اگر یک تن چندان گرفت بکند که آن را قیاس نبود و نوزون نکرده باشد بهشت رسد و لیکن بگروثمان نرسد (۳) و چون

(1) E adds بجای (2) Thus all: better (3) E, K add مردم (4) E omits دسترس (5) E adds دست (6) E adds دست رس (7) E adds (8) E adds for هم چندی (9) E adds

فیروزگر بیاید مانند فابلر که کودک را بگیرد و از پلیدها پاک کند و گناه میدارد و توهر میکند (۹) سروش اشو آن روان را نگاه میدارد و بدو رنج و بلا آهرمن گجسته از وی باز دارد (۱۰) و هر سه شب هم جایگر که روان از تن جدا شده باشد باید که آن سه روز روشنایی نهاده باشد (۱۱) و بعد از سه شبانروز روان رهنمای و دلیلر باشد و بسر چینون پول آن روان تا روشن ایزد شمار آن روان بکند اگر گناه بیشتر جسته باشد نزدیک اورمزد شفاعت کند و ایفست خواهد تا سر چینون پول پاده فراه بکنند روان از دوزخ نگاه دارد و چندان شفقت و مهربانی بود او را بدان روان که مادر بر فرزند خویش بود با وی مردان (۱) روان (۲) سروش اشو باشد تا آنگاه که بهشت یا گروثمان یا همیستان رسانیدن از وی دور نشود (۱۲) و اگر یک ترس استخوان بیشتر باشد یک شب نگاه دارد (۱۳) و اگر دو شب فرموده باشد دو شب و اگر سه شب فرموده باشد هر سه شب از همه رنج بیاید دل خوشیهای او میدهد

(۱) و دشتان وناه (۲) اندر دین چنان گوید که زن چون دشتان شود در آن سه روز بیشتر می باید از همه چیز پرریز بکند از دیدن آب و آتش و خورشید و ماه و ستاره و مرد اشو درش نگاه نکند و در کنجی نشیند تا سه روز بگذرد

(۲) چه اندر دین گوید که دادار اورمزد زراتشت را گفت ای زراتشت زنانرا اندرز و نصیحت کن تا آن سه روز که

(1) Thus all: better (2) E adds (3) E adds (4) E adds (5) E adds (6) E adds (7) E adds (8) E adds (9) E adds (10) E adds (11) E adds (12) E adds (13) E adds

دل خوشیها دهند تا آن رنج که بوقت جان کندن و آن
 هر روز که در گیتی بود^(۱) و رنج شمار کردن بچینود پول و
 این جهان از دل او ببرد و امیدهای تن پسین او را میگویند تا
 آن روان بران سبب خوشدل میباشد^(۲) و کفر گیتی خرید
 یشتن چندان سال که او را زندگانی باشد بهر سال هم چندان کفر
 باشد که اول کرده باشد زیادت میشود و شب چهارم که کفر
 گناه منجند هم بر حساب گیرند و از گناه بگایند

(۱۰) و گیتی خرید یشتن این نیز نفع و سود است که چون
 ازین جهان بیرون شوند و بسر چینود پول رسند اگر چه بسیار
 گناها کرده باشد مینوگایان مانند دیوانی شود بزرگی چندانکه
 گیتی و در میان چینود پول بایستد روان آنکس را بدوزخ و دست
 از آجرمن دیوان نگدارد و ز پیش آید^(۳) شفاعت کند و ایفیت
 جوابش خواهد تا جهان جایگاه بسر چینود پول او را بدان گناهی
 که کرده باشد باده فراه بدهند و بدوزخ نبرند^(۴) و پس مینو
 گایان خواجه^(۵) نوکاروند^(۴) در پیش آن روان ایستند و او را دلیلر و
 رهنمای باشند تا بهشت با وی بروند و او را دلیلر و رهنمای
 باشند و در راه نگذارند که هیچ رنجی بوی رسد و تا رستاخیز
 و تن پسین ملازمت آن روان میکنند و نگاه میدارند

۴۳

(۱) و زنده روان چنان جهت باشد و بدین در چنان
 فرموده است که چهار پیرد مر شبانروز پیوسته افستا^(۱)
 میخوانند و دو می آسایند و آتش می افروزند چنانکه درین
 مر شبانروز چندانکه یک یثا او ویریو بر خوانند افستا^(۲)

خوره better خوانند (3) Thus M, E; K. تعالی (2) E adds (1) E بشود (4) Thus all: better فوزود (5) E اوستا

خویشش نوزود نتواند کردن غرض آنست گیتی خرید بضی
 باید یشتن

(۳) چر در دین چنان گوید که آنروز که گیتی خرید
 آنکس^(۱) یزند سر بار روان آنکس مینوگایان بر گیرد و بهشت
 و گروثمان برک و او را نیکوی و رامش نماید جایگاه مقام او در
 گروثمان پدیدار کند و مزده و امید میدهندش که این جایگاه
 آن تست باز گیتی آورن

(۴) معنی گیتی خرید آنست که در گیتی آن گیتی خرید
 باشد (۵) و اگر نوزود نکرده باشد یا گیتی خرید فرموده باشد
 و اگر چه بسیار کرفها کرده باشد چون بهشت رسد جایگاه خویش
 نداند و عاجز و متحیر بود (۶) و مانند کسی که درین گیتی
 در شهری غریب شود اگر چه شهری خویش^(۲) باشد چون شهر
 نر او باشد و جایی نداند که کجا مقام کند ورا ناخوشی بود
 (۷) پس میباید که مردم درین جهان طلب کنند تا
 چون ازین جهان بشوند جایی خویش دانند و غریب نباشند
 و راست باز جای خویشش شوند

(۸) و در دین گوید که چون آنکس که نوزود کرده باشد
 یا گیتی خرید یشته باشد ازین جهان بشود بسر چینود پول
 روانهای و درگان از روزگار زراتشت اسفتمان تا این روزگار
 هم از پیش باز آیند و آنرا بخویشش پذیرند و او را بکفر
 خویش هم بهره کنند و زوان او رامش^(۳) نمایند و جملر بهمرای
 با او بروند تا او را بجایگاه خویش رسانند و خرمیها کنند و او^(۴)

را (4) E adds (3) E رامشها (2) E خوش (1) E omits آنکس

(۱) اینست^(۱) خواستن از چه باید خواستن چه باید پذیرفتن^(۲) چون درد سر باشد از برهرا^(۳) ایزد پذیرفتن که چون سر نیک شود با فلان غریب نیکو بکنم^(۴) اگر موی دراز شود از فروهر اشوان پذیرفتن که آفریدگان بگویم^(۵) و اگر بینی نیک شود چندی^(۶) خایر از بهر ماه بیزم^(۷) اگر^(۸) چشم نیک شود چندین خورشید نیایش بفرمایم^(۹) و اگر دهان نیک شود از تشر پذیرفتن که چندین یخ در آب افکنم^(۱۰) اگر گوش نیک شود از سروش اشو پذیرفتن که چندین چیز بکنم و بقلان دستور دهم^(۱۱) و اگر گردن نیک شود چندین گوسفند بر خشنومس رام یزم^(۱۲) اگر دست نیک شود از آب اردیسور پذیرفتن که فلان جای آبادان کنم^(۱۳) و چون پشت نیک شود دستی جامه بقلان کس دهم^(۱۴) اگر زانو نیک شود از بهمن امشاسفند پذیرفتن که فلان کس آشتی کنم^(۱۵) اگر تب نیک شود کاهنباری بسازم در فلان ماه^(۱۶) اگر سینر نیک شود از یاق پذیرفتن که چندین گوسفند بختشومس روم ایزد^(۱۷) دواسرو^(۱۸) بر یزم^(۱۹) اگر دل نیک شود دستی گوسفند بنام مهر ایزد بیزم^(۲۰) اگر زهره نیک شود یزشن از بهر مینوان یزدان بفرمایم^(۲۱) و اگر اشکم نیک شود چیزی بآتش^(۲۲) بفرستم^(۲۳) و درد سبزه نیک شود^(۲۴) چیزی در آب افکنم^(۲۵) و ایفیت خواهد و^(۲۶) روشنایی چشم چشمی زرین بکنم و با در گشسپ فرستم^(۲۷) افزایش غله چون نیک بشود

(1) Thus all: better ایفیت (2) E omits (3) E adds (4) E omits (5) E adds (6) Thus all: perhaps for (7) E adds (8) M, E omit (9) Thus all: better خواستن for (10) Thus all: better خواستن خواهد و

بر نگدارند که آتش نسوزد^(۱) چه هرگاه که زنده روان چنین یزند و فرمایند آن روان ایمن باشد از همه رنجی و دشواری بیسایند مانند کسی را بود که از و چیزی می ترسد و پس او را ایمن باشد و از همه اندیشه و ترس فارغ شود و بهمران خویش زندگانی کند^(۲) هم چنین هر سال هم چندین کرفر در اول کرده بسر آن می شود^(۳) و جامه بر درون نهند بدان گیتی زر بافت و صیم بافت باز جایگاه دهند تا در پوشند و بدان جامه او در میان دیگر روانها نیکو تر و پاکیزه تر باشد مانند کسی که این جایگه دستی جامه پاکیزه پوشیده دارد و در میان مردم بزرگوار تر باشد و مردم او را شکوه و حشمت بیشتر^(۴)

(۵) و زنده روان بیشتر آن نیز سود است که در آن وقت^(۶) که^(۷) از گیتی بشود کسی نباشد که روان ایزد^(۸) سروش اشو غیروزگر روان او نگاه دارد^(۹) و بهی^(۱۰) باید کوشیدن که زنده روان چنین بیزند و زنده روان پیوسته خوانند^(۱۱) و دران هر روز که آن یزشن کنند هر روز هفتاد هزار تنافور کرفر باشد^(۱۲) و اگر نه چنین یزند زنده روان گسسته خوانند هر روز صد تنافور کرفر بود^(۱۳) پس هفتاد هزار تنافور تا صد^(۱۴) نگاه کن تا چند فرق باشد^(۱۵) جهد باید کردن تا آنچه در دیگر خرجها می کنند^(۱۶) چه یزشن^(۱۷) بفریاد رسد که چیزی دیگر

(1) Thus all: better add دوزد (2) End of M folio 174 a, l. 13—K folio 50 a, l. 13—E p. 69 l. 10 Vide Chapter 69, note. See also note (3) below. (3) Beginning of M folio 179 a, l. 7—K folio 79 a, l. 7—E p. 96 l. 12. Vide Chapter 87 note. The confusion in the proper arrangement of the chapters seems to arise from the misplacement of folios of the original MS. from which the three MSS. here collated are descended. (4) Thus all: better (5) E adds (6) Thus all: better (7) Thus all: add (8) Thus all: add (9) Thus all: add (10) Thus all: add (11) Thus all: add (12) Thus all: add (13) Thus all: add (14) Thus all: add (15) Thus all: add (16) Thus all: add (17) Thus all: add (18) Thus all: add (19) Thus all: add (20) Thus all: add (21) Thus all: add (22) Thus all: add (23) Thus all: add (24) Thus all: add (25) Thus all: add (26) Thus all: add (27) Thus all: add

کردن و راستی گفتن هیچ کوزه نیکی نیست و راستی از جصلت^(۱) چیز بهتر است

(۲) اشتهای استی اشتهای پیداشاید و مشتاق اشمن . . . کر او کند کار کفر کر نیک است راست گفتن نیک است آنکس کر راست گوی باشد چر راست گفتن و راستی کردن از همز کار بهتر است و بدانید کر این در فصل راست گفتن است

(۳) و یثا ایز ویریو در فصل رادی و سخاوت کردن
(۴) چر بر دین وه مازدیسندان راستی است و پس رادی و راستی این دو هیچ ازین بهتر^(۲) نیست کر^(۳) مایر باید کر دانند
(۵) دیگر آنکر پنهان و آشکاره دران باید کوشیدن کر بکفر کرن مشغول باشند^(۶) و هر کاری کر کنند بفرمان بهمن امشاسفند کننده

(۷) چر در یشت میگوید کر تا چا خشترا مزدا دامش ایزرو . . . ایدون هیچ^(۴) خدای اورمزد اندر دامان اورمزد
(۸) و یعنی گروهمانش^(۵) بدیم و یعنی کر چون شما نیایش و نیایش^(۶) من^(۷) کنید بجز اینکر شما را آفریدم و همز چیز بشما ارزانی داشتیم بپاداش آن بهشت شما دیم اندر گروهمان جایگاه کنم

(۹) تیم نی ویز^(۸) مد منگها چخشنوشو . . . یعنی آن اوی اما اناعرا و همز چر کام و چر ستایش وه^(۱۰) چر خشنودی ما خشنودی بهمن امشاسفند است و هرگاه کر ستایش او کنید ستایش من کرده باشید^(۱۱) هرگاه کر بکام او کار کنید ستایش من کرده باشند

(1) Thus E; M, K رحمت (2) M omits بهتر (3) E adds این (4) E هیچ (5) E ما for (6) Thus M, K: better نیایش; E omits نیایش اورا (7) E omits ویز (8) E omits ویز

از خرداد امشاسفند پذیرفتم کر چندین درخت ازین غلر بر آفرینگان فرستم^(۲۰) زایش فرزندان از امرداد امشاسفند پذیرفتم کر چندی درخت باز نشانم^(۲۱) و چون فرزند زیرک دل روشن باشد داش^(۱) آنر گشسب بفرستم^(۲۲) چون این درد ساکن شود یک مرغ بر درون باخشنومون اردیبهشت امشاسفند بیزم^(۲۳) و چون نزدیک پادشاه گفته روا باشد و چون این دشمن نیست شود^(۲) هر سال میزدی بر پران روز بکنم^(۳۴) نام برداری زن^(۳) نیک را چیزی بدیم^(۲۵) چون نیکی خواستن بر آنها^(۴) شدن و از اناچد بانو ایفیت خواستن^(۲۶) و شیرینی بر دل چه کس گوسفندی بنام مهر ایزد یشتن^(۲۷) و افزایش چهاربایان روز گوش میزدی ساختن^(۲۸) از آستانها بوختن از ماه خدا پذیرفتن کر چندین خایر بیزم^(۲۹) تندروستی بوم یزد یشتن^(۳۰) و تیزی زبان یزشن از بهر سروش اشو فرمودن^(۳۱) افزون خواستار آفرینگان خواستار گفتن^(۳۲) و ایفیت خواستاری از دهمان کردن^(۳۳) غم بردن از اردیسور یشتن فرمودن^(۳۴) هر حاجتی کر باشد بجز ازین امشاسفندی هر چر خواهند پذیرفتن^(۳۵) هیچ بهتر از یزشن یزدان و امشاسفندان و درون و میزد و آفرینگان نباشد^(۳۶) چر هرگاه کر یزشن از جهت کاری بفرمایند امشاسفندان زودتر بیاری آنکس توانند شدن^(۳۷) چر این کردن امشاسفندان همانچنان ملاحی است کر بران یشتن^(۳) آن کنند و رنجها ازان مرد باز دارند و بیاری مردم رسند

۱۴۵

(۱) زند اشمن ویز و هشتم استی اشایر اناده پشم هست اناده اشایر وه . . . از هر نیکی کر مردم کنند بر از راستی

(1) Thus M, E; K داش (2) M, K omit شود (3) Thus K; E زلی (4) Thus all; for آنها (5) Thus all: better پشمی.

شفاعت خواه^(۱) آن باشد و بسر چند پول^(۲) از مهر آفتها و بلاها نگاه دارد تا بجایگاه خویش رسند

۱۴۷

(۱) بدین اندر گوید^(۳) و ندیدان یستن سبب گناه و جارش چگونه باشد بدانند که مردمان تا درین گیتی باشند بی گناه نتوانند بودن و دل و منش پاک نتوانند داشتن (۲) پس باید که هر وقتی و ندیدانی فرمایند یستن تا آن گناهی که از دست و زبان بیامده باشد و یا در امشاسفندی جستر باشد یا در آب و آتش و زمین و بهتان و دروغ و هر چه ازین معنی باشد آن کفر تلافی گناه باشد

(۳) بدین در گوید که هرگاه و ندیدانی از جهت وناه و جارش بفرمایند جمله گناهها که جستر باشد از روان آنکس ببرد و چنان پاک کند که بادی عظیم که بر دشتی بر آید و از خاک^(۴) گرد پاک کند و بجز ازان شصت هزار تنافور کفر باشد

۱۴۸

(۱) و آنچه پرسیدند از بهر یزسن که چه چیزست و چرا یزسن کردن آنست که همگانگر ما آواز خوش از جایی بشنویم و بدان آواز خرمی در دل ما می رسد و نشاط بیشتر باشد و زور و قوت بیشتر بود همگانان امشاسفندان چون آواز اوستا شنوند ایشانرا نشاط و طرب بیشتر شود^(۵) و بیاری مردم این عالم بهتر توانند رسیدن^(۶) (۲) و آنکس که اوستا^(۷) خواند و یزسن فرماید از مهر آفتها و بلاها نگاه دارند و نگذارند استانه

(۱) E adds for کفنده (۲) E پول (۳) M, K omit the first three words. (۴) E adds و اوستا (۵) E رسید (۶) E بود (۷) E

(۱۴) بینی اوشینی جویرید سپنکجا اسپنکجا یعنی^(۱) این جمله آنکه^(۲) نشاید^(۳) کردن که درین دشاخواری^(۴) تر^(۵) میبینید^(۶) آسان تر فرو گذارید و بر اندک مایر قناعت کنید

۱۴۶

(۱) و آنچه پرسیدند در معنی اردویسور و و ندیدان یستن از گناهها که در امشاسفندان جستر باشد ایشان^(۸) و سبب آن چرا یزسن می باید کردن و چه سود یزسن کردن و جامر شب چهارم^(۷) بر درون نهادن و آفرینگان و گاهنبار کردن^(۹) و آفرینگان و درنگان گفتن و روانها یستن و فروشین و روان پدران و مادران و خویشان نگاه داشتن و آتش داشتن و خور^(۱۰) نیایش و ماه نیایش اورمزد یشت^(۱۰) و سروش یشت خواندن و نان بواج خوردن و کشتی داشتن و مردانرا زن و زنانرا شوهر کردن و دختر^(۱۱) خواهر جهد کردن بشوهر دادن و گناه و بهتان بر کسی نر نهادن و دروغ نگفتن و از پس زن مردمان نرفتن و زنانرا فرمان شوهر و مالار بردن فرزند فرمان برادر و پدر و مادر بردن سود خویش از زیان مردمان نطلبیدن چه گناه است

(۲) و بدانند که اندر دین بر مازدیسنان که گفتار دادار اورمزد است بر یشت فروهر زواتشسه اسفندمان نخست اردویسور یستن فرمود و این یزسن بروز شاید کردن بسبب نشاید (۳) و از بهر آن می باید یستن که گناهی که در آب جستر باشد از وی در گذارد و بجز آن بانویر اردویسور امشاسفند

(۴) بشاید (۵) Thus all: better ازگاه (۶) Thus K; M, E ازگاه (۷) Thus all: better دشاخواری (۸) E منید (۹) E, K گیتیان (۱۰) E omits و جامر شب بودرون نهادن (۱۱) Thus K; M, E omits و اورمزد یشت (۱۲) E adds و

می بایند^(۱) که هم در ساعت چهارم یزشن سروش اشو فیروزگر یزشن مشغول شود تا سروش^(۲) فیروزگر در ساعت بفریاد آن روان رسد او را نگاه دارد از چمر آفتها

(۱۴) و جامه بر درون نهادن شب چهارم سبب آنست که این روان چون از تن بشود برپند باشد و چون بنزدیک روانها رند مانند کسی باشد که درین گیتی کسی برپند بود مردمان دیگر شرم دارد و خویشتن بر تصامی^(۳) دارد و خجکل و شرمسار باشد (۵) پس چون شب چهارم جامه یستر باشد هم چنین آن بدان گیتی مانده آن جامه مینو کاپان دروی پوشاند (۶) و اگر ابریشمن باشد و اگر کرباس اگر نو اگر کهنر مانند آن دروی پوشاند^(۴) که بر درون نهاده باشد^(۵) (۷) و اگر یکدست و اگر دو دست و اگر بیزارن اگر دستاری باشد بهمان پیران و دستار در پوشاند (۸) و فرق آنکه بر درون نهند آنکه بران گیتی عوض باز دهند آن^(۶) کهنر نشود و هرگز نه بدرد و هرگز نپوسد (۹) و آنکه اینجا پوشند کهنر شود (۱۰) بروزگار پیشین دستی جامه ساخت پاکیزه بر درون نهادندی و گفتندی آنچه درین جهان میداریم^(۷) کهنر میشوند پایندگی ندارد و آنکه آنجا میداریم پاینده است پس بهتر که همیشه باشد از آن ناپایدار

۵۰

(۱) آنچه آفرینگان^(۳) کهنبار پرسیدند بدانند که ایند تعالی این عالم بمدت یکسال تمام کرد بر شش وقت گاه (۲) و پس بر مردم واجبست که چون بران وقت گاه رسند کهنبار میزد

بدنامی (۱) E omits باید (۲) E adds اشو (۳) Thus all, perhaps for ایند تعالی (۴) E omits the last five words (۵) E adds پوشانیده باشد (۶) M, K add فر و (۷) Thus E, M, K add آرد (۸) M, K add و.

سنگی بدان شاخص رسد (۳) و او را چنان نگاه دارند که بیک تن بسیار مردم نگاه دارند تا پیچ رنگی بدو نرسد

(۱۴) و این یزشن کردن یک نیمه صابش او مرز امشاسفندست و یک نیمه آفرین بر خویش و خان و مان^(۱) خویش (۵) و آن چمر بهدینان و بستر کشتیان گیتی میکنند و آب و آتش و زمین و رستنها و گوسفند و چمر چیزها آفرین میکنند تا کل عالم بر ایشان روانتر بود (۶) و اگر شرح یزشن^(۲) و سود بنویسم قصر دراز شود (۷) پس بدین سبب می بایند که مردم یزشن فرمایند تا بدین گیتی میدان آب و آتش و زمین و دیگر چیزها و آن روان از دست آهرمن دیوان نگاه دارند و شفاعت خواهد آن باشند

(۸) و زراتشت اسفندتمان انوشروان باد گفته است که من شفاعت خواهد^(۳) شما نباشم که شفاعت خواهد شما کردار نیک است و یزشن یزدان و امشاسفندان که کرده باشید فرمودن (۹) روان بدین دو چیز از نوزخ دور شاید کرد^(۴) و بر بهشت نزدیک کردن (۱۰) و بهر یزشن که بفرمایند یزشن سی جزار فرور اشوان بیاری^(۵) آن روان رسند و شفاعت خواهد و نگاه دار روان شما باشند

۴۹

(۱) سروش یشتن و جامه بر درون^(۶) نهادن چمر سود است و سود دارد (۲) و بدانند که همگچون کسی میزاید^(۷) منجم نشستر باشد تا در ساعت که او بزاید طالع او بر گیرد و نیک و بد بنویسد^(۸) (۳) و همگچنین چون روان از تن بشود^(۹)

(۱) E omits جان (۲) E adds (۳) Thus E, M, K omit شاید کرد (۴) E adds (۵) Thus K, M, E omit (۶) M, K add یشتن (۷) E adds باید که (۸) Thus K, M, E add (۹) E adds رفقه باشد

(۱۵) پنجم گاهنبار در دیماه باشد روز مهتر تا روز برچرام^(۱)
 (۱۶) درین وقت داناوار اورمزد حیوان داد گااو و گوسفند (۱۷) چون
 مردم درین پنج روز گاهنبار کنند چندان کرفر باشد که کسی
 هزار گااو و هزار اسپ باشواد از جهت روان خویش بارزانیان
 و ضعیفان داده باشد

(۱۸) و ششم گاهنبار در آخر اسفندارمده ماه باشد از روز^(۲)
 اهنودگاه تا روز وهشتویشت (۱۹) درین وقت داناوار اورمزد مردم
 داد (۲۰) چون مردمان درین پنج^(۳) گاهنبار کنند چندان کرفر
 مرد باشد که جملہ عالم بگل و پرچر در ویست باشواد از
 جهت روان خویش بداده باشند

(۲۱) و اگر این شش وقت گاهنبار نکنند و اگر درغویش^(۴)
 بود بچایگی که گاهنبار کنند نشود گناهها عظیم باشد تا آن
 حد که بستر کشیان^(۵) با وی نشاید که گیرد و خورد^(۶) کنند
 و در خانہ وی شوند یا او را در خانہ آورند و یاری وی دهند
 و گواهی وی پذیرند (۲۳) مانند این تفسیر گاهنبارست

۵۱

(۱) و آنچمر در روزگار و دردگان^(۷) آفرینگان پرسیدند بدانند
 که درین عالم که بمی توانیم بودن و از آفتها و بلاها ایمن می
 باشیم هم سبب است که روان و دردگان و فرودر اشوان بیاری
 ما میسند و ما را نگاه میدارند (۲) پس هرگاه که ما روان ایشان
 بیشتر یزیم و درون میزد و آفرینگان کنیم ایشانرا قوت بیشتر
 بود و زودتر بیاری ما توانند رسیدن و رنجها از ما بهتر باز

(1) E adds بهرام (2) E for اورا (3) E adds روز (4) E adds (5) M, K add سخت عظیم باشد (6) E adds گناهها سخت عظیم باشد (7) M, K add و

سازند و درویشان را طعام دهند و ستایش کنند و آفرینگان گویند
 و این تعالی را سیاسداری کنند

(۳) اول گاهنبار در اردیبهشت ماه بود پنج روز خور روز تا
 دیبهر روز (۴) بدین وقت^(۱) این تعالی آسمان داد (۵) پس چون
 مردمان درین پنج روز گاهنبار کنند چندان کرفر مرد باشد
 که هزار میش با بچر از جهت روان خویش بر اشودان
 با ارزانیان داده بید و درویشان و مستحقان

(۶) و دوم گاهنبار در تشر ماه باشد پنج روز خور روز تا
 دیبهر روز (۷) برین روز^(۲) داناوار اورمزد آب داد و آفرید
 (۸) پس چون مردمان درین پنج روز گاهنبار کنند چندان
 کرفر باشد که کس هزار گااو با گوساله بدرویشان و مستحقان و
 ارزانیان و ضعیفان دهد

(۹) و سوم گاهنبار در شهریور ماه باشد پنج روز اشکان^(۳)
 تا انیران روز (۱۰) بدین وقت داناوار اورمزد زمین داد (۱۱) چون
 مردمان درین پنج^(۴) گاهنبار کنند چندان کرفر باشد که کسی
 هزار اسپ با کره از جهت روان خویش بارزانیان و مستحقان
 داده باشد

(۱۲) و چهارم گاهنبار در مهر ماه باشد اشکان روز تا انیران
 روز (۱۳) درین وقت داناوار اورمزد اورور^(۵) داد از هر گونه (۱۴)
 چون درین پنج^(۶) گاهنبار کنند و سازند چندان کرفر باشد
 که هزار شتر با گوازه باشواد از جهت روان خویش بدان باشد
 بارزانیان و درغویشان

(1) E adds این (2) E omits روز (3) E adds روز (4) Thus E; M, K
 اورور

بودی ما بلافا و رنچ از تن^(۱) روان ایشان بهتر باز توانستی داشتن (۱۲) و همچنان گریان باز شوند و نفرین کنند و گویند که همچنانکه ما را بیک نداشتند او را بهیچ یاد مدارد و در میان مردمان حقیر و خوار و سبک ماند

۵۲

(۱) و آنچیز پرسیده بود^(۲) که فروردیان^(۳) چرا می باید کردن و آن ده روز چیست و چرا گرمی تر از دیگر روزهاست بدانند که در دین چنان پیدا است که چون فروردیان^(۴) می آید روانهای جمله برین گیتی می^(۵) آیند همه باز جای خویش شوند (۲) و در آن پنج^(۶) که گاهنبار کنند آهرمن گنجستر سترد شود و روان دروندان از دوزخ رها شوند و هم باز جایها خویش شوند (۳) روان اشوان نشاط و خرمی کنند مانند غربی که با خانر خویش شود و خرم باشد (۴) و روان دروندان متعیر و در مانده با بیم در خانر باشند مانند کسی که از زندان پادشاه بیرون آید و هر ساعت ترسند که او را باز جایگاه برند و هیچ خوشی و شادی نباشد و در مانده و عاجز بود^(۷)

(۵) پس مردم که آن ده روز بوی خوش در آتش می نهند و روانان می ستایند و میزد و آفرینگان کنند و وستا می خوانند تا آن روانها راحت و خرمی و شاد می باشند و آفرین میکنند (۶) و در آن ده روز می باید که جز بکار و کرفه کردن بر چیزی دیگر مشغول نشوند تا بخشند روان باز جایگاه شوند و آفرین کنند (۷) هرگاه که چنین کنند آن سال کارهای

(۱) E adds و (۲) E بودند (۳) E فروردگان (۴) E فروردیان (۵) E شود و (۶) E adds روز (۷) E شود
for تا

توانند داشتن (۳) چه در دین گوید که هرگاه که درونی از جهت خویشاوندی بفرمایند آن روان میصد^(۱) فروهر اشوان بدان خانر آیند و آنکس را و زن و فرزند او نگاه دارند

(۴) و همچنان در دین گوید که روان پدر و مادر و نزدیکان و خویشاوندان نیکو نگاه میباید داشتن (۵) و تا سال بمردن هر ماه آفرینگان بگفتن (۶) بعد ازان اگر توانگی نبود درون یشتن هر سال بدان روز^(۲) آفرینگان گفتن (۷) چه هر سال روان بدان روز که بگذشته باشد باز خانر آید (۸) چون درون و میزد و آفرینگان کنند با نشاط و خرمی از آنجا بشوند و آفرین کنند که هرگز زین خانر گوسفندان و گله و اسب کم میان^(۳) افزون باد و خواستر بسیاری و رامش و طرب کم میان و همیشه تن درستی و کامکاری و سازگاری درین خانر افزون باد و آهرمن گنجستر هیچ وزند بدین خانر میتوان باد کردن و گفتن و شنیدن

(۹) و هرگاه که آفرینگان نگویند و روان^(۴) نیزند آن روانها بیایند و بدان خانر باشند و اومید میدارند تا مگر آفرینگان خواهند گفتن و تا نماز شام آنجای بیاشند (۱۰) و چون آفرینگان نگویند و درون نیزند چند تیر پرتاب^(۵) ازان خانر بر بالا شوند^(۶) و بگویند بدادار اورمزد و بگریند^(۷) و نالند و گویند ای دادار وه افزونی نمی دانند که در گیتی نخواهند ماندن و چون ما او نیز ازان گیتی بیرون میباید آمدن و او را نیز حاجت بود بروان یشتن درون آفرینگان گفتن (۱۱) نه آنکه ما را بدان آفرینگان ایشان حاجتی است و لیکن چون روان ما بیشتر

(۱) E adds کم میان (۲) Thus K; M, E omit روزگار (۳) E adds گزیزند (۴) E adds گزیزند (۵) E adds پرتابی (۶) Thus E; M, K ایشان (۷) E adds

(۳) مردم بر^(۱) اورمزد بنالید و گفت ما بگیتی نشویم که سر هزاره زراتشت اسفندتمان ما دین بر نتوانیم داشت (۴) و اگر دین داریم بسیار رنجها بما رسد و خواری و زور بما کنند (۵) کشتی شاید داشتن و اگر داریم مردم ریش و خنده^(۲) و افسوس دارند (۶) و یشت و یزشن و میزد گاهنبار نتوانیم کردن (۷) و پیوسته از دست مردمان آن روزگار در رنج و دشواری باشیم (۸) و پاکیزگی و پادیاپی بجای نتوانیم آوردن (۹) و آن دشتان و نسا و ریمنی بر نتوانیم پهریختن (۱۰) و مردم باشد که ازین دین بیرون شود و بس افسوس و ریش و خنده^(۳) بر مردمان دیندار و دین^(۴) میکنند و کار کفر نتوانیم کردن

(۱۱) و پس چون روان فروهر اشوان این بگفت و خاموش شدند اردیبهشت امشامفند بر پای ایستاد و گفت ای ایزد توان کردار من بدان گیتی نشوم (۱۲) چه سر هزار زراتشت اسفندتمان سرا خوار دارند و کار بفرمایند و بجای بگذارند تا بصیرم و چیزهای پلین بر من نهند تا آنرا بسوزم (۱۳) و زن دشتان بر سر من نشیند و بر سر من موی بشانر کنند و موی در من افتد (۱۴) و مرا ناچار باید سوختن و خیو در من افگند و آب بر من یزند و همزم تر بر من سوزند و باد بدین در من^(۲) دمند و چیزهای باشد نسا و ریمنی در^(۵) من نهند تا بسوزم و غذا و خورش من آن باشد (۱۵) ای دادار اورمزد من بگیتی نشوم (۱۶) چرا مرا آن سخت تر بود که گویند آتش جادست^(۷) و نیک و بد نداند (۱۷) و هر چه خواهند میکنند ندانند که

ریش for ریشخند (۳) E ریش و خنده for ریشخند (۲) E پیش (۱) E بر (۶) E من (۵) E دین for دو (4) Thus E, K; M و خنده (۷) Thus all: better جادست.

ایشان کشاده تر باشد روزی فراخ تربود و استانهای سنگی^(۱) دران سال کم باشد از جهت خشنودی ایشان

۵۳

(۱) آنچه از جهت فروشین یشتن پرسیدند بدانند که فروشین خاصیتی دارد یا روانهء چمر بمی آیند (۲) و چون روزگار و درندگان بود می باید که فروشین یشتن^(۲) (۳) چه راحت تمام می یابند مانند کسی که برنای است و نعمتی دویست^(۵) دارد و آنرا می بیند او را ازان خوشی تمام باشد (۴) می باید که هر چه بدست توانند آوردن از چمر جنس بر فروشین نهند و گوشت و خایر و ماهی و شیرینها و میوها و تریها (۵) چه^(۴) آن روان در گیتی چیزی دیده باشد که در آرزوی آن بود و چون ازان چیزها بردرون نهند ایشان ازان آرزوی کم شوند و خرم بباشند

(۶) و در دین گوید فروشین^(۵) که بفرمایند یشتن^(۶) تنافور کفر بود (۷) هر تنافوری هزار دویست درم سنگ باشد چنانکه دویست چهل من کفر^(۷) بود (۸) و ده فروشین چندانکه کفر بود^(۸) یشتی

۵۴

(۱) آنچه در آتش داشتن پرسیدند بدانند که چون دادار اورمزد این گیتی فرستاد^(۹) سر چیز گفتند ما بگیتی نشویم (۲) یکی مردم و آتش و یکی^(۱۰) گوسفند

(4) E دوست better: دست (3) Thus M, E; K یزنده (2) E سنگین (1) E در فروشین (7) E adds ششده و چهل (6) E adds ای (5) E چون (8) E دیگر (10) E فرستادن (9) E بود after که better add: بود (8) E است

از این تبارک و تعالی این سخن بشنیدند خرسند شدند و رنج
این روزگار بخویشتن پذیرفتند و برنج نداشتند و گیتی طلب
کردند و از خوشی و آسانی گیتی طمع ببردند و تن در دادند
(۳۴) و اردیبهشت امشاسفند را گفت پادشاهی در بهشت بتو
دارم که کسی بدان^(۱) ترا نیکو ندارد و پریمز نکنند (۳۵) اردیبهشت
امشاسفند بدین گفتار خرسند شد و تن در گیتی داد تا کار همه
کس را^(۲) دارد (۳۷) و چون بدان گیتی رسد آنکس که آتش نیکو
نداشتند باشد اگر چه کزها بسیار کرده باشد او را در بهشت نگذارند
(۳۸) و گوشورون امشاسفند که موکل بر حیوان و چهار پایان
است دادار اورمزد او را دل خوشی داد^(۳) و گفت ترا بگیتی باید
شدن (۳۹) و چون هرگاه که گوسفند و چهار پای کشند ایشانرا بدان
گرفتار بکنم (۴۰) آن گناه در^(۴) گردن آنست که گوشت خورد
و گناه کند (۴۱) پس گوشورون امشاسفند بدین خرسند شد و تن
در گیتی داد (۴۲) پس آتش را بدین صیغ که نوشتم نیکو
باید داشتن تا بدان جهان اردیبهشت امشاسفند خصمی نکند و
روان او^(۵) از^(۶) بهشت باز ندارد

۵۵

(۱) آنچه در نیایش کردن پرسیدند بدانند که مردمان که
شان پانزده ساله^(۷) شوند^(۸) و کودکان ایشان هشت ساله تمام بود
فریضه است نیایش کردن و نشاید که بهیچ گونه نیایش^(۹)
گذشته باشد (۲) و اگر بسیار کوشند که تلافی آن باز کند ممکن
نیاشد که بسر جینود پول باده فراه بکنند و بر پیچ گونه گناه

(1) Thus all; better-add جهان (2) Thus all, for روا (3) E کرده (4) Thus
E; M کرد for در (5) E را for او (6) E بدو for از (7) Thus E; M omits
در. (8) E omits شوند (9) E adds در.

فریضه بر من موکل است که او را از آن رنجها که بر من میرسد
(۱۸) آن پریمزها نه از بهر منست که از بهر فریضه است که
بر من موکل است (۱۹) ای دادار بر مرا در گیتی مگذارید^(۱) تا
من در آسمان در میگردم همچنانکه خورشید و ماه روشنی
میدهم (۲۰) این بگفت و خاموش شد

(۲۱) پس گوشورون^(۲) امشاسفند که موکلست بر چهار پایان بر
پای ایستاده گفت^(۳) دادار اورمزد من بگیتی نشوم چه سر هزاره
زراتشت اسفندمان مرا بسیار کشند و بسیار خورند (۲۲) و گاو ورزا
و اسب کارزاری و بزه و بزکالر جوان بسیار کشند (۲۳) و چون
گوشت^(۴) بخورند بران قوت گناه بیشتر کنند (۲۴) این مایه
بگفت و خاموش شد

(۲۵) پس دادار اورمزد گفت که ایشان هر سه راست می
گویند و بران روزگار این همه رنج بر ایشان رسد بلکه بیشتر
(۲۶) ولیکن اگر من این هر سه بگیتی ندیم جهان نتواند بودن
(۲۷) پس مردم را دل خوش کرد و گفت تو بگیتی شو (۲۸) چه
بدان روزگار ترا سخت تر آفرینم و صبور تر (۲۹) هر مزد و کفر
که بدان روزگار بگیتی در کنند یکی بر ده بر حساب گیرند (۳۰) و
یشتی که بدان روزگار^(۵) بکنند چندان کفر بود که بدیگر روزگار
دوازده همانست^(۶) بفرمایند یشتن (۳۱) و شمارا مردان پشم نام
بکنم (۳۲) و معنی مردان پشم آنست که در گیتی بودند از
روز^(۷) زراتشت اسفندمان تا این روزگار ایشان بهتر باشند و بر
بهشت جایگاه ایشان بلند تر و خوشتر باشد (۳۳) و روانها چون

(1) E مگذار (2) گوشواران (3) E adds ای (4) K breaks off at this
point, a folio being lost. (5) E adds بگیتی (6) E همانست (7) E روزگار.

که بر خواننده باشند هیچ وزندی^(۱) بدان کس نرسد و ایزد عزوجل
 او را از مهر بدی جهان نگاه دارد که چنانکه یک مرد بر
 هزار مرد نگاه دارند (۳) و این سخنها در زند و تفسیر
 اورمزد یشت پیداست (۴) و چون بدچی یا بشهري برسند البته
 باید که اورمزد یشتی بر خوانند تا دران جایگاه رنجی و بیماری
 و زیانی بدو نرسد و بکاری که رفته باشد زودتر باز بیاید و
 بمقصود حاصل شود

۵۸

(۱) آنکه در سروش یشت پرسیدند بدانند که ایزد تعالی
 شب بسروش اشو فیروزگر رنج برتلی^(۲) دارد بروی سپرده است
 (۲) همچنانکه روز دادار اورمزد نگاه میدارد سروش اشو فیروزگر
 شب نگاه دارد (۳) پس فریضه است سروش یشت بر خواندن
 تا آن شب از مهر آفتها ایمن باشد و خرفستر و مار و
 گزدم بروی گزندی نتواند کردن (۴) بهر جانر که شب سروش
 یشت بخوانند و باک بدان خانر دمند^(۵) شب دران خانر
 از دران و بدان و دیوان چیزی بد نتوانند کردن (۵) سروش
 تا آن روز آن خانر نگاه میدارد

۵۹

(۱) و آنکه در معنی نان بواج خوردن پرسیدند بدانند که
 بدین در کفر بزرگوار و ارجمند تر گفته است (۲) می باید
 که مردم پیش ازان نان^(۴) خوابنده خوردن اول میاس ایزد
 عزوجل بگویند شکر آن نعمتهای بگذارند و در نان خوردن حدیث
 بکنند (۳) چون نان بخورند دیگر بار میاس ایزد تعالی بگویند
 که (۴) E adds آن (3) E adds برتلی (2) E گزندی (1) E

از بن بنشود (۳) تا آن حد که اگر نیایش بامداد در گذشته
 باشد و نماز پیشین دو کند پذیرفته نباشد (۴) و بدان که
 بامداد در گذشته باشد باده فراه بدهند و بدانکه نماز پیشین دو
 کرد مزد و رامش بدهند (۵) و هرکس که بامداد نیایش بکند و
 پس بیرون شود^(۱) کارپایش روان تر بود و بر چشم پادشاهان
 گرامی تر و عزیز بود (۶) و بدان گیتی بهر یک نیایش شصت
 درم سنگ کفر در روان افزایش یعنی هر یک نیایش که بوقت
 خویشت بکرده باشند مهر ایزد و خورشید^(۲) بدان جهان شفاعت
 خواه باشند و از رنجها نگاه دارند

۵۶

(۱) و آنکه از جهت ماه نیایش پرسیدند بدانند که دادار
 اورمزد هر نیکی^(۵) بمردمان گیتی دهد بماده و رجاوند بسپارد
 و ماه آن نیکوینا بمردمان بخشد (۲) پس می باید که هر
 کسی چون ماه نو شود ماه نیایش بکند تا آن نیکوینا زودتر
 و بیشتر بروی رسد و دران ماه روزیش فراختر بود (۳) و بر
 مردمان واجبست هر نو ماه نیایش کردن و ایفیت خواستن
 (۴) چه هیچ امشافندی بیاری زودتر نرسد که ماه و رجاوند
 و هر حاجتی و ایفیتی^(۴) از وی خواهند زودتر برسند

۵۷

(۱) آنکه در اورمزد یشت خواندن پرسیدند بدانند که هر
 روز فریضه است که اورمزد یشت بر خوانند (۲) چه آن روز

و ایفیتی (4) E omits که (3) E adds ایزد (2) E رود (1) E

خفتن بر خوانند و بگویند افابخش^(۱) پشیمان و پست هم از^(۲) هر وناه کم^(۳) جست و ام گفت و ام کرد و ام منید و باخسید بهر نفسی که بر آورد و فرو برد پژه درم سنگ کفر باشد بجز از آن که در کفر^(۴) هست کشور زمین نصیبش^(۵) باشد

(۴) و اندر دین گوید که هر کس که کشتی دارد و از پس کار خویش شود هر گامی که فراز نهد پژه درم سنگ کفر باشد و بر^(۶) بوم^(۷) زمین بیفزاید (۵) و هر که کشتی ندارد باول گام که بنهد پژه درم سنگ گناه باشد و بر دوم هم چندین و بچهارم گام هزار دویست درم سنگ گناه باشد و اگر چند فرسنگ برود بیش ازین گناه باشد (۶) چون بنشینید و دیگر باره بروند هم چندان دیگر گناهش باشد و بر و بوم و زمین بگانه

(۱) آنچهر بر سیده اند که مردان زن کردن چند کفر است بدانند که حد^(۸) و اندازه آن پدیدار نیست و ما تمامی آن بر^(۹) نتوانیم^(۱۰) گفت (۲) چه^(۱۱) اگر از آن زن فرزندی در وجود آید هر کار و کفر که فرزند کنند هم چنان باشد که^(۱۲) پدر بدست خویش کرده باشد (۳) و چون از آن فرزند فرزندی بزاید هم چنان می شود تا بر تخم آن بچهان بماند (۴) و هر کفر که ایشان بکنند آن کس را چنان باشد که بدست خویش کرده باشد (۵) و بدین جهان روز رستاخیز اگر پدری باشد که دوزخی بود و از نشان دوزخیان دارد نقطه سیاه بود

در کفر^(۴) E omits کم for ام K-و که E (3) اج E (2) لواخشی (1) به برنم K (9) چله E (8) و (7) E adds (6) چهبره E (5) E omits (12) چون E (11) آن به نتوانیم for از برونه نتوانیم E (10) باشد که

(۴) آنکس که درون نداند یشتن باید که واج آورند با گیرد (۵) و اگر این نیز نداند انا ان یزیددی^(۱) بر خوانند و سر اشم و هو بگویند^(۲) نان باخورند و دهن پاک بکنند چهار اشم و هو^(۳) و د و یثا هو و یریو و یک اشم و هو بر خوانند (۶) چه^(۴) هرگاه که چنین کنند باول اشم و هو که بر خوانند اورمزن امشاسفندان شناسیده و بیشتر (۷) و دوم اشم و هو خردان و امردان امشاسفند شناسیده باشد (۸) و سیوم^(۹) چهارم اشم و هو هم یزدان مینوان و یزدان گتیان و هرچه در عالم است ستایش کرده باشد (۹) بدانند که چون بچهار اشم و هو چندین کفر شاید کردن چرا باید که بدین قدر بر خوانند^(۱۰) و تقصیر کنند

(۱) آنچهر در معنی کشتی داشتن پرسیدند بدانند که کشتی بند دین است و کر^(۷) فرمان برداری و بندگی ایزد تعالی است (۲) و بدین در چنان پیداست که این اندک مایه کار و کفر که ما می کنیم هرگاه که دل بر دین داریم و هیچ شکی در دل نیاریم و دانیم هرگاه که دل بر دین داریم که این دین از گفتار ایزد تعالی است و کشتی که بر میان داریم هر کفر که در هر جهان بهدینان میکنند و آنچهر درین روزگار بکنند در کنگ دژ و ایران و بیج و کشمیر کنند جمله ما را اندران نصب است^(۸) و هم چنان است که بدست خویش کرده باشیم^(۳) و هرگاه که مردم بشب بکشتی باخسیدند و یک اشم و هو^(۹) در وقت

(1) E omits ایقاد یزیددی (2) Thus E; M omits (3) Here K begins at the commencement of folio. 52a (4) E omits چه (5) Thus E; M omits و سیوم For سیوم و سیوم K adds on the margin اشو و سیوم (6) شناسیده و یشتم (7) خوانند (8) E omits که (9) E omits (10) E omits (9) نصب است

سر بشوید آن پدر تنافوری که هزار دویست درم سنگ گناه باشد و بسر چینون پول^(۱) اول شمار این کنند (۴) و اگر مادر رضا ندید این گناه باشد (۵) و اگر برادر رضا ندید این گناه باشد (۶) و اگر دودۀ سالار رضا ندید این گناه دودۀ سالار باشد (۷) اگر دختر خون شوهر نخواستند و نکند این گناه دختر باشد بسر چینون پول پادۀ فرآه این فرمایند (۸) و اگر هم چنان بهیچ حال شوی نکند^(۹) و شوهر سزاوار باشد و خواستاری کند و سر در نیارد چون هشتاد ساله شود و بصیرت اگر صد هزار کار و کفر کرده باشد ممکن نیست که روان او بر بهشت رسد یا^(۱۰) از دوزخ رهایی نیابد^(۱۱) تا رستخیز تن پسین در دوزخ بماند

۶۲

(۱) و آنچرا پرمیخته بودند که کفر آنکر دختر یا خواهر^(۲) جهان^(۳) بکنند بشوهر دهند چون باشد بدانند که بدین در گوید^(۴) که^(۵) هر چه^(۶) که کس با شوی دانه یا بکس دهند کفر مردی ساخت بزرگ گویند خاصه که بویان و ارزانیان دهند وصلت کردن و دختر و خواهر بشوهر دادن الا بارزانیان و بویان و اگر نه خون بکسی دهد

(۲) بدین در گوید که اگر چه مردی بود که او را بسیار گناهها جسته بود و چون این کفر بکند جملۀ گناه از وی بشود (۳) و اگر از آن^(۱۰) دختر یا خواهر^(۱۱) فرزندی در وجود آید و آن دو پیوند در جهان برون^(۱۲) هر کار و کفر کند او نیز هم نصیب باشد

(1) E (2) Thus E, K; M omits (3) E (4) Thus all: better (5) Thus M, K; E (6) Thus M, K; E (7) Thus E, M, K (8) E (9) E (10) Thus E, M, K (11) Thus E, M, K (12) K

که بر پیشانی^(۱) دارد آن فرزند شفاعت کنند و ایزد عزوجل شفاعت ایشان بپذیرد آن نقطه سیاه برادر

۶۳

(۱) اندر دین گوید که هر کس از جهان بشود او را فرزند نبود روان آنکس بسر چینون پول میشود و چنان پندارند که میان پول^(۲) فرو شده است (۳) بدین در بریده پول^(۳) خوانند و امشاسفند^(۴) حساب آن روان نکنند (۳) آن روان آنجا بماند عاجز و متکبر و پشیمان (۴) نه باز پس تواند آمدن و نه بر پول گذر یابد و بحکای خویش نتواند رسیدن تا رستخیز و تن پسین (۵) اگر آن باشد که او را خویشاوندی بشفقت باشد و روان دوست از جهت وی استری بگمارد یا خویشتن استر باشد هم چون فرزند او بود پس پول دیگر بار پیوند و آن روان را شمار بکنند و راهش بدهند تا بحکایگاه خویش بود (۶) و این متر باید که دستوران و موبدان بگمارند تا آن روان رستگار باشد و اگر نه رستگاری نیابد و آنچرا خویشتن گوید که من استری اوایم^(۱) پذیرفته نباشد

۶۴

(۱) و آنچرا پرسیدند که زنان را شوهر کردن چه کفر است بدانند که بدین در چنان پیداست که دختر چون نه ساله شود می باید که نامزد شوی کنند (۲) چون دوازده ساله باشد با شوهر دهند (۳) و چون دشتان شود شوهر سزاوار بخویشتن^(۵) آید و بشوهر ندهند و اگر پدر ندید هر بار که دشتان شود و دختر

(1) Thus E, K; M (2) Thus E, K; M (3) Thus E, K; M (4) Thus E, K; M (5) Thus all: better

(۱) و آن که با زن کس ناسامانی کند بهیچ گونه آن گناه^(۱) از بن بر نشود الا بدین گیتی شوهر وی آگاه کند و تن بروی سپارد تا اگر آموزش دهد (۲) اگر نه کینر خویش از وی بخواهد و اوی بدان جهان رستگار شود (۳) و اگر نه روان^(۲) بسر چینود پول باز دارند تا شوهر آن زن بروی رسد و دان خویش از وی بخواهد و بهر یکبار که با آن زن گرد آمده باشد^(۳) هزار دویست درم سنگ گرفت از روان اوی باز گیرند و در روان شوهر آن افزایند (۴) و بهر یکبار که آن زن تن بدیگری مرد داده باشد بر هزار و دویست درم سنگ باده فراه بروان وی بکنند

(۱) و آنچمر در معنی دروغ گفتن از گناه^(۴) پرسیدند بدانند که بدین در گوید که هر چه گناهها که در جهان رود دروغ گفتن است و هر گناهی که مردمان کنند تا اعتصاب بران کنند که چون از ما پرسید تا^(۲) دروغ بگوئیم خود^(۳) نکنند

(۲) هم چنان در دین گوید که دروغ زن مانند آهرمن است از وی تا آهرمن بهیچ فرقی نیست (۳) و هرگاه که کسی چندان دروغ بگوید که هر یک از کتاب یشت آفرین و نفرین وی مستجاب نباشد و امشاسفندان بر نشنوند^(۲) (۴) و بدان جهان از جمله بانفراها که^(۳) او را بود یکی آن باشد

(۱) E omits (2) E adds (3) E adds (4) E adds (5) E omits (6) E omits the last sixteen words, (7) E adds (8) E adds (9) Thus E, K; M omits

(۱) آنچمر در معنی بهتان نهادن پرسیدند بدانند که این گناهی است که بدین در ساختن^(۱) ازین گناه بهیچ گناه نگوید البته بهیچ از وی بنشود و بهیچ گرفتار گناه از بن آنکس نبرد (۲) و چون ازین جهان بیرون شود روان آنکس بسر چینود پول^(۲) باز دارند و حساب و شمار او نکنند و امشاسفندان بیاری آن روان نرسند تا آنکه که روان آنکس^(۳) بدان جایگاه رسد (۳) چون آنکس بسر چینود پول^(۲) رسد دست در^(۴) وی زند و خصمی او کند از^(۴) دانار اورمزد باده فراه او خواهد (۴) پس امشاسفندان اول داد وی بدهند و بدان بهتان که نهاده باشد گرفتار از روان او باز گیرند و بروان این دهند که بروی بهتان نهاده باشد^(۵) و بدان باقی که مانده باشد شمار او بکنند (۵) اگر گرفتار نداشت از گنج همیشه سود او را عوض باز دهند او را بدان بهتان که نهاده باشد با فراه^(۷) عقوبت بدهند (۶) پس دیوان آن روانرا اندر دوزخ برند و این گناه^(۸) در دین گناه همیمال خوانند

(۱) اندر دین گوید که اگر کسی همادین بفرماید یشتی بدان صعب تا آن گناه از وی بشود ممکن نیست^(۹) الا که بدین گیتی دل خصم را خوش کند و از وی آموزش خواهد و از آن دو گذرد (۲) و اگر نه بچینود پول این عقوبت که نوشتیم بروی رسد

(1) E omits (2) E adds (3) E adds (4) E adds (5) E omits (6) E omits the last sixteen words, (7) E adds (8) E adds (9) Thus E, K; M omits

جهان بیرون شوند اورا بدین گیتی هیچ کاری^(۱) کشانه نشود و پیوسته بکار خویشی در مانده باشند و بهیچ مرگ نرسند (۸) بدان جهان مهر ایزد اورا بدست خویش^(۲) پاده فراه او کنند و بر هیچ گونه مرگش بر نتواند بوختن و هر آستانه^(۳) که بدو^(۴) رسند آنرا هیچ چاره و درمان نشاید کردن (۹) بیشتر آن باشد که پدر و مادر از وی نه خشنود باشند (۱۰) چه داناوار اورمزد میگوید که حق من با حق پدر و مادر نهاده است نخست رضا و خشنودی ایشان باید جستن پس آن اگر ایشان خشنود باشند من خشنود باشم (۱۱) اگر امشاسفندان ازان روان خشنود باشند^(۴) و آزادی کنند و پدر و مادر از وی گیلر کنند^(۵) و خشنود نباشند^(۶) روان آنکس بدوزخ رسد

۷۰

(۱) آنچهر پرسیده بودند که سود خویشی از زبان مردم طلب کردن^(۲) چه گناه است بدانند که سر دین با اشم و جو است و تفسیر آن راستی کردن است (۲) و اگر برآستی کردن و گفتن است و هیچ کار در جهان بهتر از راستی کردن نیست (۳) و اگر برآستی کردن کسی بر زندان کنند بهتر ازان باشد که کسی بدروغ گفتن از زندان بیرون کنند (۳) و سود از آنجای طلب باید کردن که خود بپسندد اورمزد در آن رضا باشد (۵) و هر چه ازین گونه طلب کنند آن را برکت افزونی باشد و افزایش تمام (۶) و آنچهر بحرام اندوزند یا بحیله و طاری بدست آورند آن را پایندگی^(۷) نباشد و بروی بنماند و بزودی از دست بشود و ازان برخوراری نباشد

(۱) E omits کاری (۲) E omits بدست خویشی (۳) M, K add. رفح (۴) M, K add. نباشند (۵) Thus E; M, K omit نباشند E و باشند (۶) M نباشم (۷) E omits پپایندگی (۸) Thus E; M, K add. گوی کردن (۹) Thus E; M, K add.

که زبان او مسمارها آهینش درش کنند و دیگر باره در^(۱) میکشند تا اورا ازان رنجها عظیم باشد

۶۹

(۱) و آنچهر پرسیدند که زنی که فرمان شوهر نبرد و فرزند که فرمان پدر و مادر نبرد چند گناه باشد بدانند که بر زنان واجبست که بامداد زود چون روی بشویند مانند مردان که نیایش کنند و از پیش اورمزد دست بکش کنند و سجده^(۲) و نماز برند ایشانرا نیز دست بکش کردن^(۳) و نه بار سجده و نماز بشوی خویشتن بردن و گفتن ترا چه می باید تا من آن کنم که تو فرمایی و آنچهر شوهر فرماید بدان طریق برفتن^(۴) و البتبر اصلا پای از فرمان شوهر بیرون نهاندن (۲) و خشنودی ایزد تعالی^(۵) چون^(۶) خشنودی^(۷) شوهر نگاه داشتن است از زنان بسبب آن ایزد تعالی نیایش بر گرفته است تا ایشان نیایش شوهر کنند (۳) و هر زن را که شوهر ازو خشنود نباشد البتبر روان او از باده فراه دوزخ بر نبرد^(۸) بر بهشت نرسد (۳) و فرزند را هم چنین طاعت پدر و مادر داشتن و فرمان برداری ایشان بودن (۵) چه بدین در گوید که هر فرزندی فرمان پدر و مادر نبرد و ایشان از فرزند خشنود نباشند تنگ روزی باشند و آستانهای عظیم بیشتر بود و ساختن^(۹) که ازان بدشاخواری رسد (۶) و بی خلاف هر چه فرزند با مادر و پدر کنند فرزند او هم چنان با او بکند (۷) و اگر مادر و پدر ازان فرزند خشنود نباشد و ازین

۹ بار برفتن K adds (۴) کنند E (۳) سجده E omits (۲) در E omits (۱) M, K add جستن—End of M folio 185 b, l. 7—K. folio 53 b, l. 7—E p. 128 l. 11. Vide, Chapter 87 note (۶) Beginning of M folio 174 a, l. 13—K folio 50 a, l. 13—E p. 69 l. 10 Vide Chapter 43, note (۷) All add سخت نو E (۹) E adds و (۸) E adds زنان

آنگاه که اگر وی را فرزندی باشد و بجای و بنام او برشوم بکند و پست بکند پس آن گند از روان او کم شود و بعد از آن امشامفندان شمار او بکنند بجایگاه خویش رسانند بر هر کس برشوم کردن واجبست

۱۴۲

(۱) و آنچه جهد^(۱) طاقت دارد بکار کفر کردن مشغول باشد و نیز^(۲) که او را گناهها جسته باشد او را بدان گیتی چگونه بود بدانند که در دین گوید که هر که بدین روزگار بر دین بر مازدیسنان ایستاده باشد و دین باز دست بر نگذارد از هر کس که پیش وی بوده است بهتر باشد (۲) و دادار اورمزد میگوید که چون ازین گیتی پتیاره اومند برین گیتی آید روان وی بدست آبرمن و دیوان نسپارم اگر چه گناهها جسته باشد بسر چینود پول پاده فراه آن بفرمایم و روان وی از دوزخ بوزم (۳) ممکن نباشد که هر که دل بر دین وه مازدیسنان دارد وی بدوزخ نرصد (۴) که آن روانها که پیش ازین از^(۵) گیتی برشته است شفاعت خواه آن روان باشد و از کرده که ایشان باشد آن روان نصیب دهد که روانها گذشتگان می دانند که ما در چه رنج و بلا و دشواری باشیم و اندر گیتی پیوسته بر ما^(۶) بخشایش میکنند و از اورمزد ایفیت و حاجت می خواهند که ایشان با این همه رنج و دشواری صبور گردان^(۷) تا آبرمن گنجسته ایشانرا از راه بر نبرد^(۸) و در دل ایشان بدیها نر افکنند^(۹) و نیست ایشان بد نکند تا از دین بر مازدیسنان بر نگردند و همه

(۱) E omits (۲) E adds (۳) E omits (۴) E omits (۵) E omits (۶) E omits (۷) Thus K; M, E; (۸) E omits (۹) E omits

۱۴۱

(۱) بدین در گوید که درمی از جایگاه حلال بدست آورند آن را برکت افزونی بود بیشتر که صد درم بحرام بدست آورند (۲) و هر چه بدزدی از کسی بدان جهان دو چندان از وی باز ستانند و بدان جهان قماشر نباشد (۳) کفر کر او کرده^(۴) از وی باز گیرند و بدان کس دهند او را پاده فراه بدهند (۴) و آنچه بظلم و ستم از مردمان بستانند بدان جهان یکی چهار عوض باز ستانند و چهار چندان کفر باز ستانند برون مظلوم دهند (۵) و اگر او را کفر نبود از گنج همیشه سود^(۶) اورمزد عوض آن باز دهند و او را عقوبت و پاد فراه بدهند

۱۴۲

(۱) و آنچه از جهت برشوم کردن پرسیدند بدانند که در دین چنان گوید که کودک تا در شکم مادر بود او را خورش از شکم مادر بود (۲) بدین سبب باشد که زن آبستن باشد و دشتان نشود و آنچه دشتان باشد سبب آنست که دشتان وصله^(۳) باشد که کودک خورد و پس بیرون آید و بزرگ شود و بروی واجب باشد برشوم کردن تا ازان پلیدی پاک شود (۳) چه هم چنانکه تن از پلیدی آب پاک شود روان بدان نیرنگ پاک شاید کردن (۴) اگر برشوم نکرده باشد و ازین گیتی بیرون شود روان ایشان بوی ناخوش و گندی عظیم کند چنانکه درین جهان از مرداری آید که بتابستان یک ماهر باشد (۵) امشامفندان ازان گند نفورت باشند و بزودیک روان آن^(۶) نتوانند شدن و حساب او نتوانند کردن و بر نزدیک چینود پول نگذارند تا

(1) E adds (2) E omits (3) E omits (4) E omits (5) E omits (6) E omits

آن روان کنند^(۱) و گویند آنچه تو از ما در خواستی بجا بیاور
آوردیم و ترا بیاری اما^(۲) دران جهان زندگانی نتوانستی کردن و
تیمار ما نداشتی و پرهیز نکردی ما ترا بر بهشت نگذاریم (۶) و آن
از شرمساری جواب ایشان ندمد و از کرده خویش پشیمانی باشد
و پشیمانی هیچ سود ندارد

(۷) اکنون پرهیز یک یک بنمیشتم (۸) نخست چون سر
همه آفریده مردم است می باید که همه^(۳) کس را بر بردار
و خوبشاوند خویش دارند و بر بدی هرکس دژم و دل تنگ
باشند و با او یاری کنند و دل خوشی دهند تا ازان رنج و بلا رها
شود و بر نیکی همه کس خرم شوند و چنان پندارند کسی که
آن نیکی با او کرده اند و بروی رسیده است و آزار مردم بر
همیچ گونه طلب نکنند و ساختن بد از پس مردمان نگویند و همه
کس چنان نگرند- که بفرزند خویش و دست بر درغوشان و
مستحقان دارند و راستی کنند که اصل همه چیز راد است
(۹) فصل-مزد پا و کرفها که اندر دین بعظیم تر و بیشتر
مزد تر نهاده اند .: اندر دین گوید که هیچ کفر بهتر از^(۴)
خوید بودن نیست و لیکن مردمان بر پشت و نوزوی نا کردن
گرفتار تر آیند (۱۰) چه اگر پشت نکرده باشند یا گیتی خرید
نفرموده باشند^(۵) و لیکن گروتمانی نباشند

(۱۱) و اندر دین گوید که کفر نا کردن گناهی بزرگ است
و گناه نا کردن کفر بزرگ است (۱۲) بسیار کفر است که چون
نکنند دران گناه نباشد و بسیار کفر است که چون بکنند گناهیها

(1) Thus E; M, K omit کنند (2) Thus all: for ما (3) E بر (4) M omits
اگر بسیار مزد و کفر کند بهشتی باشند (5) Thus all: add (6) E از (7) E از (8) Thus all: add

وقت ایفیت خواهند^(۱) باشد که نباید که آهوس گجسته برایشان
مسلط شوند^(۲) و دل و نیت آن بگردانند (۵) و ایشان ندانند
که چون از دین بر مازدیسنان برگردند اما^(۳) بعد ازان بیاری
ایشان نتوانیم رسید و هرچند که ایشان دران گیتی پندارند و
می باید که ما را این جای خوش^(۴) باشند بدانند^(۵) که خوشی
و ناخوشی آن جهان پایدار نیست (۶) چه هرچه بگذرد
دانایان بگیری نشمرند و پیش چشم دانایان خوار بون^(۶) (۷) و
بسوی همیشگی غم باید خوردن و رستگاری مینوان از دادار
له ریزن طلب باید کردن چه پس پشیمانی سودی ندارد

(۱) آنچه پرسیدند که پرهیز این هفت امشاسفندان که
زندگانی ما از ایشان است چگونه باید کردن بدانند که هرچه ایزد
تعالی بیافرید مردم را بهتر آفرید و این همه چیزها- از بهر مردم
آفرید (۲) و اگر کسی بگیتی نیک بر خویشتن نگاه کند خویشتن
را نیک بشناسد ایزد تعالی بتواند شناخت و هرچه در هر دو جهان
و عالم آفریده است و در^(۷) خویشتن ماکضری ازان باز یابد

(۳) و اندر دین گوید که خویشتن شناس مردم ایزد شناس
و پس بر مردم واجبست که هرچه زیر دست وی باشند و از
بهر وی آفریده اند ایشان نیکو باید داشتن و کار فرمودن بر همه
مهربان بودن و شفقت برن برایشان واجب باشد چه برایشان
هریک امشاسفندی موکل است (۴) چون ایشانرا نر نیکو دارند
امشاسفندانرا بیازده باشند (۵) چون بدان گیتی شوند خصمی

(1) Thus all: better خواستار (2) E گردد (3) Thus all, for ما (4) E
از (5) Thus all, for نه اند (6) E شود (7) E از

که یزشن کرده باشد (۱۹) و اگر ببدان و گناه کاران و نامستحقان دهد گناهی عظیم باشد و هیچ کفر نمود

(۲۰) و دیگر کفر راستی کردن بود با همه کس خاصه با تن و روان خویش (۲۱) چه هر کس که با تن و روان خویش راستی کند با همه کس راستی کرده باشد و راستی با تن خویش کردن (۲) که بر خویشتن تقصیر نکنند و آنچه تن را باید ازس باز نگیرد و خواسته که گرد کند از نیکی و راستی کردن جمع کند بر صلاح کار خویش بکار برد (۲۲) و راستی روان آنست که گناه نکنند و هر چیزی که داند که بدان رنج برون خواهد رسیدن ازان حذر کنند

(۲۳) و دیگر کفر (۲) سیاستداری (۳) آن (۴) باشد که هر چه از (۵) بروی رسد از ایزد عزوجل سیاستداری کند و ازان کس شکر و آزادی بکند و منت دارد

(۲۴) و دیگر کفر خرسندی کردنست و خرسندی آن باشد که هر رنجی و دشواری که از آهمن گنجستر و بدان گناهکاران بر تن رسد خرسندی کند و هیچ گناه بر خدای تبارک تعالی ننهند و ایفیت و خواستاری از یزدان و امشامفندان کنند و خواهند تا ازان بلا و محنت رهایی یابد

(۲۵) و اندر دین گوید که هر چیزی که خدای تعالی بیافریده است بهتر از مردم و یا صلاح (۶) ازیشان نیست (۲۶) و دادار اورمزد مردم را از همه چیز سالار و مهتر کرده است و نگاه داشتن همه چیز فریضه بر مردم است (۲۷) و خود چهارده

سیاستداری است (1) Thus all: better add آن باشد (2) Thus all: add (3) E; M از (4) Thus E; M از (5) Thus E; M از (6) Thus all: better
صلاحت

که کرده باشند ازان ببرد (۱) و (۱۳) و (۲) آن کفر که نکنند بر چینهون پول عقوبت و پادفراه یابند یشت نوزود نکردن نابر نر یشتن و هر روز سه بار خورشید نیایش نکردن و ماه نیایش نکردن و کاپنبار نر یشتن و نر ساختن و اگر رستگاری ندارند که بتواند ساختن بدان ساختن نشدن و آفرینگان نگفتن و درون و میزد و آفرینگان نگفتن (۳) درون پدر و مادر و خویشاوندان نگفتن و کشتی نداشتن و بی واج چیزی خوردن و از پای ایستاده آب تاختن کردن و (۴) بی واج و استری و دوده سالاری که بروی رسد نکردن و آنچه کرده باشد بشکستن و بشگوفتن (۱۴) این همه آن کرها است که چون بکنند ثواب عظیم دران باشد و اگر نکنند گناهی بزرگ دران باشد چنانکه بهیچ کفر بر نشود و بسر چینهون پول پادفراه عقوبت ستانند و آن کفر که کنند مژدی عظیم باشد

(۱۵) و ساختن کردن بارزانیان و نیکان و هم دینان چه اندر دین گوید (۵) که سی و سه راه از چینهون پول بهیشت است (۱۶) هر کس که ساختن با نیکان و مستحقان و ارزانیان کنند و بسیار کرده باشد بدین سی و سه راه بر بهیشت توانند آمدن و شدن (۱۷) و هر کس (۶) که رانی و ساختن نکرده باشد بدیگر مژدی و ثوابی اشو باشد بیک راه توانند آمدن و شدن

(۱۸) و هر ساختنی که از جهت یزشن کردن کنند و کفر (۷) مزد باشد یکی کفر یزشن و دیگر ساختن با آن مردم

اندر دین گوید که کوفه نا کردن گناهی ازان ببرد (2) E adds (3) E بروند (1) E
(3) E نکردن (4) Thus all: better omit و (5) Here K breaks off, a folio being lost (6) E omits کسی (7) Thus all: better add

(۱) در پرہیز روشنی و روشنی را ب مردم ہیچ نیاز نیست و مردم را بروی نیازست (۲) نگاه داشتن و پرہیز او آنست کہ روشنی در چشم مردمان نیک دارند و روشنی اندر جهان نیازارند و نمازهای خدای تعالی کنند بیشتر بروشنیها کنند و از اورمزد امشاسفندان روشنانرا نگاه دارند و ستایند و حاجت ازیشان خواهند و رزشن و نیایش کنند چندانکہ طاقت دارند و بدین جہد تمام بایدہ کردن

(۱) در پرہیز زمین نگاه داشتن و پرہیز کردن زمین آنست کہ نسا و (۱) مردار و پلیدی در زمین پنهان نکنند (۲) چون ہرگاہ کہ نسا در زمین پنهان کنند اسفندارمذ امشاسفند چندان رنج دارند (۳) کہ در کسی را کہ ماری یا کرمی با زیر شمی کنند و نگذارند کہ بیرون آید و اورا می گزند (۳) چہر خدای تعالی این ہر یک بفرشتہ و امشاسفندان سپردہ است تا آن چیز را نگاه میدارند (۴) و ہرگاہ کہ ازین چیزها یکی را نیک نگاه ندارند آن فرشتہ از آن کس خشنود نباشد و بروز رستاخیز بسر چینود پول خصمی آن روان کند و نگذار کہ روان او بر بہشت رسد (۵) و نسا و مردار و پلید آنجا باید نہادن کہ مردم گذار نکنند و کشت و ورز و آبادانی نباشد چنانکہ بر کوی دور دست

(۶) اندر دین گوید کہ پنج خرمی و رامش و ستایش زمین را ہست (۷) یکی آنکہ مردم نیک کردار پرہیزگار بروی خانہ

(1) M adds نسا (2) E رسد (3) E گیرند

چیز است آسمان و زمین و روشنی و آب و چہار پای و کانہا و گوہریا و زرینہا و برنجینہا و مانند این و درخت و رستنیہا و باک (۲۸) و چون ایرد تعالی (۱) این نہ چیز بداد پس مردم بدان (۲) سبب آنکہ مردم ہی این نہ چیز نتوانند (۳) بودن و زندگانی کردن و پیغمبران خدای تعالی بدین سبب فرستاد کہ تا مردم بدانند کہ خدای تعالی این ہمز از بہر مردمان آفرید و دان (۲۹) بر مردم واجہست نگاه داشتن این چیزها (۳۰) می باید کہ مردم پیوستہ این چیزها نگاه دارند و نیازارند و ہر چہ ایشانرا بکار بایدہ تمام بکند و در نگہداشتن ایشان ہیچ تقصیر نکنند تا بیاری یکدیگر زندگانی کنند و تن بخواری و راحت باشد و روان بدان جهان (۴) بر بہشت جایگاہ خوش رسد (۳۱) و روشنایی و آسانی یک یک را بنوشتم تا چگونہ نگاه بایدہ داشتن و پرہیز کردن تا اورمزد امشاسفندان خشنودتر باشند بیاری و پشت و پناہ آنکس بہتر رسد

(۱) پرہیز آسمان بدانند کہ آسمان کسی نتواند گرفتن و پلیدی (۲) بروی نتواند کردن (۲) پرہیز کردن آنست کہ تخم و آب پشت خویش بزبان نیاورند و بنامزا مردم ندہند چون غلامبارگی و نزدیکی زن کسان و چہار پایان کردن و مانند این (۳) چہ ہرگاہ کہ منی خویش نہ نیک دارند مینو آسمان آنکس را بیازارد و بنزدیک ندارد اورمزد خصمی آن روان کند و نگذار کہ روان او بر بہشت رسد چہ این تخم و منی مردم بر مینوی آسمان بکنند یا بفرمایند

ایشان (4) M adds (3) E بتوان (2) Thus all: for بداد (1) E عزوجل

(5) E بلندی

گیرند بی پوش شوند (۵) و چون تن شویند اول پسر اندام نگاه باید کردن اگر جایگاهی پلید باشد نخست آب نبات بماید شستن و پس بآب (۶) و چون مردستان شویند آنجای که دستشو^(۱) فرو کنند جایگاهی دیگر آب باید ریختن تا آب پاک بدستشو نرسد و اندام از دستشو خشک باید کردن و پس آب کار فرمایند (۷) بامداد نخست دست بآب زر بپاید شستن و پس بآب پاک و چر چیزی پلیدی بر اندام باشد تا زنگ مانده بود^(۲) و پاک نشود بماید بریدن بر پر ریختن (۸) و اگر زنگ مانده باشد و آب بدو رسد آنکس که میکند سرگزران و دوزخی باشد (۹) و باید که بهر دو روز یا سه روز سر و تن بشویند چر اگر بتابستان سه روز بگذرد آب بسر نکند بعد از سه روز الا که بدستشو بشویند و اگر نه گناه باشد (۱۰) آبان روز نشاید که آب بر سر ریزند و آب بشب نباید خوردن و بیهوده و گزاف نریختن و آب بر دیوار نباید ریختن (۱۱) چر هر که چنین کند خردا امشاسفند^(۳) که آبان بانو اردیسور از آنکس خشنود نباشند و خردا امشاسفند خصمی وی کند و نگذارد که بر چنین پول بگذرد و راه ندهد

(۱) پرچیز آتش کردن — از نزدیک آب دور باید داشتن چر درجی^(۴) در آتش آویختن است و یکی در آب (۲) چون هر دو بهم رسند گزند و زیان کنند (۳) نشاید که آتش در آفتاب افتد و آتش بر آفتاب نشاید گذاشتن چر گناه باشد (۴) و دست بآتش نکنند و پلیدی و نسا از آتش دور باید داشتن و فحجم

(۱) E adds پسر (۲) E باشد (۳) Thus all, for (۴) E جرّه

سازند و آبادانی کنند (۸) و دیگر آنکه زن مستور و پارسا بر زمین فرزند زاید و پرورند (۹) و سیوم آنکه دار و درخت نشانند و آبادان دارند (۱۰) و چهارم آنکه سوراخ مار و گزدم و موش جمندگان^(۱) و خرفستران بیرون کنند (۱۱) پنجم آنکه مردم و حیوانات و دیگر آفریدها او رمزدی بر وی زایند و پرورند

(۱۲) و پنج رنج و نژمی زمین را هست (۱۳) یکی آنکه مردم بد خدای ناشناس قتال بر زمین آیند روند و بدی کنند (۱۴) و دوم آنکه پلیدی و مردار و نسا در زمین نهان کنند سر بگیرند (۱۵) و سد دیگر خرفستران و جمندگان^(۱) خانر^(۲) در زمین کنند (۱۶) و چهارم آنکه هر جایکه دیوان و درجان آمد و رفت کنند^(۳) (۱۷) و پنجم آنکه درخت و نبات که رسته باشد^(۴) ببرند^(۵) (۱۸) مینو زمین که اسفندارمک امشاسفند است پیوسته پرستش باید فرمودن و کردن تا خشنود باشند

(۱) در پرچیز آب — نگاه داشتن آب آنست که بر پلیدی و مردار و نسا و جایگاهی که پلید باشد نریزند (۲) و شب آب ریختن نشاید چر دیوان آبتن شوند و چون ناچار بپاید ریختن یک یثا اهو ویریو بگفتن^(۳) و چون شت خفتد باشند آب نباید خوردن و نباید ریختن و نباید آزدن چر گناه عظیم باشد (۴) و بامداد ناشتا نشاید که آب خوردن یا در دهن گیرند و نشاید که دهن بآب بشویند چر آب با^(۵) دهن

(1) E جهندگان (2) K begins at the commencement of folio 77a from this point (3) M, K omit the last twelve words. (4) All add و (5) Thus K; M, E omit ببرند (6) E omits با

از نزدیک آتش دور باید داشتن الا که ضرورتی بکار باید
(۱۶) چر هر گاه که چنین کنند اردیبهشت^(۱) ازان کس خشنود
باشد و بر چیدن پول آسان و خوار بگذرد (۱۷) و هر گاه که
نه چنین کنند اردیبهشت امشاسفند بر چیدن پول خصمی
او کند و پیچ حال نگذارد که بر بهشت رسد

(۱) در پرچیز دار و درخت و نگاه داشتن و پرچیز کردن
و دیگر رستنیها آنست که همیشه بر کشت و ورز دارند و
نگذارند که بخوشد (۲) و درختی که هنوز بر بر نیامده باشد
و نرسیده بود بر نباید بریدن و خود بریدن (۳) و دار و درخت
آنست که باران نیاید سه سال نشاید بریدن (۴) و چون باران
بسیار آید شش سال نشاید بریدن (۵) و همیشه دار و درخت از
نسا و پلیدی نگاه باید داشتن و نباید پهریختن که هر گاه که
چنین کند امرداد امشاسفند که نگهدار دار و درخت و
نماتست از آنکس خشنود باشد (۶) و اگر نه چنین کنند امرداد
امشاسفند بدان گیتی پیش او رمزد خصمی آنکس کند

(۱) پرچیز باد - باد را پیچ کس نتواند گرفتن و نتواند بدیدن
(۲) پرچیز آنست که چندانکه بتوانند کردن یزشن و ستایش
باد میکنند و درون و روزگار می یزند

(۱) پرچیز روینر و برنجینر مانند این که آنها ایوخشست
باشد باید که همیشه پاک و آرسوده دارند و روشن و نگذارند که

(۱) E adds امشاسفند.

و انگشت بآتش نباید نهادن و چیزم تر نباید سوختن و نیز
بآتش هیچ چیز نشاید برشتن^(۱) (۵) و دیگ که خوردنی دران
پزند دو بهره آب توانایی درش کنند و یک بهره تهی بگذارند تا
اگر دیک بخوشد بسر نشود (۶) و باید که همیشه چوبی
خشک در زیر آتش باشد بجای بماند (۷) و چون آتش بچینند
یکساعت همانجا بگذارند تا گرمی از بوم برون و پس بآتش گاه
بردن (۸) و چراغ بر سر چراغیان چنان باید نهادن تا آنچه از
چراغ بیفتد بر چراغ پایر می افتد و بر زمین نیفتد (۹) و در
خانه که مردم درش نباشند آتش رها نباید کردن که نشاید و^(۲)
گویند چندان مزد که سام نریمان بکرد درین گیتی ممکن نبود
که هیچ کس تواند کردن (۱۰) یک روز لختی بر میان آتش
زد و چون فرمان یافت اردیبهشت امشاسفند نگذاشت که
روان او بر بهشت شود و خصمی او کرد تا آنگاه که زراتشت
امشاسفان آمد و شفاعت کرد و گذاشت که روان او بر بهشت
رسد (۱۱) و پیچ گناه صعب تر ازان نیست که در آتش جهد
چر دادار او رمزد بر آتش اردیبهشت امشاسفند موکل کرده است
و آتش او نگاه میدارند^(۳) مطلق کرده است تا هر کس که بر
بهشت^(۴) تو از وی خشنود نباشی نگذارد که بر بهشت رسد
(۱۲) و پیچ چیز گندیده بر آتش نمی باید نهاد و بآتش نباید
سوختن و چیزم خشک باید سوختن (۱۳) و اگر چر باشد سر
بار نگر باید کردن تا پیچ موی و پلیدی در چیزم نباشد پس
بر آتش نهادن (۱۴) و هر که که دیک نهد و کار فرمایند بوی
بر آتش نهند و یثا اهو ویرو و اشم و جو بر خوانند^(۵) و آب

نگاه میدارند for نگهدار E (3) Thus all: better omit (2) داشتن E (1)
خوانند E (5) بر بهشت (4) Thus all: better omit.

(۷) و پرریمز گوسفند یکی آنست که پوست پلید نباشد و اگر بنسا باز افتد چنانکه در دین گوید بشویند پاک شود (۸) چر هرگاه که گوسفندان و مرغان و جملر چهار پایان نیکو نگاه دارند گوشورن امشاسفند که موکل است بر اینان از آنکس خشنود باشد و بر چینود پول راه^(۱) دهند تا روان آنکس بخواروی و آسانی بگذرد (۹) و هرگاه که ایشانرا نیکو ندارند و مراعات نکرده باشند گوشورن^(۲) امشاسفند از آنکس خشنود نباشد و خصمی کند آنکس

۱۱۴

(۱) در پرریمز و نیکو داشتن مردم^(۳) — نخست^(۴) چیزی^(۵) مردم را آن فرمود که این نر چیز نیکو نگاه دارند و پرریمز شان تمام بجای آورند چون بنوشتم

۱۵

(۱) مردم چون پانزده ساله شوند باید که کشتی دارند و چون نیایش کنند و خولهند کردن تن و جامر پاک دارند و پاکیزه چنانکه هیچ گندی از اندام نیاید و دل از گناجان که کرده باشند توبر و پست بکنند و در نیایش کردن شتاب و تعجیل نکنند (۲) چر در دین پیداست که نیایش هر چر ساکن تر خوانند کرفر بیشتر باشد (۳) و بامداد چون از بستر برخیزند اشم ورو بیاورد خوانند^(۴) و افاشش پشیمان و بر پتتم پرگناه مرا جسر ام گفت کرد ام منید (۴) و چون روی خولهند شستن اول اشم ورو بر خواندن و پس آب بدست کنند و تا روی

(1) M omits راه (2) E adds شود (3) This heading is not given in all the three MSS. (4) E adds و (5) E adds چیز (6) E خواندن (7) E adds خواندن

زنگ بر گیرد و چندان بکار باید داشتن که بتوان زدودن و پاک داشتن (۲) چر اگر زنگ بر گیرد گناه باشد الا که زرین بود چر زر زنگ نیاورد تا باشد شاید که کار فرمایند (۳) و هر که^(۱) ایوخشست بروینر^(۲) و برنجینر آنست که پلید باشد و اگر بنسا باز افتد چنانکه در دین گفته بشویند پاک باشد (۴) هرگاه که چنین کنند و چیزها نیکو دارند شهرور امشاسفند که نگهدار این چیزهاست از آن کس خشنود باشد بیشت رسند (۵) و چون نیکو ندارند بگذارند تا زنگ بر گیرد و زنگ بخورد شهرور امشاسفند از آن کس خشنود نباشد بدان جهان خصمی او کند

۱۱۳

(۱) پرریمز کردن گوسفندان و دیگر حیوان آنست که از سرما و گرما و دیگر آنها بر پرریمزند و^(۲) آب گیاه^(۳) سیر داشتن (۲) چر اندر دین گوید که نماز شام سروس اشو فیروزگر بیاورد بر پهر چهار پایان و حیوان و مرغان بشود و بنگرد تا سیر باشند آن کد خدا و کد بانوی آفرین کنند و اگر گرسنه باشند نقرین کنند و باز گردد (۳) هیچ کرفر بهتر از آن نیست که چهار پایان و مرغان که در خانه باشند سیر بود و خاصر^(۴) گوسفند^(۵) جوان^(۶) ماده و بنشاید کشتن الا پیر باشد مشرون که شیر ندرد (۴) چر اندر دین گوید که نباید پرریمز از چهار پایان کشتن خاصر بره و بزغالر و اسپ و گاو ورزا و خروس (۵) چر اگر ازین جملر یکی را بکشد گناه باشد (۶) و مرغ که در خانه دارند بوقت خویش آب و علف دادن

(1) E adds چرا (2) Thus all: better روینر (3) E adds از (4) M-K add و (5) E adds چون (6) E گوسفندان (7) E omits جوان

(۵) و فرزند تا هشت ساله نه شود نباید زن (۶) و گناهی که فرزند کند تا هشت سال تمام نبود گناه نباشد (۷) و بعد از آن تا پانزده ساله نبود از هر گناهی که بکند اگر چه بزرگتر گناه کند اندک مایه باشد (۸) و چون پانزده ساله بود (۹) هر گناه که بکند هم چندی بنویسند (۱۰) و بر پدر فریضه است که چون فرزند بزرگ شود از کفر و گناه آگاه کند (۱۱) و چون بالغ بزرگ شود کاری بوییش نباید آموختن که در اصلش بوده باشد الا جوانی و شرطگی (۱۲) و اگر بزرگ شوند و کدخدای و کدبانو شوند خرج پیدا کنند (۱۳) هر چه از خویش باز بردارند (۱۴) بر مستحقان و ارزانیان باید دادن (۱۵) و هر خانه که کدخدای (۱۶) باید که هفت چیز درش باشد تا درج دران خانه راه نتواند یافتن بریطی یا ربایی (۱۷) یا سگی یا مرغی یا گوسفندی یا سینه مرغی (۱۸) یا خروسی که در خانه نگهدارند و آتش

(۱۹) و این اندیشه باید کردن که این گیتی بر کس نتواند ماندن اگر صد (۲۰) سال درین جهان زندگانی کند آخر هم نباید گذاشتن (۲۱) و امید بجایگاه دیگر باید داشت و بجای دیگر (۲۲) می باید شدن که چندی که موی چشم باشد حساب خواهد بودن و شمار کند (۲۳) اگر چندین مایه کفر زیادت بود از گناه بر بهشت رسد (۲۴) اگر چه چندین گناه بیشتر بود از کفر بدوزخ شود (۲۵) جایگاه نیست که کفر اوام ندهند و با این گیتی نگذارند که (۲۶) کار و کفر کنند (۲۷) و داری نزدیک پادشاه نیست که آنجا باو میل نباشد و نکند (۲۸) چنان

(1) E add (2) Thus all; better برآورد or پردازند (3) Thus all; add باشد
(4) Thus K, M; E ربائی (5) E سیمرغ for مرغی (6) E چند (7) K omits دیگر
(8) Thus all; better add دیگر

شستن ساختن نباید گفتن و پس واج سرش گفتن و اینم ویریم گفتن یثا اهو ویربو کیصنامزدا بر خواندن (۵) چه دیوی هست که او را نشس دیو خوانند و بشب بصرمان دوارک تا بامداد چون افسانه (۱) بخوانند بر ندوارک (۲) و پس کشتی افزون

(۶) چه اندر دین پیداست که چون بامداد کشتی بر بندند هر کفر که در هفت کشور زمین کنند ایشانرا دران نصیب باشد (۷) و پنج گاه (۸) مردان چون کشتی در بندند و نیایش کنند و زنانرا کشتی در بندد و از پیش شوهر بایستند بیای و دست بکش کنند نمازهای شوهر بردن و گفتن ترا چه مرادست که من آن کنم که تو فرامایی و ترا چه مرادست که من آن کنم که مراد تو است (۹) و اگر شوهر ندارد پیش پدر یا برادر و یا آنکس که سالار ایشان باشد این سخن بگفتن نه بار سجده یا ایشان بردن و پس بدان کار که ایشان گویند مشغول شوند

(۱۰) چه دانا اورمزد اندر دین گوید که زنانرا سبب آن نیایش ازش بر گرفتهم تا نیایش شوهر خویش کنند (۱۱) چون هر گاه که شوهر از ایشان خشنود نباشند من که اورمزدم از ایشان خشنود نباشم

(۱) چون مرد را مراد باشد زن باید کردن (۲) چون فرزند آورند آن بهتر که بدایر بدهند نیکو (۳) که فرزند تا پنج ساله نشود از کفر و گناه آگاه نباید کردن الا اگر گناهی کند باید گفتن تا نکند (۴) و تا چهار ساله نشود نباید زن و نه سهم دادن و اگر ناگزیر بود بچوبکی باریک سیمش دهند

(1) E adds (2) M ندارد for ندارد (3) M K omit

اگرچه ارجمند و بس کرفر تر و بزرگتر کرفر باشد بروان آنکس فرود سبب آنکه از دستوران نر پرسیده باشد (۶) و اگرچه کرفر کمتر باشد و بدستوری موبدان و بدان کرده باشد آن یکی کرفر بده شود (۷) و هر کرفر که بدین گفته است چون دران کرفر جهد و تشخیص کنند اعتماد دران بندند که این می باید کردن و بران استوان باشند هر کرفر که در هفت کشور زمین کنند او را هم نصیب و هم بهره باشد

(۸) و در دین (۱) کرفر بران کند و خوانند و پسر کند چون زن (۲) پادشاه باشد پدر و مادر چنانکه بدست خویش کرده باشند (۹) و زن پادشاه آن باشد که شوهر یکی کرده باشد و نام زن کس نباشد (۱۰) و آن زنان (۵) دیگر (۴) چون چکر و ایوکنی (۵) آنگاه کرفر بر شوهر رسد که باز پس دهند یا پس ازان با شوهر بداده باشد کرفر نر (۶) شوهر را نباشد (۱۱) هرگاه که مردی را ببینند نیک از گناهها پهرینتر باشد همیشه دران باید گوشیدن که چیزی بخوردش (۷) دهند اگر هم آبی باشد که تا قوتی (۸) و کرفر که مردم کنند در ساعت بیفزاید و هر سال (۹) چندانکه اصل بود چندانی دیگر بسرش میشوند تا آنگاه که مردم زنده باشد گناه هم چنین باشد هر سال چندانی دیگر میوه میشوند تا آنگاه که پست بکنند پس بیفزاید

(۱۲) و چون کسی کرفر بکند یا چیزی بکسی دهد چون پشیمان شود آن (۱۰) کرفر هم ازین او بشود (۱۳) هر مردم که بیکتای

زمان (1) Thus all: add گوید که (2) M omits زن (3) Thus K; M, E (4) Thus all: better add کرفر کنند (5) E ایوکنی (6) Thus all: better omit (7) Thus K, E; M خودش (8) Thus all. The text seems to be corrupt: for read بهره باشد که تا قوتی (9) Thus این (10) E ساعت (11) E omits

بباید (۱) بدن که بسر چینه پول اش باید گفتن که آوخ کرفر چرا نکردم و این کار ورزند (۲) که چندین پناه فراه و عقوبت باید بدن چرا آنچنان باید کرد که گوید سپاس ایزد مکن (۳) از کسی کمتر نیستم (۴) و هر روز هر وقت و هر که (۴) نر چندین کنند این گیتی بی خلاف بجای باید گذاشتن و نام بد بجای بماند و دلی پر حسرت با خویشی ببرد و بدان جهان تا قیامت عقوبت و پناه فراه بروان او میکنند اندر دوزخ پشیمانی می خورد (۵) و هیچ سود ندارد

AV

(۱) و در کرفر و گناه چون از دین پیداست اندر دین گوید (۶) که هر آنکس چون بالغ بباشد باید که از مینوان ایزدی بر پناه خود گیرد از اورمزد تا انیران روز هر امشاسفندی که خواهد (۷) پشت و پناه خود گیرند و دانایی بدوست گیرند و دین آگاهی بدستور گیرند (۸) (۲) چه (۹) اگر آستانه یا بلایی بر پیش رسد حاجت و ایقیت ازان ایزد خواهد که (۱۰) بسیار و پناه خویش گرفته باشد تا او را دران محنت و آستانه فرج آورد (۱۱) و بهر نیک و بد که پیش (۱۲) با آن دوست دانا باز گوید و مشورت کند تا او (۱۳) عیب و هنر آن کار بگوید (۱۴) و هر کار و کرفر که بکند برضا و فرمان و دستوری آن دستور (۱۵) دین آگاه کنند تا ازان کرفر او را آگاه بکنند (۱۶) چه هر کرفر (۱۷) بدستوری دستوران نکنند

(1) Thus all: better نماید (2) Thus all: better ورزیدم (3) Thus all, for (4) E که (5) E میکند (6) K omits گوید (7) E adds به (8) End of M folio 179a, l. 7 — K folio 79a, l. 7 — E p. 96, l. 12 vide Chapter 43, note. (9) Beginning of M folio 165b, l. 7 — K folio 53b, l. 7 — E p. 123, l. 11 vide Chapter 69, note. (10) E omits که (11) Thus all: better add آید (12) E omits او (13) E omits دستوران (14) E adds که

(۱) چون چیزی که خوانند الا که از معتمدان^(۱) شناسیده^(۲) باشند و اگر تا ندانند که تفسیرش^(۳) چیست و چه معنی دارد نباید خواندن چون اگر خوانند گناه باشد (۲) و هرگاه که جادوی کنند یا آموزند چنان دروند و دوزخی بهاشند که یکتا که دین بر مازدیستان دارد (۳) بر اشویر و اشایر هرکس^(۴) که گرفت بکنند گوید بسبب آن کردم تا فلان گناه که فلان روز کردم از من ببرد (۴) چون گرفت بکند آن گناه^(۵) از وی بشود گرفت بماند (۵) و یزشن فرمودن بگویند بسبب فلان وناه میکنم آن گناه از وی بشود^(۶) گرفت بماند^(۷) (۶) هر گناه که در یزدان مینوان و یزدان گیتیان^(۸) چند پنت بکنند و تاوان و توجش بدهند آن گناه از بن بشود

(۱) چه اندر دین گوید که هرکس که او پنت کرده باشد اگرچه گناه بسیار کرده باشد و^(۲) کند هرگز بدوزخ نرسد مگر گناهی که در زن کسی جسته باشد چه آن گناه بهیچ گرفت از بن او بر نشود (۲) و چون بر چینیون پول رسد امشاسفندان او را بینند و گویند دزد و دروند آمد از دور باید بودن (۳) امشاسفندان بنزدیک او نیایند روان او بچینیون پول راه ندهند و شمار و حساب نکنند تا آنکه که شوهر زن رسد

(1) End of M folio 186a, l. 13—K folio 54a l. 13—E p. 131 l. 13 Vide Chapter 100, note (2) Thus all: better add شنیده. Beginning of M folio 186b, l. 19—K folio 54b, l. 19—E p. 135, l. 1 Vide کتابخانه note (3) E تفسیرش (4) Thus K; M, E گرفت (5) E omits آن گناه (6) E ببرد (7) M, K omit پنت (8) Thus all: better add باشد (9) E adds جسته (10) Thus all: better add پای

موزه چشم گرفت بیشتر از گناه باشد بهشت آمد هرگاه که گناه بیشتر بود بدوزخ رسد و چون گرفت و گناه ببرد و یکسان و راست باشد بهمیستگان شود که میان بهشت و دوزخ است

(۱) و چون آب تاختن خواهند کردن^(۱) پیش از سر گام که بهحاجگاه باشد یثا ابو ویریو بر خوانند و تا بر خاصتن بهیچ سخن نباید گفتن (۲) چون^(۲) ازان جایگر بیرون آیند سر اشم و هو و دو همتام و سر بخششتمای و چهار یثا ابو ویریو و اینیم ویریم یزمیدی اشم و هشتم تا سر و بعد ازان سخن گفتن (۳) چه هرگاه که چنین کنند تنافوری گرفت بون^(۳) که هزار دویست درم سنگ باشد و بنزدیک پادشاهان و بزرگان شود سخنهای^(۴) مقبول^(۵) بود و بر چشم هرکس گرامی باشد و حاجتشان روا بود (۴) و که بر پای ایستادن آب تاختن کنند تنافوری گناه باشد

(۱) چون پانزده ساله^(۵) مردم بی کشتی روند باول گام که فراز نهند سر استیر گناه باشد که شصت درم سنگ بود (۲) و بدو گام سر استیر گناه باشد و بسیموم^(۷) سر استیر و بهچهارم گام تنافوری گناه^(۸) و بهجز ازین چهار پایان^(۹) شیر بکشد (۳) و بیک^(۱۰) موزه رفتن هم چندین گناه باشد که در باب کشتی گفتیم

(1) E شدن (2) E چه (3) E باشد (4) E شان (5) E سخن (6) E قبول (7) E, K add شوند (8) E adds گام (9) E adds باشد (10) Thus all: better add پای

(۴) گویند تو چه فرمایی این دزد و دروند را (۵) و روان زن شوهر آن گویند آنچهر پاده فراه در خورد او راست (۱) عقوبت کنید و آنچهر کزفر منست بمن دهید (۶) پس آن مرگ را بداندکای آورند و بهر ناشایستی که با زن او مرگ کرده باشد یکبار (۷) روی گداخته بر سینۀ او ریزند و کزفر از روان او باز گیرند و بهر بار (۸) که بی سامانی کرده باشد هزار دو بیست در مسنگ کزفر که کرده باشند از روان وی برون شوهر زن دهند (۹) و تا این همه شوهر (۱۰) خشنون نگردد و گوید که چنان که این پاده فراه بخویشتهها گرفتن تا (۱۱) آن چه دروند که زن من بوده آنچهر در سزا (۱۲) خورد اوست بدهند چه تا او عقوبت خویشتن بر نستانند من ازینجا بر نشوم و خشنون نباشد (۱۳) چون روان آن زن در رسد امشاسفندان گویند ای چه زنهار (۱۴) مرکززان دروند چرا بدان گیتی با شوهر خویشتن زنهار خوردی و مهر درج کردی اکنون عقوبت خویشتن بیایی (۱۵) چون زن شوهر خویش را بیند بانگ بر دارد و گوید دل بر من خوش کن چه جاهلی کردم و این از یاک باز کردم (۱۶) و شوهر از پیش اورمزد بنالد و گوید هر چه این بدان جهان با من کرده است تو جزای وی بده (۱۷) و پس آن زن را بهر چار بار که تن بمردی دیگر داده باشد یک بار سر بر برند و دیگر بار زنده باز کنند تا آنگاه که شوهر دل خوش کند و بنزدیک داند اورمزد بگوید آخر چندین سال با من زندگانی کرده است نام بیش ازین نمی خواهد که او را عذاب نمایند و پاده فراه کنند (۱۸) پس شوهر را بهیشت فرستند و زن را در دوزخ آویزند (۱۹) اگر بگیتی شوهر زن حلال کرده باشد این عقوبت نباشد

(1) Thus all, for است (2) E یک پاره (3) E یکبار (4) Thus E, K; M (5) E و for (6) Thus E; M, K سزا (7) Thus all: better (8) E بی زنهار

(۱) آنکه که باخسپند و در خویشتن حساب کنند که امروز چند کزفر کردم چند گناه و چند کردار نیک اندوخته و چند کردار بد (۲) چنان باید که هر روز سی درم سنگ (۳) گناه بچنان (۴) که ده کزفر بود و سی گناه چه هر که که چنین باشند (۵) که گفتم بر این گیتی بخورد و نام نیکویی اندوزد و بدان جهان بهشتی باشند و تا در قیامت در بهشت و راحت و آسانی بود

(۱) اندر دین گوید که هر بار که روزگار پدر و مادر و فرزندان یا خویشاوندان باشد روان ایشان بیایند بر سرای بایستند و گوش میدارند که آفرینگان ایشان گویند (۲) و هرگاه که میزد و آفرینگان بینند آسانی راحت و شادی و خرمی بر ایشان می رسد (۳) و هرگاه که نکنند تا نماز شام گوش میدارند (۴) و چون نماز شام باشد و نکنند تا نیم شب امید میدارند (۵) و چون میزد و آفرینگان نکنند ایشان نوید بگیرند و گویند ای دادار (۶) و افزونی ایشان نمی دانند که از آن جهان بمی باید آمدن هم چون ما میزورایشت بدن و ایشان نیز بر درون و میزد و آفرینگان دیگر کسان حاجت باشد نه آنکه ما را بدیشان حاجتی هست لیکن چون میزد ما نکنند آفرینگان ما نگویند نیز بدان (۷) بلا که بدیشان خواهد رسیدن باز نتوانیم داشت (۸) این بگویند باز جایگاه خویش شدند

(۱) اگر کسی یکسال بگنهگار نرود چون ساختن باشند بدان ساختن نشود و چاشنی نکند از کوفها که کرده باشد سر یکی

(1) Thus all: better add سنگ درم ده و ده کزفر باشد (2) Thus all: for بدو (3) Thus E; M, K (4) E adds اورمزد (5) Thus E; (6) E کند (7) E نه چنانکه

مردم باید که در آن ده روز جز بکار و کفر کردن^(۱) و انست^(۲) خواندن^(۳) و نام اشوان بودن هیچ چیز دیگر مشغول نباشند^(۴) چهره هرگاه که ایشانرا بیشتر خوانند درون^(۵) قروهر اشوان^(۶) آسانی و راحت و خرمی بیشتر^(۷) رسد^(۸) و آفرین بدان خانم و جایگاه بیشتر گویند^(۹) و بر مردم دعاها بکنند^(۱۰) فریضه است که ایشان به هر وقت بیک میدانند و ما درین ده روز بیشتر یزشن و آفرینگان و درون و میز و می باید کردن و انست می باید خواندن و بوی بر^(۱۱) آتش می باید نهادن^(۱۲) و هر ماهی و روزگاری هم چنین درون و میز و آفرینگان می باید گفتن و کردن و هر چه بدست آید^(۱۳) بتواند آوردن بر درون نهادن از هر جنس تا راحت و آسانی بر آن می رسد^(۱۴) و آنچهره بر درون نهادن باشند آهرمن دیوان آن سال هیچ بزبان نتواند آوردن^(۱۵) و دادار آهرمن از آن آسانی می باشد و نگذارن که آهرمن و دیوان زیانی کنند و اوچ ورج آهرمن بیشتر باشد

۹۶

(۱) اندر حدیث دشمنان اندر زند و ندیدان گوید اندران سر روز نخست گران تر باشد^(۲) اگر در آب روان یا در جایگاهی نگاه کند و بچشم بیند سر استیر گناه باشد^(۳) و چون اندر سر گام آب روان شود سر استیر گناه باشد^(۴) که در سر گام آتش شود هزار دویست در مسنگ^(۵) گناه باشد^(۶) و اگر آب بر ایشان ریزند قصد را بجایگاه خویش آب باز ریزند پانزده تنافور گناه باشد^(۷) و چون بباران بروی هر سرشکی باران

(1) M, K omit کردن (2) E اوستا (3) E خوانند (4) Thus M, K; E add بزرگه درون (5) E ایشانرا (6) M adds بوی (7) E بود (8) E هزار دویست for تنافوری E (9) E خوانند (10) Thus E; M, K آمد (11) E در مسنگ (12) E در مسنگ

بگاید و سر یکی گناه بیفزاید^(۱) و هیچ کفر بهتر ازین نیست^(۲) (۳) و تا درون گلبنبار نریزند هیچ چیز نشاید که بخورند و نشاید که بر گیرند^(۴) و چون کسی چیزی از گلبنبار بدزدن گلبنبار تباه شود و کفر نمود

(۵) بدین درمی گوید که هر گس که زنده روان بصی^(۱) باید فرمودن بر زندگانی خویش^(۲) و هر سال تا زنده باشد هم چندان کفر باول کرده باشد می افزاید و رامش^(۳) بدان گیتی هر سال آسانی و خوشی می رسد و چون جایگاهی فرمان باید که کسی نباشد که یزشن کند و سروش ایزد یستر باشند^(۴) و سروش بدان سبب خوانند که مردم فرمان یابند تا شب چهارم که باچینون پول^(۵) رسد چندان رنج بباید کشیدن از دست آهرمن و دیوان و درجان که صفت نشاید کردن و چون سروش یستر باشد نگذارن که روان او هیچ رنجی نمایند

(۸) در دین گوید که هرگاه که دانند که در نان خوردن ساختن گفتن^(۱) گناهیست و کنند هر بار یک هزار دیو آبتن شوند

(۹) اندر دین پیداست که ترس استودان بصی باید یستن تا آن روانها^(۲) که آهرمن گنجستر رنج روان او خواهد نمودن^(۳) سروش یستر نباشد^(۴) ترس و بیم^(۵) بدان روان رسد و چون سروش یستر باشد هیچ ترسی نباشد

۹۵

(۱) بدین در گوید که آن ده شب فروردیگان بهر فرور اشوان جصلم بگیتی آیند و هر کس باز خانم خویش شوند^(۲) و

(1) E نمی (2) Thus all: for روانش (3) E پول (4) Thus E; M, K کند (5) Thus all: better read روز (6) Thus all: better add واگو (7) Thus E باشد (8) M, K add هیچ (9) M, K also add باشد

نان سیر نشاید دادن و کی آب خوردن دست بآستین باید کردن و پاره کرباس بر سر آستین^(۱) و آنچرا آب درش خورند پر نباید کردن تا نریزد و در خورشید و ماه و ستاره نباید نگریدن و پای بی کفش بر زمین نباید نهادن و خوردی که دست تر کند نباید خوردن و اندر سر روز نخست آب زر هیچ بدست نشاید کردن و چون دشتان شود و گمان برد نخست جامه بر باید کندن و پس بنگریدن اگر دشتان بود جامه پاک بود

۹۷

(۱) بامداد چون از خواب برخیزند نخست بآب نباتی یا دستشو بمایند شستن و پس بآب پاک شویند (۲) و اگر نه چنین کنند هزار بار دست بآب پاک شویند تنافوری گناه باشد (۳) و که هستام^(۲) بدست گیرد و بآتش برد هم تنافوری گناه باشد (۴) اگر دست و روی نا شسته بآتش برند گناهی بزرگ باشد

۹۸

(۱) فصل اندر حدیث آنکه مردم چگونه فرمان یابند و بدان حساب و شمار و عقوبت چگونه باشد باده فراه بر چه چیز باشد و آنکس که نیک کردار باشد جایز^(۲) چگونه باشد

(۲) اندر دین^(۴) مازدیسنان آن گوید که اندر مردم پنجه چیز مینویست (۳) یکی را جان خوانند یکی را روان یکی اخو نام و یکی را بوی نام و یکی را فروهر (۴) و این هر یکی را ایزد تعالی در تن مردم بکازی بگماشته است و چیزی نگاه میدارند

(۱) Thus all: better add نهادن (۲) E adds بشوم یعنی (۳) E (۴) E, K add حسابش

بر اندام افتد پانزده تنافور گناه باشد (۷) بآتش هم چنین باشد^(۱) (۸) و اگر دست بآتش تصور کند که آتش درش باشد هم پانزده تنافور گناه باشد (۹) و چون با مرد سخن گوید عقل مرد چهل روز بگردد (۱۰) و هم چنانکه از آب و آتش دور باید بودن از پانزده حکم دور باید بود^(۲) (۱۱) و هر کس که تان دشتان یا چیزی نیم خورده دشتان بخورد پنجاه روز فهم و عقل آنکس بگردد بجز از آنکه گناه باشد (۱۲) و هر مرد که با زن دشتان سخن گوید هوش و عقل بگردد (۱۳) و که محاممت کند پانزده تنافور گناه باشد (۱۴) اگر توان^(۳) گویم^(۴) قصر دراز شود

(۱۵) پرهیز زن دشتان است^(۵) و اگر سر خویشتن^(۶) پاک بیند یک روز نباید نشستن پس سر شستن (۱۶) اگر تا نه روز بر آمدن یک روز پاک نباید نشستن (۱۷) تا نه روز نشسته بود چون خویشتن را پاک بیند زمان سر نشاید شستن که نه نه^(۷) نیاید^(۸) (۱۸) و هر زن که بشویند و هم در^(۹) سر روز که دشتان شود از اول در باید گرفتن (۱۹) اگر بعد از سر روز دشتان شود هم چنان باشند که نو دشتان و^(۱۰) تا سر روز نباید نگریدن (۲۰) و اگر بیست و نه روز و نیم بدشتان نشیند بار دیگر نو دشتان باید داشتن تا سر روز نگریدن کاری نیست (۲۱) و چون بخوابد شستن دو بار دستشو بسر باید کردن چنانکه پهر اندام برسند (۲۲) آنچایگاه که دستشو بیوم^(۱۱) رسیده باشد آب نشاید ریختن (۲۳) و بدشتان نان در دست^(۱۲) نباید دادن و

(1) E omits the last four words: better add here که آب (2) E بودن (3) E adds (4) Thus K; M, E adds گناه (5) E omits است; better read ایست (6) E adds را (7) E omits نه: for نه: read شیم (8) All add وبارن (9) E adds در (10) Thus E; M, K —this sentence appears to be corrupt. (11) E adds بیوم (12) K دست و for او

ایشان را^(۱) دیگران بیاری خویش میخوانند تا تن را نصیحت میکنند و میگویند فردا روز غم خواری نباید خوردن (۹) و چون تن از نصیحتها و پندها از وی بنشیند^(۲) و ایشان که می گویند تا تن بدان کار رضا ندهد و فرمان او نبرد^(۳) برید و از ایشان دور گردن البتہ بدان راضی نباشد تا بتواند کردن تن از بدیها نگاه میدارد و آخرت و مستخیز و تن پسین می اندیشد

(۱۰) و این دیگران چون روان و بوی و فروهر وقت باشد که دیوان ایشانرا بفریبند ببدی کردن همدستان شوند و آخر از ایشان دور شوند (۱۱) و این جملہ بیاری جان در تن نتوانند^(۴) بودن (۱۲) و چون جان از تن بروند و ایشان هر چار دیگر موافقت کنند با او بروند و بی جان در تن نتوانند بودن (۱۳) و چون بیرون آمدند جان با باد آمیخته شود و اخو با مینوان روان بهشت شود زیرا که او هیچ گناه در تن نکرده باشد (۱۴) و روان و بوی و فروهر هر سه^(۵) باهم بیامیزد و حساب و شمار برایشانست (۱۵) اگر نیکی کرده باشد و نیکی گفته باشد بهبهشت رسند و اگر بدی کرده و بدی گفته و بدی منیده بدوزخ شود (۱۶) و تن و جان هیچ عقوبتی و پادہ فراپی نیست و حسابی برایشان نباشد از سبب آنکه تن آلت روانست و آن کند که آن فرماید (۱۷) و جان چون^(۶) بادی و نجاری است لطیف که از دل خیزد و چون جملته از تن بیرون آیند جان با باد گمیخته و تن با خاک گمیخته شود و استخوان و رگ و پی و خون و ریم و گوشت بر زمین گمیخته^(۷) و موی با شجر و نبات گمیخته شود و تا رستاخیز و قیامت نگاه میدارند (۱۸) و پس برستاخیز خدای

(1) M adds for (2) E بشود (3) M omits (4) M نتوانند (5) E adds باز (6) E, K omit (7) E adds شود

(۱۳) بوی را در تن کار آنست که عقل و فهم و خرد و هوش حفظ هر یک بجای خویش نگاه دارد تا هر کس بکار خویش مشغول باشند و کار خویش ورزند و قوت باز تن بخشند و^(۱) اعضا قوت یکدیگر دهند

(۵) فروهر را کار آنست که طعامی و چیزی که خورنده را نصیب خویش دهد و هر چه^(۲) ثقیل و ثقل است بیرون اندازد و خصم^(۳) کند

(۶) و روان را کار آنست که از بدیها نگاه داری در وقت سخن گفتن را می فرماید که فلان چیز گوی فلان چیز مگوی و چیزهای اندیشد^(۴) و تن را عقل فرزانه دارد در خواب چیزی از بهشت و دوزخ بدو نماید و نیکی کردن و بد نا کردن و هر چیزی که ازین جنس است آن کند و فرماید

(۷) و جان را کار آنست که تن^(۵) میدارد و ذوق و تمییس^(۶) و روحش^(۷) و پایدگی و جنمیدن^(۸) که مردم قوت و زور تن جملہ می افزاید و آتش عزیزی را قوت میدهد تا دفع علتها و دردها میکند که در تن مردم است

(۸) و اخو را کار آنست که همیشه تن را و روانرا و دیگر همکنان را نصیحت میکند^(۹) که نیکی کنید و بدی نکنید و چون غضب یا شهوت یا حقد یا حسد برش غالب گردد او در آن کوشد که آن چیز از تن آدمی باز کم کند و

(1) E adds (2) M, K omit (3) E بضم (4) E اندیشد (5) Thus all: better add را زنده (6) E همیشه: better لوسی (7) Thus all: better وحشی (8) E چندان (9) M omits میکند.

(۸) صورت گوید من کردار نیک تو ام و خود نیکو بودم و کردار تو مرا نیکو تر گردانید (۹) و دست بگردن او بکند و با شادی و راحتی تمام هر دو بهبهشت شوند (۱۰) اگر بان نیکو کرداری نوزودی (۱) کرده باشند بگروثمان نزدیک اورمزد و امشاسفندان شوند (۱۱) و اگر یشتم کرده باشند بهبهشت رسند (۱۲) و چنان خرم و شادمان باشند که صفت نشاید کردن

(۱۳) و اگر گناه بیشتر کرده باشد که کفر و گناه هر دو بهم راست باشد و بگناه که مانده باشد بچینود پول گذر باید کردن (۱۴) و بچینود (۲) پول بهاریکی مانده تیغ استرزه گرد (۱۵) چون پای بچینود پول نهد بادی ساخت گنده از دوزخ بروی جهنم چنانکه از همر گندی که در جهان نشنیده (۳) باشد هیچ گنده از آن بتر نبوده باشد و آن گنده از همر عقوبتها بدو رسد بتر باشد (۱۶) و چون بمیان چینود پول رسد صورتی بیند ساخت زشت سهمناک که هرگز تا او که بوده باشد از آن زشت تر و نا خوشتر ندیده باشد و از او چنان ترسد که گوسفند از گرگ خواهد که از وی بگریزد (۱۷) و آن صورت او را گوید کجا خواهی گریختن (۱۸) او گوید که تو کیستی بدین زشتی و هولناکی من هرگز در جهان از تو بتر و زشتتر (۴) سهمگین (۵) ندیده ام (۱۹) او گوید من کردار بد تو ام و خود زشت بودم و تو هر روز مرا زشت تر میکنی و اکنون مرا و خود را در رنج و بلا افکندی و تا قیامت بدوزخ در عقوبت خواهم (۶) کشیدن (۲۰) و دست بگردن او بکند و هر دو از میان چینود پول سرنگون بیفتند و بدوزخ شوند (۲۱) بسبب آنکه پول چون تیغ استرزه

زشت (۱) E شیده (۲) E چینود (۳) Thus all: for نوزودی (۴) E خواهم (۵) E سهمناک (۶) E

عزوجل این هر یکی را بدان که صبرده است باز خواهد و مردم زنده کند بقدرت خویش حساب و شمار کردن چینود پول

(۱) در دین چنان گوید چون جان از تن بیرون آید روان سر روز درین جهان در میگردد و بدانچایگاه که از تن بیرون آمده باشد می شود و طلب تن میکند و امید میدارد که باشد که یکبار دیگر باز تن (۱) تواند شدن (۲) چون سر شبانروز بر آید سرش اشو فیروزگر امشاسفند بیاید و او را بنزدیک چینود پول (۳) برد و شمار کردن بنزدیک چینود پول (۴) باشد و رشن حساب کند (۳) هرگاه که کفر بیشتر باشد بهبهشت رسد و هر کس که کفر بیشتر باشد از گناه کفر بگناه باز می انکارند و بدانچه فصله باشد بچینود پول (۲) با خرمنی و آسانی و خواری و شادی هر چند تمامتر بگرد (۴) چینود پول (۲) بچشم او چندان نماید که نه فیزه بالا فراخی باشد (۵) و چو پای بچینود پول (۲) نهد بادی خوشموی که از وی (۳) بوی مشک و عنبر آید (۴) از بهشت پذیره او باز (۵) آید و او را از آن بوی خوشتر باشد از آن هم خوشتر دیگر (۱) و چون بمیان چینود پول (۲) رسد صورتی بیند نیکویی چنانکه هرگز تا او بوده باشد بدان نیکویی صورت ندیده باشد از پیش او باز آید و آن صورت بیند عجب بماند از آن پاکیزگی آن صورت (۷) چون آن صورت بیند آن روانرا بچینود پول (۲) بکشند و این روانرا صورتی بدان نیکویی و پاکیزگی بیند در روی بکشند و گوید که تو کیستی بدین نیکویی که هرگز پاکیزه تر از صورت ندیدم

(۱) E آید for خوشتر باشد (۲) E وی (۳) E omits (۴) E پول (۵) E بتن (۶) E omits باز

شمارش نکنند (۳) و اگر چه نیک کردار باشد تا همیصال رسیدن و عقوبت آن کارهاش (۴) نپند (۵) و پس شمارش بکنند (۴) و چون کفر بیشتر از گناه بر بهشت رسند و اگر گناه بیشتر باشد بدوزخ (۵) (۶) گناه این کار کرده بود همیصال رسیدن درین چیزون پول باز داشته بود و دشواری در دوزخ بدو میرسد (۶) میداند که عقوبت این کارها گیرد و بدوزخ باید شدن و آن پول از مهر عذابها او را بتر باشد و همیشه غمی و اندوچی بوی رسد تا آنکه شوهر آن زن که همیصال او بود رسید (۴) و بدان سبب عذابها نپندش و بعد ازان شمار کنند (۷) و چون گناه بیشتر باشد از میان چیزون پول صفت که نوشتن سرنگون در دوزخ افکند و روان او بر پول بماند و با غم و اندوه آنرا بریده پول خوانند بچیزون پول نتواند گذشتن (۸) و مانند کسی بود که بروی رسد و بدین جانب رود جایگاهی خوش بود او از دور می بیند و لیکن بدان رود گذر نتواند کردن (۹) بدان جانب که او باشد جایگاهی ناخوش و او را حسرت بود و خوابد که بدین جانب آید و نصی تواند آمدن و درن و دشواری بمانده باشد (۱۰) و آن روان نیز همچنان باشد که بهشت بیند و امید میدارد که بتواند رسیدن

(۱۱) هر کرا کفر و گناه یکسان و راست بود چون شب چهارم شمار او کند و یک بیک باز شوند سبب آنکه از (۹) گناه کفر بماند و چیزون پول فراخی میان پل گردد و او را آسانی و خوشی تا آن حد که کرده باشد بود (۱۲) و چون بچیزون پول بگذرد و همسنگان رسد و در همسنگان جایگاه است که بهتر و (۵) است بتر باشد و بدان جایگاه است که کردارش بود رسد

و با (1) Thus E; M, K (2) M, K نپندش (3) Thus all: better add (4) و (5) E omits (6) از (7) E omits (8) Thus all: better add (9) و (10) E omits (11) Thus all: better add (12) Thus all: better add

تیز باشد و تا دوزخ رسند آن روانها مهر راه چنان باشد که بندار (۱) کند و در راه (۲) زده باشد و اوی بر سر آن میروند (۲۲) و اگر گناه کار باشد (۳) تا آنجایکه نزدیک آهرمن میروند و اگر گناه بسیار مانده باشد تا آنجایکه که بدیش (۴) باشد و دوزخ میگردن (۲۳) و چون آهرمن گنجستر او را بیند بخندد و گوید ای گناه کار مرکز آن ترا (۵) از بهشت و نزدیک اورمزد امشاسفندان چه رنج بود که جایگاهی چنان خوش بجای رها کردی و بنزدیک ما آمدی (۲۴) اکنون چون ترا آن ساختن چنانست داریم که ترا سازد و او را سخت تر باشد سخرو طین و افسوس سخت تر باشد ازان عذابها که بدو رسیده باشد (۲۵) اگر از باخیلی و شومی کردن دوزخ (۶) بدوزخ چیزی باشد که آنرا بنازی شجره (۷) خوانند و بنازی (۸) دوی آن چیز دهد تا بخورد (۹) و ازان مهر چیزی بترست و گند تر (۳۱) آنکس که تا گناه بسیاری کرده باشد پیش ران و موبدان کفر بگناه باز انگارند و چند آنکه گناه نگذارند که بدوزخ شوند

(۲۷) چه در دین چنان گوید که چون پستی کردند (۱۰) و از گناهها که کرده پشیمان شدند در دوزخ در ایشان بستر شود و بدوزخ نرسد (۲۸) و چون بسر چیزون پول عذاب تمامتر بدانده باشد در خورد گناه بعد ازان به بهشت پایر همیستگان برند میان بهشت و دوزخ و تا رستاخیز تن پسین آنجا باشد

۱۰۰

(۱) و هر کس که در گیتی زنا کرده باشد و زنی از راه ببرد و آن گناه همیصال خوانند (۲) چون بصیرد روانش بچیزون پول رسد

گناه کار باشد (1) Thus E, K; M (2) E omits (3) Thus all: better add (4) Thus all: better add (5) Thus all: better add (6) Thus all: better add (7) Thus all: better add (8) Thus all: better add (9) Thus all: better add (10) Thus all: better add

خاتمه کتاب

صفت زمان نه هزار سال

(۱) مردم گیتی پنجاه و شصت بیش یا کم سال فرمان یافته باشد (۲) مهلت (۱) چون چهل سالان باشند هم چون چهل سالان شوند و درست پاکیزه و جوان و قد نیکو (۳) و هر کس که از شکم مادر فرمان یافته باشد یا یک ساله یا دو ساله تا نزدیک هشت ساله هم فرمان یافته مانند پانزده سالان باشند و پاکیزه و نیکو (۴) و آن نیز بود که خواب بیند و آب پشت بزبان آمده باشد هم پانزده ساله باشند (۵) و این روینها و برنجینها (۶) گذاخته شده باشد هم در آن جایگاه شود در جایگاه دوزخ انبار (۷) و تا (۸) زمین پامون شود (۹) بعد از آن مردم نمیرند و برین صفت باشد و احوال اینست (۷) خدای تعالی ما را از آن عذابها و بلاها و آفتها پهریخته دارد (۸) و درین قیامت و آنکه مردمان برستاخیز چون زنده کنند از بهشتی و دوزخی و اندر دین بر مازدیسنان چنین گوید که چون عالم بسر آید و نه هزار سال تمام شود خدای تعالی فرمان دهد تا رستاخیز کنند (۹) چون رستاخیز خواهد بودن این عزوجل امیر فرمان دهد مردگان را با خوبستن بر انگیزد (۱۰) و در آنگاه که مردمان فرمان یافته باشند (۱۱) چنانکه پیش ازین نوشته آمد (۱۱) و استخوان و رگ و بی بزمین سپرده است خون و ریم و مانند این پاسب سپرده است موینها بشکر و نبات سپرده است و جان بهاد سپرده است و تا قیامت تن پسین این امشایفندان این چیزها نگاه میدارد (۱۲) Thus K; M, E adds که (۳) جمله (۲) E adds better مهلت (۱) E adds (۴) Thus all: better add (۵) Thus all: add (۶) Thus all: add (۷) Thus all: add (۸) Thus all: add (۹) Thus all: add (۱۰) E adds (۱۱) E adds (۱۲) Thus all: add

(۱۳) و هرگاه که کفر بیشتر کرده باشد که گناه اندک چینود پول آنکس فراختر باشد امشاسفند از پیش باز آیند گویند چون رستی بدان گیتی با آن همر بلا و بد که از دست بدان مردمان بد بتومی رسید که ما را بسبب تو همیشه دل مشغول بود و اکنون چون از آن جایگر بدینجایگر آمدی و از دست آن بدان و گنهگاران بچستی اینجایگر هر بدی و دشواری که بتو رسیده بودی اینجای راحت و خرمی بتو رسد (۱۴) و روان بدان سخن امشاسفندان شادمان شود بگروثمان رسد (۱۵) و خوبشان و کسائی که او را باشند از پیش (۱) باز (۲) آیند و خرمی کنند و از همروانها با شکوه تر نیکوتر باشد (۱۶) اگر بلا (۳) کرداری و ساختاری بوده باشد روان او بچینود پول فراختر گرد (۴) (۱۷) و خاصه که ساختار با نیکان و ارزانیان کرده باشد و (۵) سی و سر راه بهبهشت بتواند شدن و از (۶) هیچ راجی کسی باز ندارد و روان او با خوشی و آسائی و خرمی و راحت بگذرد (۱۸) بچینود پول بادهای خوش بوی (۷) و صورتهای پاکیزه می آیند و در (۸) وی نثار می کنند و او را دل خوشی میدهند با او بازی میکنند تا بگروثمان رسیدن و از همروانها روشنتر و شادتر باشد

(۱۹) و هر که شومی و باخیالی کردن دروند بوده باشد چون بر چینود پول رسد پول بران کس تنگتر (۲) و دشوارتر شود و روان او از دیگر کرداران زشت تر و سهمگین تر بود (۱۰) (۲۰) و هرگاه که بنوزود کردن و یشت سرش فرمودن بهشتی شده باشد او را آسائی بیشتر نمایند و خرمتر و شادمانتر بود

(1) End of M folio 190b, l. 1—K folio 58b, l. 1—E p. 155, l. 1. Vide § 17, note. (2) Beginning of M folio 186 a, l. 13—K folio 54 a, l. 13—E p. 131, l. 14 Vide Chapter 90 note (3) Thus all: better add (4) Thus all: better add (5) Thus all: better omit (6) E omits (7) E omits (8) Thus all: better add (9) E adds (10) E adds (11) E adds (12) Thus all: add

چرا بدان گیتی چندین عقوبت و پادۀ فراه باید بردن (۲۲) و چون مردمان همسر کس^(۱) گرد آیند و یکدیگر را بر بینند و خویشاوندان و نزدیکان یکدیگر را بشناسند ابا سهم و شوق دیگران عقوبتها که پدر بر پسر بیند و مادر بر دختر^(۲) که می کنند و خویشاوندان بینند بر خویشان بدی^(۳) میکنند از شرم یکدیگر و ترس اورمزد و از بیم و پادۀ فراه قیامت و گرمای گرم از هول عقوبتها که میکنند مردمان یکبار بگریزند که آسیا بگردن از آب چشم مردمان که بیاید^(۴) چهر زاری میکنند مردمان و پشیمانی و تخریر میخورند (۲۳) چون دوزخیان آن سر روز و شبان^(۵) بگذارند چندانی ساختنی و رنج که هرگز ندیده باشند بر ایشان ساختر باشد که بر مدت نه هزار سال که در دوزخ بوده باشند (۲۴) پس بانگ بردارند و فریاد خوانند و گویند ای دادار^(۶) اگر^(۷) این نه هزار سال مادر گیتی بودیم و همسر وقت بدی کردمانی بیش ازین رنج و پادۀ فراه و دشواری که بدین سر روز بما رسید بیشتر ازین نبودی (۲۵) پس دادار اورمزد بریشان ببخشاید و رحمت کند و ایشانرا ازان عذاب و عقوبتها رها فرماید و آموزش دهد و از دوزخ بدر آورد (۲۶) و پس گنابینو و آهرمن گنجسته بسبب آنکه نه لشکر مانده باشد نه سلاح و نه هیچ چیز زمان بسر آمده باشد نیست شود و نا پدیدار (۲۷) پس فرمان ایزد عزوجل همسر گانها و کوهها بگذار و روی^(۸) گداخته بر زمین چون روی باشد (۲۸) خدای عزوجل مردمانرا فرمان دهد تا همسر بدان روی^(۹) گداخته گذر کنند آنکه اشو باشند و آنکه دروند و آن روی گداخته از پای تا دهن باشد

for خویشاوند (1) E omits کسی (2) E adds بیند (3) Thus all: better اورمزد (4) M, K add بر (5) E adds دیگر (6) E adds (7) E omits اگر (8) Thus E, K; M رود. (9) E adds

میدارند (۱۲) چون قیامت خواهد بودن ایزد تعالی فرمان دهد تا اینان هر یکی این چیزها باز جایگاه آورند (۱۳) و چون همسر گرد آورده باشند بیابانی جمع کنند (۱۴) و دادار اورمزد بخردن هروسپ آگاهی خویش داند که این هر یک چیزی از تن کدام است و فرمان دهد تا هر یکی جانها باز تن خویش شوند هم چنانکه بوده باشد (۱۵) و اول از همسر کس کیومرث بر خیزد و پس ازان مشیم و مشیانر^(۱) بر خیزد (۱۶) و چون نیم شب باشد جمله بر خیزند و چون بامداد شود همسر با قوت و زور شوند و چون نماز پیشین باشد جمله بنزدیک دادار اورمزد بایستند و خویشان جمله یکدیگر را شناسند (۱۷) و پدر پسر را برادر خواهر را خواهر برادر را و شوی زن را و خویشاوندان جمله یکدیگر را شناسند و هم چنین خویشاوندان و نزدیکان و هم نشینان^(۲) و هم کاران و آشنایان جمله یکدیگر را شناسیده باشند^(۳) و شناسند^(۴) (۱۸) و پس شمار بتن پسین پیش دادار اورمزد بر همسر کس را بشناسد^(۵) (۱۹) و هر کس که گناهی باقی بمانده باشد نشانی بتن آنکس پدید آید (۲۰) آنگاه بدان باقی گناه که مانده باشد بیکبار دیگرش بدوزخ برند و سر شبانروز دیگر بگردار بد عقوبتها نمایند و آن سر شبانروز ساختر و بتر و^(۶) گرانتر بود که آن نه هزار سال که در دوزخ بوده باشد (۲۱) چون عقوبت هم بر تن باشد و هم بر جان همسر کس بینند و آن شرمساری و خجالت بتر بود مردمان را ازان همسر عقوبتها زیرا که همسر کس می بیند و اورا شرم^(۷) می آید و هر دم شرم آوری^(۸) می نمایند و گویند

(1) E مشیمه (2) E پشیمان (3) End of M folio 186 b, l. 19—K folio 54 b, l. 19—E p. 185 l. 1 Vide Chapter 90, note (4) Beginning of M folio 190 b, l. 1—K folio 58 b, l. 1—E p. 155 l. 1 Vide Chapter 100 § 15, note. (5) Thus all: better باشد (6) E omits the last four words (7) E شرمساری (8) E شرم آوری.

مردمان جمله بر زمین باشند و یکدیگر چنان^(۱) شناسند که اکنون و همیشه خرم و شادمان می باشند^(۳۹) و هر کس چنانکه شان مراد کام باشد هم چنان بود و بعد از آن که این همه بلاها و آفتها قیامت گذاشته باشند هیچ زنج دیگری^(۲) نبود^(۴۰) شان پیری و درد و بیماری و غم و غضب و گرسنه و آز و حسد هیچ چیز نباشد^(۴۱) و مردم^(۳) با یکدیگر سازگار و شادمان و خوشدل و باکام خویش باشند همه بنزدیک دادار اورمزد امشاسفندان نماز کنند میامداری انگارند و جمله مردمان دین بر مازدیسنان دارند^(۴۲) همه مردمان نیکوگوی و نیک اندیش و نیک کردار باشند^(۴) که اورمزد امشاسفندانرا باید^(۴۳) و همیشه سیر باشند نه نان بکار باید^(۵) و نه آب و نه هیچ که خوردند و همه کس سیر و بی ترس و بی بیم و بی اندوه و شادمان و بی نیاز باشند^(۶) پس از قیامت^(۷) هر مردم که ازین دین بر مازدیسنان بر نگهدارد و بدو بلاهای آهرمن از ما دور دارد و شرم مردم و ساختره آهرمن و دیوان دوری از یزدان در ما راه میانان^(۸) چو این نیک و ساخت و بدی و شادی و رامش بکس نخواهد ماندن و اگر نیک بود و اگر بد بکس بنماند و بدان گیتی اندوه حسرت خوردن و پشیمانی بردن سودی ندارد^(۹) ما بی چاره ضعیف همیشه تویر کار و استغفار میگذاریم از جهت گناهی که بدانشی و بی دانش از ما در وجود آمده است او اخش و پشیمان پست هم^(۱۰) سنیم^(۱۰) آنچه کرده و گفته و منیده ایم و ایفیت همی خواهیم تا اورمزد و امشاسفندان بفریاد و تن روان ما همی رسند و از بدی بلا آهرمنی دیوان نگاه همی دارند^(۱۱) و بنور خداوندی و توانایی خویش نه

(۱) E آن باشد (۲) E adds (۳) E adds (۴) Thus all: better (۵) E adds (۶) E adds (۷) Thus M, K; E (۸) Thus M, K; E (۹) E adds (۱۰) Thus M, K; E (۱۱) Thus M, K; E

(۲۹) و چون اشوان بدان رود گذر کنند آن رودی گذاخته بخوشی همچون شیر گرم بود و دروندان بران رود بگذرند دیگر دشواری و زنجی بدیشان رسد بسبب آن^(۱) رود گذاشته که صفت نشاید کردن^(۳۰) و آن آخر ترین رنگها باشد که بر مردم گناه کاران رسد و بعد از آن پاکیزه شوند^(۳۱) و پس ببخشاید و رحمت کند داداره افزونی هر کس را که اندام سوخته باشد فرمان دهد تا آن نشانها را نا پدیدار شود و مردم همه پاکیزه و درست از پیش دادار اورمزد بایستند^(۳۲) اورمزد جمله مردم را هم چون^(۳) جامها که شب چهارم بر دوزن نهاده باشد اگر ابریشم اگر دیبا اگر برده هم بدان گونر بدچند تا در پوشند^(۳۳) آنکسانی که جامه بر درون نهاده باشند برهنه باشند و از دیگران مردم^(۴) شرمساری باشند^(۳۴) پس دادار اورمزد بخشایش کند ایشانرا نیز از گونر گونر مانند جامها گیتی و آن جا^(۵) بدین جامها فرق دارد که آن کهنتر نمی شود و نمی درد و نمی پوسد و آن درون نهاده بدست^(۶) خویش بماند و هیچ^(۷) درش نیاید^(۳۵) و اگر پشت کرده باشند جامها زرین و سیمین دهند با گوهرهای شاهوار جوانتر باشند^(۳۶) بعد از آن که پشت کرده باشند و جامهای سخاوتمندان و رادان و نیکوتران و بهتر باشد خاصه که باشوکان بارزانیان داده باشد پس ازیشان جامها نیکوکرداران بهتر باشد^(۳۷) و چون دادار اورمزد جمله مردمان جامه داده باشند و زمین جمله هامون شود چنانکه هیچ کوه نباشد و بخوشی هم چون بهشت شود و بمالاتر شود چنانکه بنزدیک گروئمان شود و قراختر ازین که هست باشد^(۳۸) و

آن جامه (۱) E (۲) E (۳) E, K (۴) Thus all: better (۵) Thus all: better (۶) Thus all: better (۷) Thus all: better

از عقل و فعل و گفتار و کردار ما درین (۱) ایام (۲) و زمانی که ما را در میان این قوم و جماعت زندگانی می باید کردن و روزگار بسر بردن و درین (۳) نگاه داشتن و روان به ریختن فریضه است (۴) روز و شب بزشن بزدان و امشاسفندان می باید کردن تا ما را نگاه میدارند از آفتها و بلاها پیوسته درون و میزد و آفرینگان و پاد یابی و پاکی از دست فرونگذاشتن و برستی گفتن و نیکی کردن مشغول می باید بودن با همه کس دلخوش و موافقت کردن و هیچ آزاری و غصبی در خود راه نداشتن و آبروی گنجسته دیوان در خود راه ندادن و از حسد دور بودن و زیان مردمان نطلبیدن و دل مادر و پدر نگاه داشتن بهر آستانه و بسی حرمت بزرگان دانشمندان (۴) طلبیدن (۵) بهر آستانه و مستی کم پیش آید دین از دست ندادن و روان (۵) کوشیدن هر چون باشد

(1) Thus E, K; M در دین (2) Thus E, K; M ایام (3) E adds به (4) Thus E; M, K] داشتن آن for دانشمندان (5) Thus E; M, K درون.

